

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 123

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

64 metai

2021 m. balandžio 9 d.

Turinys

III Parengiamieji aktai

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

557-oji Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto plenarinė sesija JDE 62 per Interactio, 2021 1 27–2021 1 28

2021/C 123/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2019 m. konkurencijos politikos ataskaita“ (COM(2020) 302 final)	1
2021/C 123/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės sukūrimo (COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)	7
2021/C 123/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (COM(2020) 746 final)	12
2021/C 123/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl naujo Migracijos ir prieglobsčio paktą (COM(2020) 609 final)	15
2021/C 123/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Neutralaus poveikio klimatui ekonomikos stimuliavimas: ES energetikos sistemos integravimo strategija“ (COM(2020) 299 final)	22

LT

2021/C 123/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategija“ (COM(2020) 301 <i>final</i>)	30
2021/C 123/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl laiko tarpinių naudojimo taisyklių laikino palengvinimo Bendrijos oro uostuose dėl COVID-19 pandemijos iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 95/93 (COM (2020) 818 <i>final</i> – 2020/0358 (COD))	37
2021/C 123/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujai traktuojama Atlanto vandenyno strategija. Persvarstytas Atlanto vandenyno veiksmų planas (2.0). Atnaujintas veiksmų planas, kuriuo siekiama Atlanto vandenyno Europos Sąjungos regione kurti darnią, atsparią ir konkurencingą mėlynąją ekonomiką“ (COM(2020) 329)	42
2021/C 123/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“ (COM(2020) 562 <i>final</i>)	59
2021/C 123/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1367/2006 dėl Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais nuostatų taikymo Bendrijos institucijoms ir organams (COM(2020) 642 <i>final</i> – 2020/0289 (COD))	66
2021/C 123/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma paprastųjų tunų (Thunnus thynnus) laimikio dokumentavimo programa ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 640/2010 (COM(2020) 670 <i>final</i> – 2020/0302 (COD))	72
2021/C 123/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m. (COM(2020) 652 <i>final</i> – 2020/0300 (COD))	76
2021/C 123/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl minimalaus jūrininkų rengimo (kodifikuota redakcija) (COM(2020) 739 <i>final</i> – 2020/0329 (COD))	80
2021/C 123/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų taisyklių, bendrųjų taisyklių, kuriomis užtikrinamas bazinis susisiektis krovinių ir keleivių vežimo keliais sektoriuje pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, nurodytam Susitarime dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (COM(2020) 826 <i>final</i> – 2020/0362 (COD))	81
2021/C 123/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų taisyklių, kuriomis užtikrinamas bazinis oro susisiektis pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, nurodytam Susitarime dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (COM(2020) 827 <i>final</i> – 2020/0363 (COD))	82
2021/C 123/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tam tikrų aviacijos saugos aspektų, susijusių su Susitarime dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos nustatyto pereinamojo laikotarpio pabaiga (COM(2020) 828 <i>final</i> – 2020/0364 (COD))	83

2021/C 123/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo atsižvelgiant į COVID-19 protrūkį nustatomos konkrečios laikinosios priemonės dėl tam tikrų pažymėjimų, licencijų bei leidimų atnaujinimo arba pratęsimo ir tam tikrų periodinių patikrinimų ir kvalifikacijos kėlimo kursų atidėjimo tam tikrose transporto teisės aktais reglamentuojamose srityse vėlesniais referenciniais laikotarpiais, nei nurodyta Reglamente (ES) 2020/698 (COM(2021) 25 <i>final</i> – 2021/0012 (COD))	84
2021/C 123/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl Jungtinės Karalystės vandenyse žvejojantiems Sąjungos žvejybos laivams skirtų žvejybos leidimų ir Jungtinės Karalystės žvejybos laivų Sąjungos vandenyse vykdomų žvejybos operacijų iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/2403 (COM(2020) 830 <i>final</i> – 2020/0366 COD)	85
2021/C 123/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo dėl Jungtinėje Karalystėje išaugintos miško dauginamosios medžiagos lygiavertiškumo tokiai Sąjungoje išaugintai medžiagai iš dalies keičiamas Tarybos sprendimas 2008/971/EB (COM(2020) 852 <i>final</i> – 2020/0378 (COD))	86
2021/C 123/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo dėl Jungtinėje Karalystėje atliekamo aprobavimo lygiavertiškumo ir žemės ūkio augalų rūšių veislių palaikymo praktikos patikrinimų lygiavertiškumo iš dalies keičiami Tarybos sprendimai 2003/17/EB ir 2005/834/EB (COM(2020) 853 <i>final</i> – 2020/0379 (COD))	87

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS557-OJI EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO PLENARINĖ SESIJA JDE
62 PER INTERACTIO, 2021 1 27–2021 1 28**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos ataskaitos Europos
Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui
„2019 m. konkurencijos politikos ataskaita“**

(COM(2020) 302 final)

(2021/C 123/01)

Pranešėjas **Gonçalo LOBO XAVIER**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 8 12
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2020 12 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	230 / 0 / 6
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina Europos Komisijos (EK) 2019 m. konkurencijos politikos ataskaitą, kurioje Komisija išdėsto požiūrį į bendrosios rinkos stiprinimą ir ekonominio vystymosi ir socialinės politikos tikslų, kurie labai svarbūs Europos vystymosi procesui, skatinimą.

1.2 Kelete ankstesnių dokumentų EESRK jau yra pabrėžęs, kad veiksminga ir principinga konkurencijos politika yra vienas iš Europos Sąjungos ramsčių ir esminė priemonė vidaus rinkai sukurti, kaip numatyta Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo ir atsižvelgiant į darnaus vystymosi tikslus (DVT), socialinės rinkos ekonomikos kūrimą ir Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą⁽¹⁾. Šie teiginiai tebėra aktualūs.

1.3 EESRK sutinka, kad EK turėtų imtis priemonių, kad sustiprintų sąžiningą konkurenciją ES piliečiams ir įmonėms svarbiose rinkose, pavyzdžiui, skaitmeniniame ir telekomunikacijų, energetikos ir aplinkosaugos, apdirbamosios pramonės, finansinių paslaugų, mokesčių, žemės ūkio, maisto ir transporto sektoriuose. Šios priemonės turėtų suteikti vartotojams pasitikėjimo ir aiškiai apibrėžti tinkamas bendrovių veiklos sąlygas. Ekonominiai ir socialiniai pokyčiai vyksta labai sparčiai. Nuolatinis prisitaikymas pereinant prie šiuolaikiškos, tvarios žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos yra skubus ir būtinas procesas, o jam pasiekti reikalinga konkurencijos politika.

⁽¹⁾ SESV 7, 9, 11 ir 12 straipsniai.

1.4 Naudojant duomenis nuolat iškyla naujų iššūkių, o vis labiau skaitmenizuotoje aplinkoje sparčiai kinta algoritmai ir rinkos. Todėl, norint bendrojoje rinkoje įtvirtinti sąžiningą konkurenciją, valstybių narių valdžios institucijų ir EK bendradarbiavimo tinklai turi būti tvirtesni. ES turi atitikti skaitmeninio amžiaus reikalavimus, o EESRK supranta, kad reikia pokyčių: Komitetas ragina keisti tai, kas būtina. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad skaitmeninė rinka ir interneto platformos yra naujos ekonomikos, kuri yra itin svarbi Europai, dalis, tačiau teigia, kad taip pat reikia nustatyti aiškus ir sąžiningas taisykles visiems suinteresuotiesiems subjektams.

1.5 EESRK atkreipia EK dėmesį į tai, kad reikia nuolat kurti ekonomines ir politines sąlygas MVĮ augimui skatinti vienodomis sąlygomis, kuriomis ir didelės įmonės galėtų dalyvauti ekonominiame procese. Europa turi būti suvokiama kaip stipri ekonominė erdvė, kurioje visiems dalyviams užtikrinama sąžininga konkurencija ir galioja aiškos taisyklės.

1.6 EESRK ragina konkurencijos su įmonėmis iš už ES ribų atveju taikyti tokias pačias socialines ir aplinkosaugos taisykles, nes tik taip bus užtikrintos vienodos sąlygos. Europa negali skirtingai reaguoti į tuos pačius iššūkius. Europa taip pat negali naiviai vertinti konkurencijos politikos.

1.7 EESRK pritaria EK apdirbamosios pramonės sektoriui parengtoms koordinuotoms priemonėms, tačiau norėtų, kad ES žengtų žingsnį dar toliau ir, valstybėms narėms glaudžiai bendradarbiaujant pasiūlytų nuolatinį vienodų sąlygų sustiprinimo sprendimą. Laikinosios priemonės, taikomos konkrečių gaminių tiekimui ne iš ES rinkų, privalo būti nuolatinės, ypač kai kalbama apie gyvybiškai svarbios medicininės įrangos ir kitų svarbių gaminių importą. Ši pandemija atskleidė visus dvejotųjų politikos trūkumus. Stiprus ir atsparus apdirbamosios pramonės sektorius turėtų būti vienas iš konkurencijos politikos ramsčių.

1.8 Žemės ūkio ir maisto sektoriuje svarbu apsaugoti produktus, kurių kilmės vieta yra Europa, nuo imitacijų ar „kopijų“. Sėklų ir pesticidų sektorius labai svarbus ūkininkams ir vartotojams, tačiau jis taip pat kelia susirūpinimą ne tik dėl vartotojų apsaugos, aprūpinimo maistu ir aplinkos apsaugos bei klimato politikos standartų laikymosi užtikrinimo.

1.9 Transportas tebėra vienas sudėtingiausių paslaugų sektorių konkurencijos tarp valstybių narių vidaus rinkoje požiūriu. Prioritetą nuolat reikėtų teikti aiškioms taisyklėms ir būtinybei užtikrinti pusiausvyrą ne tik įmonėms, bet ir galutiniams vartotojams.

2. Bendrosios pastabos

2.1 Konkurencijos politika ypač svarbi siekiant veiksmingos ir sąžiningos bendrosios rinkos, kuri galėtų sustiprinti Europos vertybes ir Europos projektą. Atsižvelgiant į tai, labai svarbu geriau patikslinti visą politiką ir gaires, taip užtikrinant, kad bendroji rinka būtų suprantama kaip teikianti pridėtinės vertės globalizacijai, o Europos lyderystė siekiant tvarios ir sąžiningos prekybos būtų vertinama ne tik kaip teikianti galimybių, bet ir apčiuopiamų rezultatų, kurie gali turėti poveikį kitiems ekonominiams regionams.

2.2 Nors 2019 m. pradėta valstybės pagalbos taisyklių „tinkamumo patikra“ buvo svarbus laimėjimas, jos įgyvendinimas ir stebėseną toli gražu nėra tobuli ir operatyvūs. Šie procesai, įskaitant viešas konsultacijas, turi būti tikslūs ir spartesni. EESRK mano, kad norint lengviau užmegzti ryšius su reikiamais suinteresuotaisiais subjektais, į procesą galima būtų įtraukti pilietinės visuomenės organizacijas.

2.3 Naudojant veikiančią internetinę priemonę „eLency“ lengva ir ne taip sudėtinga teikti ataskaitas ir dokumentus Komisijai, įskaitant prašymus atleisti nuo baudos arba jas sumažinti kartelinių susitarimų atvejais. Reikia pasimokyti iš įgytos patirties, kad pavyktų suprasti, kodėl reikalinga procedūra, padedanti užtikrinti teisingą viešąjį dalyvavimą, lengvai prieinamas priemonės ir procedūros, taip pat palyginimo su kitomis priemonėmis analizę.

2.4 EESRK pritaria EK susirūpinimui, kad būtina spręsti užsienio subsidijų ir valstybės nuosavybės sukeliama iškraipymo poveikio klausimą, ir mano, kad reikia papildomų priemonių žalingam poveikiui išvengti. Tokias priemones galima veiksmingai nustatyti, pirmiausia, tinkamai pasinaudojus Europos konkurencijos tinklu ir, antra, imantis spręsti atrankinių pagalbos sistemų klausimą.

2.5 EESRK pasisako už tai, kad kaip veiksminga „europinės gyvensenos“ užtikrinimo priemonė ES būtų kuriamos ir stiprinamos visuotinės svarbos paslaugos. Norint tinkamai teikti visuotinės svarbos paslaugas, reikia pripažinti, kad skaitmeninė infrastruktūra yra svarbus skaitmeninio veiksnys. Todėl būtina įdiegti tinkamą plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą. EESRK pasisako už tai, kad būtų priimta valstybės pagalbos sistema, kuri skatintų investicijas į visų šių naujų technologijų diegimą, kartu sprendžiant teritorinio disbalanso klausimą nacionaliniu lygmeniu.

2.6 Bendriems Europos interesams svarbūs projektai atlieka svarbų vaidmenį mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros srityje ir taikant inovacijas. Tokių projektų plėtojimas turėtų būti skatinamas dėl jų teikiamos pridėtinės vertės ir EESRK tikisi, kad Komunikatas dėl bendriems Europos interesams svarbių projektų taps veiksminga tinkamo jų įgyvendinimo priemonė. Svarbu stebėti, kaip koreguojamas kriterijų, kuriais vadovaujantis valstybės narės gali remti tarpvalstybinius strateginės svarbos ES projektus, taikymas.

2.7 EESRK mano, kad ES konkurencijos politika turėtų tapti labiau orientuota į ateitį, kad būtų galima prisitaikyti tiek prie skaitmeninių iššūkių, tiek prie konkurencijos, su kuria ES susiduria pasaulinėje arenoje. Todėl EESRK ragina Komisiją Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformos darbo programos prioritetų sąrašą didelę pirmenybę teikti konkurencijos politikai.

3. Konkrečios pastabos

3.1 Tolesnis ES konkurencijos politikos ir jos vykdymo užtikrinimo veiksmingumo didinimas

3.1.1 ES konkurencijos politika turi būti kuriama ir įgyvendinama pasiremiant labiau visa apimančiu pagrindu, nes ši politika yra glaudžiai susijusi su kitų sričių politika ir poreikiu laikytis nuoseklaus požiūrio. ES konkurencijos taisyklės turėtų būti taikomos kartu su mokesčių teise (kartu su teisingu apmokestinimu, taip pat ir skaitmeniniame sektoriuje), vartotojų, socialinės apsaugos ir darbo teise. Norint pasiekti apčiuopiamų rezultatų nesąžiningos konkurencijos srityje reikalingas derinimas.

3.1.2 Kad būtų veiksmingai kovojama su nesąžininga konkurencine praktika, EESRK siūlo dominavimo rinkoje problemą spręsti taikant naują metodą: ne tik įvertinti dominuojantį elgesį arba piktnaudžiavimą, bet ir stebėti bendrą ekonominę darbdavio elgseną skirtinguose sektoriuose, o ne vien pasektoriui.

3.1.3 ES taip pat turėtų daug dėmesio skirti rinkos pusiausvyrą pažeisti galinčiai antikonkurencinei praktikai, pavyzdžiui, grobuoniškai plėtrai ir monopolizacijai, tyliems susitarimams ir susaistymo efektui (kai darbuotojams neleidžiama vienu metu veikti keliose platformose).

3.1.4 MVĮ yra Europos ekonomikos ramstis, todėl į jas reikia labiau atsižvelgti kuriant ir įgyvendinant konkurencinę politiką. Valstybės parama yra naudinga priemonė, tačiau ne visos MVĮ žino apie jos egzistavimą. EESRK rekomenduoja gerinti MVĮ skirtą komunikaciją, kad būtų galima labiau paremti jų veiklą.

3.1.5 EK privalo išlikti budri, kiek tai susiję su kartelių ir piktnaudžiaujančios padėties rinkoje aptikimu ir persekiojimu. Du EK tyrimai yra ypač svarbūs vartotojų, kurie labai nukentėjo, apsaugai:

- a) šiuo metu vykstantis BMW, „Daimler“ ir „Volkswagen Group“ kartelinio susitarimo tyrimas, kurio metu EK nusiuntė prieštaravimo pareiškimą, kuriame išdėstė savo preliminarį išvadą, jog 2006–2014 m. laikotarpiu ES konkurencijos taisyklės buvo pažeistos slapto susitarimu, kuriuo buvo siekiama trukdyti taikyti taisykles tobulinant dyzelinių ir benzinių automobilių išmetamų teršalų kiekio mažinimo technologijas;
- b) sprendimas dėl „Mastercard“, kuriuo EK skyrė baudą kortelių bendrovei už tai, kad ji neleido prekyautojams naudotis tarptautinėmis mokėjimo kortelėmis paslaugomis, pažeisdama ES konkurencijos taisykles. Buvo panaikintos tarpvalstybinės taisyklės, dėl kurių išaugo kainos prekyautojams ir vartotojams, taigi atsisakyta tarpvalstybinės konkurencinės rinkos segmentacijos. Dėl šių ir kitų žingsnių EK priėmus keletą sprendimų bankų sąjungos kontekste sustiprėjo finansų sektorius.

3.2 Naujų problemų skaitmeninių rinkų, telekomunikacijų ir žiniasklaidos srityse sprendimas

3.2.1 EESRK mano, kad skaitmeninė ekonomika ir visų pirma technologijų milžinių (GAFA) pozicijos kelia rimtų sunkumų ES konkurencijos teisei. Kadangi šios bendrovės nesilaiko tų pačių taisyklių kaip Europos bendrovės, atnaujintose ES konkurencijos taisyklėse turėtų būti numatytos naujos veiksmingos priemonės, kuriomis būtų atsižvelgta į šią situaciją.

3.2.2 Nors dar labai anksti, turime būti budrūs ir stebėti, koks yra 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/1150⁽²⁾, kuriuo buvo įvestos naujos ES taisyklės dėl interneto platformų verslo klientams teikiamų paslaugų skaidrumo, poveikis. Kadangi interneto platformos plačiai paplitusios rinkoje, vidaus rinkoje atsiranda naujų dalyvių ir naujų aplinkybių – kokios bus to pasekmės dar nėra visiškai aišku. Kad rinkos dalyviai ir piliečiai būtų saugesni, ypač per šią pandemiją, būtina taikyti tinkamas konkurencijos taisykles ir, jeigu jų nepakanka, reikia ieškoti naujų sprendimų.

⁽²⁾ OL L 186, 2019 7 11, p. 57.

3.2.3 EESRK palankiai vertina faktą, kad Skaitmeninių paslaugų aktas neprieštaraus galimam teisiniam pagrindui, kad būtų galima spręsti darbo interneto platformose sąlygų klausimą.

3.2.4 Tradiciniam verslui sukurtos konkurencijos taisyklės nėra tinkamos interneto platformoms. Būtina skubiai pritaikyti metodiką ir tikslus, taip prisitaikant prie besikeičiančios verslo aplinkos.

3.2.5 EESRK yra įsitikinęs, kad skaitmeninė rinka ir interneto platformos yra naujosios ekonomikos, kuri yra labai svarbi Europai, dalis, tačiau, būtina taip pat nustatyti aiškas ir sąžiningas taisykles. Oligopolinės rinkos struktūros remiasi daugeliu ypatumų, kurie taip pat būdingi monopolizacijos praktikai, taip pat suminiu interneto platformų ir dominuojančių korporacijų sutelktų ekosistemų poveikiu. Tokie ypatumai kaip vertikali integracija, skaidrumo vartotojams trūkumas, susaistymo poveikis ir „tinklo poveikis“, kartu su didele koncentracija reiškia, kad atsiranda struktūrinių konkurencijos problemų, kurios daro poveikį ir vartotojams, ir darbuotojams.

3.2.6 Platformos savo dominavimą rinkoje gali pasiekti pasiremamos vartotojų sukurtu turiniu – tai gali būti vartotojų duomenys ir elgsena arba individualių darbo teikėjų atliekamos paslaugos. Vartotojai neturi galimybių susipažinti su informacija ir negali daryti įtakos sąlygoms, kuriomis platformos veikia. Atitinkamai rekomendacijoms ir reitingams platformose būdingas skaidrumo trūkumas. Nesąžininga ir diskriminuojanti reitingavimo praktika turi būti laikoma nesąžininga konkurencijos praktika.

3.2.7 Masto ekonomija yra pagrindinis skaitmeninių platformų dominavimą rinkoje šaltinis. Ribinės verslo plėtimo sąnaudos palyginti su tradicinėmis įmonėmis beveik lygios nuliui, nes platformos darbo jėgai imliais paslaugas teikia taikydamos piktnaudžiavimo praktiką ir didelę dalį sąnaudų ir rizikos perkelia individualiems darbo teikėjams. Platformos kartais teigia, kad masto ekonomija apsiriboja individualių vairuotojų ar darbuotojų fiziniais pajėgumais, tačiau jeigu reikia „samdyti“ (arba „atjungti“) papildomus darbo teikėjus, kad būtų išplėsta rinka, investicijų nereikia.

3.2.8 Dabartinis ES konkurencijos teisinis pagrindas pakankamai neatsižvelgia į nuogastavimus, kad konkurencija daro poveikį darbo rinkai, pavyzdžiui, kad darbdavys turi monopsoninę galią, mažinančią socialinius standartus, o tai taip pat gali turėti neigiamų padarinių ir darbdaviams, patiriantiems netvarų konkurencinį spaudimą, ir valstybės narėms, prarandančioms mokestines pajamas ir socialinio draudimo įmokas⁽³⁾. Konkurencijos taisyklės neturėtų būti kliūtis jokių darbuotojų, taip pat ir platformų darbuotojų, kolektyvinėms deryboms, kad jie galėtų derėtis dėl inovatyvių priemonių ir susitarimų, kaip rodo įvairūs nacionalinio lygmens pavyzdžiai.

3.2.9 Vertinant rinkos galią skaitmeninėje ekonomikoje būtina labiau atsižvelgti į suminę veiklą skirtingose rinkose ir jos bendrą poveikį atitinkamoms elektroninėms ir neelektroninėms rinkoms. Atitinkamai reikia atsižvelgti į prieigą prie vartotojų duomenimis paremtų algoritmų tam, kad būtų galima personalizuoti produktus, pasiūlymus, reklamą ir kainas, deramai atsižvelgiant į duomenų subjektų pagrindines teises.

3.3 Konkurencijos politika, padedanti siekti ES mažo anglies dioksido kiekio energetikos ir aplinkos tikslų

3.3.1 EESRK pritaria EK tikslui tvarumu ir perėjimu į saugią, neutralaus poveikio klimatui ir tausiau išteklius naudojančią ekonomiką ir žiedinės ekonomikos skatinimu ir stiprinimu užtikrinti ilgalaikį Europos Sąjungos konkurencingumą.

3.3.2 EESRK ragina stiprinti žaliąjį kursą – didelės svarbos Europos susitarimą iki 2050 m. pasiekti, kad visai nebūtų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Šiuo atžvilgiu pilietinės visuomenės organizacijų ir socialinių partnerių vaidmuo gali būti lemiamas. Reikėtų atlikti aplinkosaugos direktyvų tinkamumo patikrą, kad būtų galima įvykdyti ES įsipareigojimus.

3.3.3 EESRK pritaria tam, kad apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos po 2012 m. atžvilgiu būtų propaguojamos valstybės pagalbos priemonės. Komitetas pritaria tam, kad būtina peržiūrėti šią valstybės pagalbos sistemą ir pritaikyti ją naujai 2021–2030 m. ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemai, su kuria siejamos didelės viltys.

⁽³⁾ OL C 429, 2020 12 11, p. 173.

3.3.4 EESRK pritaria tam, kad reikia stengtis ES taikyti „nulinės taršos principą“ ir priimti ir įgyvendinti visas suplanuotas energijos vartojimo efektyvumo priemones. Turi būti sudarytos palankesnės sąlygos tvarioms investicijoms ES. Šiuo tikslu reikėtų kiek galima greičiau imti taikyti kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų nustatoma, ar ekonominė veikla yra tvari aplinkos atžvilgiu, siekiant nustatyti, kiek tvarios yra investicijos ⁽⁴⁾.

3.3.5 Kaip jau teigta ankstesnėse nuomonėse, EESRK paramą atsinaujinančiosios energijos įvedimui laiko būtina. Nors reikia užtikrinti energijos tiekimo saugumą, valstybės pagalba turėtų būti nukreipta į atsinaujinančiosios energijos rėmimą, viešųjų lėšų teikiamos aplinkosaugos, socialinės ir ekonominės naudos didinimą.

3.4 Konkurencijos apdirbamosios pramonės sektoriuje apsauga

3.4.1 COVID-19 krizė atskleidė ES apdirbamosios pramonės sistemos silpnąsias vietas, visų pirma sveikatos sektoriuje, kuriame ES buvo priklausoma nuo medicininės įrangos, įskaitant asmenines apsaugos priemones, tokias kaip kaukės ir dirbtinio kvėpavimo įranga ir kiti svarbūs kovoti su pandemija reikalingi gaminiai, tiekijų ne iš ES šalių. ES reikia stipraus apdirbamosios pramonės sektoriaus, kuriame veikiančios Europos bendrovės galėtų aprūpinti vidaus rinką, ypač gyvybiškai svarbiuose sektoriuose. EESRK pritaria EK parengtoms koordinuotoms priemonėms, tačiau norėtų, kad ES žengtų žingsnį dar toliau ir, valstybėms narėms glaudžiai bendradarbiaujant, pasiūlytų nuolatinį šios problemos sprendimą. Laikinos priemonės dėl konkrečių produktų tiekimo iš ne ES rinkų turi būti pakeistos nuolatiniu sprendimu, visų pirma dėl gyvybiškai svarbios medicinos įrangos importo. Stiprus ir atsparus apdirbamosios pramonės sektorius turėtų būti vienas iš konkurencijos politikos ramsčių.

3.4.2 EESRK ragina konkurencijos su įmonėmis iš už ES ribų atveju taikyti tokias pačias socialines ir aplinkosaugos taisykles, nes tik taip bus užtikrintos vienodos sąlygos.

3.5 Vienodų sąlygų užtikrinimas apmokestinimo srityje

3.5.1 Apmokestinimo srityje EESRK pritaria 2019 m. EK patvirtintoms priemonėms. Taip pat svarbu, kad ir šioje srityje būtų užtikrinta sąžininga konkurencija tarp įvairių šalių. Visų pirma reikia daugiau budrumo stebint mokestinius sprendimus ir nesąžiningą konkurencinį pranašumą, kuris įgyjamas per tam tikrų šalių ir „didžiųjų žaidėjų“ susitarimus. Toks elgesys gali iškraipyti laisvąją rinką ir jis kenkia MVĮ bei skatina nesąžiningą konkurenciją tarp šalių ⁽⁵⁾.

3.5.2 Skaitmeninių paslaugų reguliavimas yra svarbus klausimas, kuriam EK turėtų skirti daug dėmesio.

3.5.3 Būtina taikyti naują požiūrį GAFA atžvilgiu ir užtikrinti vienodas sąlygas bei skatinti teisingą mokestinių pajamų, kurias teikia šios įmonės, paskirstymą.

3.6 Finansų sektoriaus atsparumo stiprinimas bankų sąjungoje

Dėl 2008 m. finansų krizės ir jos poveikio realiajai ekonomikai ir pasitikėjimui rinkomis bankų sektoriaus praktika yra nuolat stebima dėl pagrįsto baiminimosi, kad vėl nekiltų didelių problemų. Laikina valstybės pagalba padėjo finansų sektoriui išvengti žlugimo. Restruktūrizavus šį veiklos sektorių nebeliko kai kurių įstaigų, tačiau įvyko ir susijungimų, kurie, ateityje kilus naujai krizei, gali kelti pavojų ne tik finansų sektoriaus stabilumui, bet ir dėl šių naujų grupių dydžio gali būti iškraipoma konkurencija. EESRK ragina EK labai atidžiai ir budriai stebėti galimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejus, kurie gali pakenkti vartotojų interesams ir įmonių, visų pirma MVĮ, finansavimui.

3.7 Sąžiningos konkurencijos užtikrinimas maisto, vartotojų ir sveikatos sektoriuose

3.7.1 Žemės ūkio ir maisto sektoriuje svarbu apsaugoti produktus, kurių kilmės vieta yra Europa. Sėklų ir pesticidų sektorius labai svarbus ūkininkams ir vartotojams, tačiau jis taip pat kelia susirūpinimą, kuris susijęs ne tik su vartotojų apsauga, maisto sauga ir aplinkos apsaugos bei klimato politikos standartų laikymosi užtikrinimu.

3.7.2 Vartotojų apsauga turi būti subalansuota su veiksmais, kuriais būtų remiamos ir skatinamos novatoriškos bendrovės ir MVĮ tokiu būdu, kuris neigiamai nepaveiktų dinamiškos konkurencijos rinkoje. Tai yra pagrindinis būdas kokybiškoms darbo vietoms kurti ir dinamiškam gamybos sistemos tvarumui užtikrinti.

⁽⁴⁾ OL L 198, 2020 6 22, p. 13.

⁽⁵⁾ OL C 97, 2020 3 24, p. 62.

3.8 Transporto ir pašto paslaugos

EESRK pripažįsta, kokios svarbios yra transporto ir pašto paslaugos ir kad reikia sukurti vienodas sąlygas, kad sektoriai galėtų remti bendruomenę. Kalbant apie transportą, EK siūloma patikrinti, ar atleidimas nuo žibalo mokesčio gali būti neteisėta pagalba oro transporto bendrovėms lyginant su padėtimi geležinkelių transporto sektoriuje ir koku mastu.

4. Bendras siekis skatinti pasaulinę konkurencijos kultūrą

4.1 Apibrėžiant taisykles ir užtikrinant jų vykdymą svarbi turėtų būti tarptautinė konkurencijos politikos dimensija. Konkurencijos politika vystosi tarptautinėje arenoje, kurioje konkurencijos įstatymų apibrėžtis ir principai labai skiriasi, todėl ES įmonės atsiduria nepalankioje padėtyje.

4.2 Daugelis MVĮ, skirtingai nuo savo jų tarptautinių konkurentų, kenčia dėl to, kad ES taisyklės yra nepakankamos. Nesąžiningos konkurencijos problema turi būti sprendžiama, kad būtų apsaugoti ES standartai. Įmonės Europoje turi daug skundų (trūksta lankstumo). Kai kuriose trečiųjų šalių apdirbamosios pramonės regionuose, nepakankamai įgyvendinami ES aplinkos ir socialiniai standartai, todėl iškraipoma rinka ir tai nėra gerai Europos įmonėms, visų pirma MVĮ. Europa turėtų dėl šito sunerinti.

4.3 ES konkurencijos modelių reikia propaguoti tarptautiniu lygmeniu. ES privalo vadovauti siekdama tokios pasaulinės konkurencijos kultūros, kuri užtikrintų tiek bendroves, tiek darbuotojus saugančią sistemą. Mums reikia išsamiai aptarti konkurencijos teisės koncepciją Europoje, palyginti su kitais regionais, konkrečiai – JAV ir Kinija, pavyzdžiui, tvarumo ir aplinkosaugos klausimų požiūriu.

4.4 Atrodo, kad siekiant užtikrinti rinkos laisvės ir koncentracijų pusiausvyrą, nepakanka kalbėti tik apie kitų stambių pasaulinės rinkos dalyvių konkurenciją, ypač jei jie yra iš šalių, kurios yra uždaros užsienio įmonių konkurencijai. Komitetas pabrėžia, kad svarbu, jog ES turėtų nuoseklią strategiją, kaip susieti pagarbą žmogaus ir darbo teisėms, DVT įgyvendinimą ir aplinkos standartų bei tvarių investicijų į verslo veiklą visame pasaulyje propagavimą. Lengvatinės prekybos ir tarifų schemas, kurios taikomos įvairioms trečiosioms šalims turėtų būti peržiūrėtos, iškeliant daugiau sąlygų, kad būtų įgyvendinami tvaraus vystymosi standartai, sukuriant sąžiningą, konkurencingą aplinką Europos įmonėms. Šiuo požiūriu Komitetas siūlo, kad kaip alternatyvą konkurenciją mažinantiesiems įmonių susijungimams, reikėtų numatyti priemones, kurios padėtų įmonėms plėtoti tvarias investicijas trečiųjų šalių rinkose. Šios priemonės galėtų apimti mokesčių lengvatas moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai ir Europos gamintojų susitarimus, kurie skatintų eksporto ir investicijų strategijas užsienyje derinti su ES ekonominiais, socialiniais ir aplinkos standartais.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento
dėl Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės sukūrimo**

(COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)

(2021/C 123/02)

Pranešėja **Louise GRABO**

Konsultavimasis	Europos Sąjungos Taryba, 2020 10 26
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 187 straipsnis ir 188 straipsnio pirma pastraipa
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2020 12 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	240 / 0 / 5
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK patvirtina šios strateginės iniciatyvos pagrįstumą ir bendrosios įmonės (BĮ) „EuroHPC“ (našioji kompiuterija) pridėtinę vertę, kaip konkretų žingsnį įgyvendinant Europos Sąjungos debesijos strategiją ir kaip neatsiejamą platesnio masto ES strategijos dalį (įskaitant, be kita ko, kibernetinį saugumą, bendrąją skaitmeninę rinką, Europos gigabitinę visuomenę, atvirąjį mokslą, programą „ES – sveikatos labui“ ir rezervą „rescEU“).

1.2. EESRK mano, kad pastaraisiais metais ir net prasidėjus COVID-19 pandemijai ES skirtos investicijos pasaulinio lygio superkompiuteriams įsigyti ir eksploatuoti vis dar nėra optimalios, palyginti su jos konkurentų (JAV, Kinijos ir kt.) investicijomis. Reikia papildomų išteklių ir investicijų, kurių turėtų skirti ir ES valstybės narės, ypač tos, kurios šioje srityje yra mažiau pažengusios į priekį ir (arba) nevykdo aktyvios veiklos. Jei ES nori pasauliniu mastu konkuruoti našiosios kompiuterijos taikomųjų programų srityje, itin svarbu, kad šie ištekliai būtų derinami su nuosekliomis ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programomis ir būsima 2021–2027 m. DFP, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę.

1.3. EESRK pritaria pramoniniam požiūriui pagal atnaujintą ES pramonės strategiją, apimančią MVĮ strategiją, kurti naujos kartos taupias mikroschemas Europoje, kad ES taptų mažiau priklausoma nuo importo ir būtų užtikrinta prieiga prie aukščiausios kokybės našiosios kompiuterijos (toliau – HPC) technologijų ir praktinės patirties.

1.4. EESRK ragina Komisiją dėti dar daugiau pastangų rengiant „daugiametės veiksmų gaires“, kurios galėtų užtikrinti ES pilietinės visuomenės įsitraukimą ir praktiškai padėtų atitinkamiems BĮ valdymo lygmenims strateginiuose sektoriuose (ligų prevencijos ankstyvojo perspėjimo sistemos, parengtis, bandomosios programos dėl mokymų nelaimių rizikos mažinimo srityje ir kibernetinis saugumas). Šiuo tikslu, be esamų HPC kompetencijos centrų ir skaitmeninių inovacijų centrų, reikia skubiai esamose BĮ patariamose grupėse vykdyti nuolatinį dialogą su pilietine visuomene, kuris suteikia pridėtinės vertės ir daro daugiklio poveikį. EESRK pagal savo pobūdį būtų idealus partneris rengiant atvirą BĮ „EuroHPC“ metinį ES dialogo forumą, kartu su šviečiamosiomis informuotumo didinimo kampanijomis, kuriose aktyviai dalyvautų mokslo ir žinių tinklai, socialiniai ir ekonominiai partneriai, pilietinės visuomenės organizacijos ir žiniasklaida.

1.5. EESRK mano, kad būtina rinkti grįžtamąją informaciją iš ES pilietinės visuomenės, kad ES institucijos ir valstybės narės galėtų geriau stebėti, paaiškinti ir skatinti BĮ „EuroHPC“ pridėtinę vertę trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu ir sektorialius pranašumus bei galimybes, kuriuos ji teikia kaip teisinę ir strateginę priemonę. BĮ „EuroHPC“ turėtų ne tik padėti mokslo ir (arba) mokslinių tyrimų bendruomenėms, bet ir užtikrinti didesnę suinteresuotųjų tarpininkų, pavyzdžiui, viešųjų institucijų, ES socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų, pramonės ir mažųjų bei vidutinių įmonių (MVĮ) atstovaujamųjų organizacijų ir vertės grandinės dalyvių, įsitraukimą ir dalyvavimą kuriant taikomąją programinę įrangą, suteikiant prieigą prie infrastruktūros, kuri ypač svarbi mažesnėms šalims, ir didinant nepiniginius įnašus į našiosios kompiuterijos BĮ.

1.6. EESRK teigiamai vertina faktą, kad du Komisijos partneriai, su kuriais yra sudaryta viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės sutartis, galėtų tapti pirmaisiais privačiais nariais, o tai labai svarbu, kad ES pramonės įmonės galėtų dalyvauti BĮ veikloje nuo pat pradžios. Tai ypač aktualu kalbant apie labai mažas įmones ir MVĮ, kurios siūlo konkurencingus sprendimus ir (arba) pritaikomas priemones, tačiau kurioms kyla pavojus būti neįtrauktoms arba nukentėti per viešųjų pirkimų procedūrą, jei tai nebus tinkamai numatyta specialiaame teisiniame skyriuje ir (arba) pagal esamas konsorciumo formas. EESRK pabrėžia, kad svarbu modernizuoti konkrečias viešųjų pirkimų procedūrų nuostatas ir sutarčių skyrimo kriterijus, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos į šį konkretų ES reglamentą dėl bendrosios įmonės ⁽¹⁾ įtraukti esamus arba naujus MVĮ klasterius, apimančius klasikinius HPC superkompiuterius ir programinės įrangos taikomas programas ir kartu kvantinių kompiuterių ir (arba) simuliatorių pirkimus.

1.7. EESRK teigiamai vertina galimybę įtraukti daugiau partnerių, tačiau taip pat primygtinai prašytų, kad visiems naujiems partneriams, ypač ne ES, būtų taikomas reikalavimas laikytis abipusiškumo principo.

1.8. ES turėtų kuo geriau pasinaudoti BĮ „EuroHPC“ technologijos kūrimo teikiama galimybe, kad išplėtotų atitinkamus Europos pramonės sektorius taip, kad jie galėtų aprėpti visą gamybos grandinę (projektavimą, gamybą, įgyvendinimą ir taikymą).

1.9. ES turėtų nustatyti, kad vidutinės trukmės laikotarpio tikslas būtų pasiekti pajėgumą planuoti ir gaminti HPC naudojant Europos technologijas.

2. Bendrosios pastabos

2.1. 2020 m. kovo 10 d. Europos Komisija priėmė komunikatą „Nauja Europos pramonės strategija“, kuriame pristatoma plataus užmojo pramonės strategija, kuria siekiama padėti Europai vykdyti dvejopą pertvarką: pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ir prie skaitmeninės lyderystės. Šiame komunikate Komisija pabrėžia, kad reikia stiprinti bazinių didelio poveikio technologijų, kurios yra strategiškai svarbios Europos pramonės atečiai, įskaitant našiosios kompiuterijos ir kvantines technologijas, plėtojimą. Vėliau 2020 m. gegužės 27 d. paskelbtame komunikate „Proga Europai atsigausti ir paruošti dirvą naujai kartai“ ⁽²⁾ HPC taikomosios programos nurodytos kaip strateginis skaitmeninis pajėgumas, kuris bus vienas iš investavimo prioritetų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, „InvestEU“ ir strateginių investicijų priemonę, siekiant Europos ekonomikos atsigavimo.

2.2. BĮ „EuroHPC“ taikomosios programos, naudojančios vadinamuosius superkompiuterius, turinčius itin didelę kompiuterijos galią, geba spręsti itin sudėtingas ir sunkias problemas. Šiandien jos yra pagrindinis pasaulinės lyderystės veiksnys mokslo, pramonės, biologinės rizikos ir (kibernetinio) terorizmo rizikos strategijose, todėl jos yra labai svarbios nacionalinio saugumo, gynybos ir geopolitinių iššūkių ir apskritai mūsų visuomenės skaitmeninės ir žaliosios transformacijos požiūriu. BĮ „EuroHPC“ taikomosiomis programomis taip pat grindžiama duomenų ekonomika, sudarant sąlygas bazinėms technologijoms, kaip antai dirbtiniam intelektui (DI), duomenų analizei ir kibernetiniam saugumui, siekiant išnaudoti milžinišką didžiųjų duomenų potencialą.

2.3. Be to, HPC taip pat tampa vis svarbesne priemone pasauliniu lygmeniu remiant viešųjų sprendimų priėmimą, modeliuojant scenarijus ir remiant pasaulinius ir regioninius bendrus parengties ir reagavimo, taip pat žinių tinklus, susijusius su gamtinių pavojų rizika (pvz., cunamiais, potvyniais, gaisrais, žemės drebėjimais ir t. t.), taip pat su antropogenine rizika (pvz., pramonine rizika). Tokiomis aplinkybėmis BĮ „EuroHPC“ sistemos galėtų būti diegiamos ir suteikti didesnę pridėtinę vertę tais atvejais, kai vienu metu kyla įvairių rūšių rizika, daranti didelį neigiamą poveikį visuomenei.

2.4. BĮ „EuroHPC“ apima keletą pramonės sektorių, kad būtų galima diegti inovacijas ir plėsti veiklą pereinant prie didesnės vertės produktų tiekimo ir paslaugų teikimo vidaus ir pasaulio rinkose, sudarant sąlygas naujam pramoniniam pritaikomumui kartu su kitomis pažangiomis skaitmeninėmis technologijomis.

2.5. HPC taikomosios programos ir infrastruktūra atlieka itin svarbų vaidmenį beveik visose mokslinių tyrimų srityse nuo fundamentinės fizikos iki biomedicinos, siekiant gilesnių mokslinių žinių ir proveržių.

⁽¹⁾ 2018 m. rugsėjo 28 d. Tarybos reglamentas (ES) 2018/1488 dėl Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės sukūrimo (OL L 252, 2018 10 8, p. 1).

⁽²⁾ „Proga Europai atsigausti ir paruošti dirvą naujai kartai“, COM(2020) 456 final.

2.6. HPC naudojama COVID-19 pandemijos metu, dažnai derinant su dirbtiniu intelektu, siekiant paspartinti naujų vaistų atradimą, prognozuoti viruso plitimą, planuoti ir paskirstyti ribotus medicinos išteklius ir nuspėti plitimo valdymo priemonių bei scenarijų po epidemijos efektyvumą.

2.7. HPC taip pat yra esminė priemonė tyrėjams ir politikos formuotojams spręsti pagrindines visuomenės problemas – nuo klimato kaitos, migracijos, pažangiojo ir žaliojo vystymosi ir tvaraus žemės ūkio iki individualizuotosios medicinos ir krizių valdymo Europos Sąjungoje, o kartu ir kaimyninėse bei trečiojoje šalyse.

2.8. Remiantis Komisijos tarnybų darbinio dokumentu (SWD) ⁽³⁾ (...), Europa buvo tapusi ir vis dar yra pasaulinė lyderė HPC taikomųjų programų srityje, tačiau pasaulinėje klasifikacijoje atsilieka jos superkompiuterių infrastruktūra.

2.9. Plačiai pripažintas esminis regionų konkurencingumo HPC srityje rodiklis yra sistemų, įtrauktų į „10 sparčiausių“ ir „500 sparčiausių“ pasaulio superkompiuterių sąrašus, skaičius kiekviename pasaulio regione.

2.10. Dabartinė padėtis, kaip apibrėžta BĮ „EuroHPC IA“ ir EIB tyrime ⁽⁴⁾, yra tokia: BĮ „EuroHPC IA“ duomenimis: „Problema Nr. 1 (ES neturi geriausių superkompiuterių pasaulyje [...]). Šiandien Europos Sąjungoje nėra nė vieno iš dešimties sparčiausių pasaulio superkompiuterių. Kartu sudėjus, ES ir valstybės narės į HPC technologijos tiekimą ir infrastruktūrą investuoja gerokai per mažai, palyginti su JAV, Kinija ar Japonija.“

2.11. Per kelerius ateinančius metus Europos vadovaujamas vaidmuo duomenų ekonomikos srityje, mokslinė kompetencija ir pramonės konkurencingumas vis labiau priklausys nuo jos gebėjimo kurti bazinės HPC technologijas, suteikti prieigą prie pasaulinio lygio superkompiuterių ir duomenų infrastruktūros bei išlaikyti kompetenciją HPC taikomųjų programų srityje. Tam būtinas Europos lygmens strateginis požiūris pasitelkiant bendrąsias įmones.

2.12. 2018 m. spalio mėn. buvo įsteigta pirmoji BĮ „EuroHPC“, kuri atlieka teisinės ir finansinės sistemos vaidmenį ir kurioje sujungiami ES, 32 valstybių ir dviejų privačių narių – Europos našiosios kompiuterijos technologijų platformos (ETP4HPC) ir Didžiųjų duomenų vertės asociacijos (BDVA) – ištekliai.

2.13. Iki šiol BĮ savo strateginėms investicijoms naudojo 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos (DFP) lėšas. Per 20 veiklos mėnesių ji gerokai padidino bendras investicijas į HPC Europos lygmeniu ir pradėjo vykdyti savo misiją atkurti Europos, kaip lyderės HPC srityje, poziciją. Iki 2020 m. pabaigos ji įdiegs pasaulinio lygio superkompiuterių ir duomenų infrastruktūrą, kuria galės naudotis vieši ir privatūs naudotojai visoje Europoje. Jos investicijomis taip pat remiami HPC kompetencijos centrai visoje Europoje, taip užtikrinant, kad HPC Sąjungoje būtų plačiai prieinama ir būtų teikiamos konkrečios paslaugos ir ištekliai pramonės inovacijoms (įskaitant MVI) ir HPC įgūdžių tobulinimui, moksliniams tyrimams ir inovacijoms ypatingos svarbos HPC aparatinės ir programinės įrangos technologijų ir taikomųjų programų srityje. Dėl to padidės ES gebėjimas kurti novatoriškas HPC technologijas.

2.14. 2018 m. Tarybos reglamente dėl Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės sukūrimo ⁽⁵⁾ yra nustatytas tikslas pasiekti kitą superkompiuterių naudojimo etapą – eksalygmens veikimą. Žr. 12 konstatuojamąją dalį: „Siekiant tikslo aprūpinti Sąjungą beveik eksalygmens infrastruktūra ne vėliau kaip 2020 m., o maždaug 2023–2025 m. sukurti eksalygmens pajėgumams užtikrinti reikalingas technologijas ir taikomąsias programas, <...> Bendroji įmonė turėtų būti sukurta ir pradėti veikti ne vėliau kaip 2019 m. pradžioje“. Skaičiavimo galia padidėtų ir naudojant kvantinius kompiuterius ir perėjus prie eksalygmenį pranokstančių technologijų.

2.15. Šiuo siūlomu reglamentu iš esmės pratęsiama jau įgyvendinama iniciatyva, sukurta pagal Tarybos reglamentą (ES) 2018/1488, numatant pakeitimus siekiant pritaikyti reglamentą prie kitos daugiamečių finansinės programos (DFP) programų, bet kartu laikantis Komisijos prioritetų ir sudarant galimybę Bendrajai įmonei naudoti naujosios 2021–2027 m. DFP programoms skirtą finansavimą.

2.16. Europos Komisijos tarnybų dariniame dokumente (SWD(2020) 179 *final*) analizuojama pagrindinių socialinių ekonominių ir technologinių veiksnių bei naudotojų reikalavimų, darančių poveikį būsimai HPC ir duomenų infrastruktūros, technologijų ir taikomųjų programų pažangai ES ir visame pasaulyje, raida atsižvelgiant į ES politinius prioritetus 2020–2025 m.

⁽³⁾ *Equipping Europe for world-class High Performance Computing in the next decade*, SWD(2020)/179 *final*.

⁽⁴⁾ *Equipping Europe for world-class High Performance Computing in the next decade*, SWD(2020)/179 *final*.

⁽⁵⁾ Tarybos Reglamentas (ES) 2018/1488.

2.17. HPC naudojama daugiau kaip 800 mokslo, pramonės ir viešojo sektoriaus taikomųjų programų, kurios atlieka svarbų vaidmenį didinant pramonės inovacijų pajėgumus, skatinant mokslo pažangą ir gerinant žmonių gyvenimo kokybę. Šiuo metu Europa pirmą kartą HPC taikomųjų programų srityje; jos naudojamos įvairioms paskirtims, kaip antai individualizuotoji medicina, orų prognozavimas, naujų lėktuvų, automobilių, medžiagų ir vaistų projektavimas, energetika, inžinerija ir gamyba.

2.18. Siūlomos BĮ valdymas ir balsavimo teisių paskirstymas lieka tokie pat, kaip apibrėžta Tarybos reglamente (ES) 2018/1488. BĮ „EuroHPC“ ir toliau įgyvendins HPC strategines veiksmų gaires, kaip nustatyta BĮ „EuroHPC“ mokslinių tyrimų ir inovacijų patariamiosios grupės (RIAG) ir BĮ „EuroHPC“ infrastruktūros patariamiosios grupės (INFRAG) parengtose daugiametėse strateginėse mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkėse, papildytose privačių BĮ „EuroHPC“ narių strateginėse mokslinių tyrimų darbotvarkėse, siekiant sukurti HPC ekosistemą. Sąjungos finansinis įnašas į Bendrąją įmonę pagal 2021–2027 m. DFP būtų [XXX] EUR, o Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės dalyvaujančios valstybės ir privatūs nariai kartu turėtų prisidėti bent tokia pat suma. Bendroji įmonė naudotų šias lėšas pirmiausia tam, kad vykdytų savo veiklą pirmiau aprašytose penkiose srityse.

2.19. Per ateinančią dešimtmetį tikimasi tokių pagrindinių siūlomos Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės veiklos rezultatų:

- sietinė, saugi ir hipersusietinė BĮ „EuroHPC“ ir duomenų infrastruktūra, kurią sudaro vidutinio lygio superkompiuteriai ir bent dvi aukščiausios klasės eksalygmenys ir dvi aukščiausios klasės eksalygmenį pranokstančios sistemos (bent vienoje iš jų kiekvienoje kategorijoje turi būti įrengta Europos technologija),
- hibridinė kompiuterijos infrastruktūra, kurioje integruojamos pažangiosios kompiuterijos sistemos,
- kvantiniai simulatoriai ir kvantiniai kompiuteriai HPC infrastruktūroje,
- saugi debesijos HPC ir duomenų infrastruktūra Europos privatiems naudotojams,
- HPC priemonėmis užtikrinami pajėgumai ir paslaugos, teikiamos Europos viešųjų duomenų erdvėse mokslininkams, pramonei ir viešajam sektoriui,
- naujos kartos technologijų kūrimo elementai (aparatinė ir programinė įranga) ir jų integravimas į novatorišką HPC architektūrą, skirtą eksalygmenys ir eksalygmenį pranokstančioms sistemoms,
- HPC taikomųjų programų ir HPC programinės įrangos industrializavimo kompetencijos centrai, kuriuose sukuriama naujoviški algoritmai, kodai ir įrankiai, optimizuoti naudoti naujų kartų superkompiuteriuose,
- didelio pramoninio masto HPC ir duomenų taikomųjų programų ir paslaugų bandymo platformos pagrindiniuose pramonės sektoriuose,
- nacionaliniai HPC kompetencijos centrai, užtikrinantys plačią HPC aprėptį ES ir konkrečias paslaugas ir išteklius pramonės inovacijoms (įskaitant MVĮ),
- reikšmingas Europos darbo jėgos HPC įgūdžių ir praktinės patirties patobulinimas,
- patobulintas duomenų saugojimas, duomenų tvarkymo pajėgumai ir naujos paslaugos viešojo intereso srityse visose valstybėse narėse.

2.20. Pagrindiniai bendrųjų įmonių pasiekimai:

- BĮ „EuroHPC“ bendromis ir suderintomis pastangomis su valstybėmis narėmis labai padidino investicijų į HPC lygį ir kokybę Europos lygmeniu.
- Iki 2020 m. pabaigos BĮ „EuroHPC“ suteiks ES geriausius superkompiuterius pasaulyje.
- BĮ „EuroHPC“ taps Europos bazinių technologijų šaltiniu.
- Europos HPC technologijų pasiūla ir rinka.
- BĮ „EuroHPC“ strategija ir jos poveikis HPC vertės grandinei.

3. Rinkos tendencijos ir svarbiausia įgyta patirtis

3.1. Komisijos tarnybų darbiniam dokumente (SWD) pateikiami naujausi BĮ „EuroHPC“ rinkos duomenys ir apžvelgiama svarbiausia iki šiol įgyta BĮ veiklos patirtis.

3.2. BĮ „EuroHPC“ valdymo ir administravimo patirtis: BĮ „EuroHPC“ jau įgijo svarbios darbo patirties – be kita ko, ji rengė išsamias suinteresuotųjų subjektų diskusijas dėl valdymo, administravimo ir kitų veiklos aspektų. Keletas pavyzdžių:

- 13 BĮ „EuroHPC“ valdybos posėdžių, kuriuose reguliariai dalyvauja Europos Komisijos ir 32 dalyvaujančių valstybių atstovai,
- BĮ patariamąsios grupės (RIAG ir INFRAG) jau surengė daug susitikimų ir jų veikloje aktyviai dalyvavo du privatūs nariai (ETP4HPC ir BDVA),
- atrinktos aštuonios prieglobos svetainės, pradėta aštuonių BĮ „EuroHPC“ superkompiuterių viešojo pirkimo procedūra ir 2019 ir 2020 m. paskelbti BĮ kvietimai teikti paraiškas.

3.3. Yra 22 įgyvendinimo aspektai, kuriais remiantis galima taip apibendrinti svarbiausią iki šiol įgytą patirtį:

- bendro finansavimo sistemos supaprastinimas,
- reikia supaprastinti ir optimizuoti ES ir nacionalinių lėšų derinimą vykdant įvairią BĮ „EuroHPC“ veiklą,
- rekomenduojama, be kita ko, nustatyti vieną tinkamumo dalyvauti kriterijų rinkinį (vietoj 32 skirtingų nacionalinių tinkamumo kriterijų),
- centrinis visų finansinių įnašų valdymas (išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus), laikantis siūlomo reglamento dėl programos „Europos horizontas“ 8 straipsnio 1 dalies c punkto, ir lankstumas nustatant skirtingą ES ir nacionalinio finansavimo procentinę dalį mokslinių tyrimų ir inovacijų veikloje dalyvaujantiems subjektams finansuoti,
- didesnis privačių narių ir kitų privačių subjektų indėlio į BĮ „EuroHPC“ veiklą lankstumas, visų pirma įtraukiant naujas bendradarbiavimo formas, pavyzdžiui, bendrai finansuojant konkrečią HPC infrastruktūrą, skirtą pramoniniam naudojimui.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Dauguma projekto partnerių yra mokslinių tyrimų organizacijos (75 proc. viso ateities ir besiformuojančių technologijų projektų finansavimo), kurių pagrindinis tikslas nėra pasiektų rezultatų industrializavimas. Aktyvios ir nuolatinės pastangos mokymo srityje taip pat bus svarbus veiksnys visapusiškai išnaudojant ne tik BĮ „EuroHPC“ finansuojamus beveik eksalygmens ir eksalygmens superkompiuterius, bet ir būsimų kartų kompiuterius. Perėjimas nuo simuliacijai skirtos HPC prie HPC integravimo į visapusišką IT infrastruktūros tęstinumą, nuo tinklo paribio kompiuterijos prie HPC, yra didelis iššūkis. Tam reikėtų plėtoti tvirtą HPC bendruomenės ryšį su kitomis ekosistemomis, pavyzdžiui, didžiais duomenimis, dirbtiniu intelektu ir daiktų internetu. Europa gali tapti pasauline lydere šioje srityje, jei programos „Horizontas 2020“ suteiktas postūmis bus išlaikytas.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos

(COM(2020) 746 final)

(2021/C 123/03)

Pranešėja **Judith VORBACH**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 11 27
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2020 12 14
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	234 / 1 / 8
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 ES patyrė giliausią nuosmukį savo istorijoje. Vyrauja neapibrėžtumas, todėl reikia numatyti dides rizikos galimybę. Pandemijos sukelta krizė taip pat gali paaštrinti esamą disbalansą ir nelygybę. Atsižvelgdamas į tai, EESRK palankiai vertina Komisijos rekomendacijas. EESRK taip pat pritaria ekonominės politikos strategijai, pagal kurią būtų remiamas ekonomikos atsigavimas, didinamos investicijos, toliau integruojama bendroji rinka, užtikrinamos tinkamos darbo sąlygos ir stiprinama EPS. EESRK tvirtai remia dokumentų dėl priemonės „Next Generation EU“ rinkinį ir ragina kuo greičiau pasiekti reikiamus susitarimus.

1.2 Ekonomikos atsigavimas bus sėkmingas tik tuo atveju, jei kartu bus restruktūrizuojama mūsų ekonomika ir visuomenė. Siekiant stabilizuoti paklausą, labai svarbu atkurti pasitikėjimą. Fiskalinės taisyklės turėtų būti nukreiptos labiau į klestėjimą orientuotą ekonomikos valdymą, įskaitant subalansuoto biudžeto taisyklę, ir jas reikėtų taikyti tik tada, kai nedarbas labai sumažės. Reikėtų atidžiau apsvarstyti krizės poveikį nelygybei ir socialiniam bei ekonominiam nesaugumui. Būtina gerinti tiek verslo, tiek socialinę aplinką. Į klimato politiką ir nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus raginama labiau įtraukti socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę, taip pat ryžtingai reformuoti mokesčių politiką, kad būtų sprendžiamos ekonominės, socialinės ir aplinkosaugos problemos. Būtina užbaigti kurti bankų ir kapitalo rinkų sąjungas, pirmenybę teikiant finansų rinkų stabilumui.

2. Aplinkybės

Komisija rekomenduoja euro zonos valstybėms narėms imtis veiksmų:

2.1 Užtikrinti politikos kryptį, kuria remiamas ekonomikos atsigavimas: visus 2021 m. fiskalinę politiką turėtų likti remiamojo pobūdžio. Kai sąlygos tai leis, laipsniškai naikinti paramą taip, kad būtų sušvelnintas krizės socialinis poveikis ir poveikis darbo rinkai, ir užtikrinti skolos tvarumą. Gerinti viešųjų finansų valdymą ir orientuoti viešąsias išlaidas būtų į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo poreikius.

2.2 Įgyvendinti reformas, kuriomis didinamas našumas ir užimtumas, didinamos investicijos, kad būtų remiamas ekonomikos atsigavimas, atitinkantis teisingos ir įtraukios žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos tikslus. Toliau integruoti bendrąją rinką. Užtikrinti veiksmingą aktyvią darbo rinkos politiką, tinkamas darbo sąlygas ir socialinių partnerių dalyvavimą formuojant politiką. Spręsti su mokesčiais susijusius iššūkius, kylančius dėl ekonomikos skaitmeninimo, kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, remti perėjimą prie anglies dioksido apmokestinimo ir aplinkos mokesčių.

2.3 Stiprinti nacionalines institucines sistemas: ankstinti reformas siekiant užtikrinti ES lėšų naudojimą, didinti viešojo administravimo veiksmingumą, mažinti įmonėms tenkančią administracinę naštą ir nustatyti veiksmingas kovos su sukčiavimu, korupcija ir pinigų plovimu sistemas. Gerinti nemokumo sistemas, neveiksnių pozicijų ir kapitalo paskirstymo klausimų sprendimą.

2.4 Užtikrinti makrofinansinį stabilumą: išlaikyti kreditų kanalus ekonomikai ir priemones gyvybingoms įmonėms remti. Išlaikyti patikimus bankų sektoriaus balansus, visų pirma toliau sprendžiant neveiksnių paskolų klausimą.

2.5 Kad padidėtų euro zonos atsparumas, užtikrinti ekonominės ir pinigų sąjungos stiprinimo pažangą. Tai padės stiprinti tarptautinį euro vaidmenį ir visame pasaulyje propaguoti Europos ekonominius interesus.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Pasitvirtino nepalanki 2020 m. pavasario ekonominė prognozė, kad 2020 m. „ES prasidėjo giliausias ekonomikos nuosmukis per visą jos istoriją“. COVID-19 krizė sukėlė įvairių pasiūlos ir paklausos sukrėtimų, dėl to 2020 m. BVP turėtų sumažėti 7,8 proc. Padėtis darbo rinkoje taip pat pablogėjo, nors dėl plataus užmojo politikos priemonių, pavyzdžiui, sutrumpinto darbo laiko programų, nedarbo lygis nevisiškai atspindi ekonomikos nuosmukį. Nepaisant to, mažėja bendras dirbtų valandų skaičius ir ekonominio aktyvumo lygis, nes kai kurie paskatų dirbti neturintys darbuotojai pasitraukė iš darbo rinkos.

3.2 Prognozuojama, kad 2021 m. ekonomika atsigaivos lėčiau, nei tikėtasi. Vyrauja didelė nežinomybė. EESRK pabrėžia, kad svarbu numatyti tam tikrą didelę riziką, įskaitant dvigubą ekonomikos nuosmukį, masinį nedarbą, bankrotus, finansų rinkos nestabilumą, defliaciją ir neigiamą neapibrėžtumo poveikį pačiam vartojimui ir investicijoms. Dėl pandemijos krizės taip pat gali paaštrėti esamos problemos, pavyzdžiui, žemas investicijų lygis, didėjantys skirtumai tarp valstybių narių ir regionų, nelygybė visuomenėje ir politinė įtampa. Be to, dėl 2021 m. pokyčių gali atsirasti neigiamų ilgalaikių padarinių, o klimato krizės sprendimas vis dar bus neatidėliotinas klausimas.

3.3 Atsižvelgdamas į tai, EESRK palankiai vertina Komisijos rekomendacijų rinkinį. Jose atspindi daugelis EESRK papildomoje nuomonėje dėl 2020 m. *euro zonos ekonominės politikos* ⁽¹⁾ išdėstytų argumentų. Be to, ekonomikos atsigavimas bus sėkmingas tik tuo atveju, jei kartu bus restruktūrizuojama mūsų ekonomika ir visuomenė, siekiant sukurti labiau integruotą, demokratiškesnę ir socialiniu požiūriu geriau išsivysčiusią Sąjungą. 2021 m. pagrindinė ekonominės politikos formuotojų atsakomybė bus sukurti tvariam ir integraciniam augimui palankią aplinką. Todėl labai svarbu atkurti pasitikėjimą.

3.4 EESRK tvirtai remia tvirtą ES lygmens atsaką į kovą su krize, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Būtina nedelsiant užtikrinti solidarumą, kad ekonomika greitai ir veiksmingai atsigaivėtų. Europos įmonėms, darbuotojams ir pilietinei visuomenei reikia išteklių krizei įveikti. Todėl ekonomikos gaivinimo planas neturėtų būti nei kvestionuojamas, nei delsiama jį įgyvendinti. Visi būtini susitarimai turėtų būti pasiekti kuo greičiau.

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK palankiai vertina Komisijos rekomendaciją užtikrinti politikos kryptį, kuria remiamas ekonomikos atsigavimas. Per anksti pradėjus laipsniškai atsisakyti paramos priemonių būtų pakenkta ES kovos su krize priemonių poveikiui. Vyriausybės turėtų turėti galimybę taikyti būtinas priemones, neatsižvelgiant į dabartinį jų šalies skolos lygį. Geriausias būdas užtikrinti tvarius viešuosius finansus – užtikrinti tvarų ir integracinį augimą. Remiant našumą ateinančiais metais būtų galima sparčiau mažinti deficitą ⁽²⁾. Siekiant užkirsti kelią grįžimui prie senų fiskalinių taisyklių ir valdyti perėjimą prie į klestėjimą orientuoto ekonomikos valdymo ⁽³⁾, EESRK ragina kuo greičiau atnaujinti peržiūros procesą. Bet kuriuo atveju atnaujintos fiskalinės taisyklės neturėtų įsigalioti, kol labai nesumažės nedarbas.

4.2 EESRK palankiai vertina Komisijos rekomendaciją padidinti privačiųjų ir viešųjų investicijų lygį. Siekiant trumpuoju laikotarpiu atgaivinti ekonomiką, sustiprinti konkurencingumą, išlikti pasauline ekonomine galia ir išsaugoti socialinį bei aplinkosaugos pagrindą ateities kartų gerovei, būtina skubiai pereiti prie tvarių ir žaliųjų investicijų, investicijų į infrastruktūrą ir sveikatos priežiūrą ir (arba) investicijų, kurios sukuria didesnę našumą. Išlaidos darbuotojų perkvalifikavimui taip pat turėtų būti laikomos investicijomis. EESRK atkreipia dėmesį į savo rekomendaciją taikyti subalansuoto biudžeto taisyklę.

⁽¹⁾ OJ C 10, 11.1.2021, p. 79

⁽²⁾ Belgijos nacionalinis bankas apskaičiavo, kad 2020 m. vienkartinis deficitas, susijęs su krize, gali turėti vienkartinį - 4,6 proc. BVP poveikį.

⁽³⁾ OL C 429, 2020 12 11, p. 227.

4.3 Dėl pandemijos didėja nelygybė ir socialinė atskirtis. Daug moterų, migrantų, neigaliųjų arba jaunimo patiria didžiausią krizės poveikį. Gali būti, kad labiausiai nukentės tie, kurie pažeidžiami buvo iki krizės. Tačiau daugeliui kokybišką darbą dirbančių darbuotojų taip pat kyla pavojus, kad gali pablogėti darbo sąlygos, sumažėti pajamos ar ištikti nedarbas. EESRK ragina, kad kova su nelygybe taptų visų numatytų ekonomikos gaivinimo priemonių prioritetu. Reikia atidžiau apsvarstyti krizės poveikį socialinei atskirčiai, taip pat didėjančiam socialiniam ir ekonominiam nesaugumui, kuris daro poveikį didelei daliai gyventojų. Ekonomikos atgaivinimo nauda turėtų būti paskirstyta vienodai. Tai taip pat labai svarbu siekiant stiprinti pasitikėjimą ir stabilizuoti paklausą.

4.4 Tolesnė bendrosios rinkos integracija turėtų išlikti vienu iš svarbiausių prioritetų. Tai taip pat apima Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimą. Verslo ir socialinės aplinkos gerinimas turi vykti kartu. EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos tarnybų darbinį dokumentą dėl *JT darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo*, kuriame nurodoma, kad darnaus vystymosi tikslais siekiama, kad ES sutelktų dėmesį į tvarų augimo kelią, suderinamą su planetos ribomis, į gerovę, įtrauktį ir teisingumą. Tai reiškia, kad ekonomika turi būti naudinga žmonėms ir planetai. Socialiai atsakingesnės Europos iniciatyvos apima (be daugelio kitų) pasiūlymą dėl direktyvos dėl deramo minimalaus darbo užmokesčio ir veiksmų planą dėl Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo. EESRK taip pat priėmė nuomones dėl Europos pagrindų direktyvos dėl minimalių pajamų ⁽⁴⁾ ir Europos minimalių nedarbo draudimo standartų ⁽⁵⁾.

4.5 Taip pat palankiai vertinamos Komisijos rekomendacijos dėl darbo rinkos, įskaitant tinkamų darbo sąlygų skatinimą, socialinių partnerių dalyvavimo formuojant politiką užtikrinimą ir socialinio dialogo bei kolektyvinių derybų stiprinimą. EESRK ragina nustatyti aukštesnius standartus, susijusius su socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės įtraukimu į klimato politiką. Struktūriniai pokyčiai siekiant sukurti anglies dioksido neišskiriančią ekonomiką gali būti remiami socialiniu atitinkamų regionų ir socialinių partnerių dialogu, siekiant išsaugoti socialinius aspektus. Taip pat bus labai svarbu užtikrinti pilietinės visuomenės dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės planus, kuriuos taip pat numatoma stebėti semestro metu.

4.6 Reikia veiksmingų kovos su mokesčių slėpimu, agresyviu mokesčių planavimu, pinigų plovimu ir korupcija sistemų. EESRK ragina ryžtingai reformuoti mokesčių politiką, kad būtų sprendžiamos ekonominės, socialinės ir aplinkosaugos problemos. Tai apima mokesčių naštos perkėlimą nuo darbo jėgos ir perėjimą prie mokesčių bazių, kurios mažiau kenkia darbo pasiūlai, kartu atsižvelgiant į susijusį paskirstomąjį poveikį, kartu stengiantis nesukurti regresinio poveikio. EESRK taip pat prašo skubiai imtis veiksmų dėl balsavimo kvalifikuota balsų dauguma, laikantis ankstesnės Komiteto nuomonės rekomenduotų sąlygų ⁽⁶⁾. Reikėtų išnagrinėti veiksmingo minimalaus įmonių pelno apmokestinimo koncepciją ir galimą jos taikymą. Galiausiai, EESRK ragina padaryti didelę pažangą į biudžetą įtraukiant naujus nuosavus išteklius, kaip nurodyta ekonomikos gaivinimo plane.

4.7 EESRK pritaria Komisijai, kad reikėtų užbaigti kurti bankų ir kapitalo rinkų sąjungas, pirmenybę teikiant finansų rinkų stabilumui. Bankų sektoriuje dabar dividendų išmoka (dažniausiai savanoriškai) yra ribota. Reikėtų apsvarstyti galimybę toliau taikyti šias ribas bankams, kuriems taikomos įvairios viešosios paramos priemonės, ir grįžti prie visiško išmokų mokėjimo sustabdymo ekonomikos gaivinimo laikotarpiu. Tai sumažintų finansų rinkos nestabilumo riziką ir padidintų tikėtiną bankų grąžą.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ OL C 190, 2019 6 5, p. 1.

⁽⁵⁾ OL C 97, 2020 3 24, p. 32.

⁽⁶⁾ OL C 353, 2019 10 18, p. 90, OL C 364, 2020 10 28, p. 29.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl naujo Migracijos ir prieglobsčio pakto

(COM(2020) 609 final)

(2021/C 123/04)

Pranešėjas **José Antonio MORENO DÍAZ**

Bendrapranešėjis **Cristian PÎRVULESCU**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 11 11
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2020 12 17
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	203 / 0 / 19
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 ES turi rasti tinkamą veiksmingo ir realaus migracijos valdymo, kuris būtų humaniškas ir tvarus, pusiausvyrą, kartu užtikrindama ir savo išorės sienų saugumą ir kontrolę. Be to, ES turi europiečiams pasiųsti aiškią žinią, kad migraciją valdyti geriau galima kolektyviai.

1.2 EESRK atkreipia dėmesį į naują migracijos ir prieglobsčio paketą, kuriame išsamiai išdėstyti Komisijos bendro imigracijos ir prieglobsčio valdymo penkerių metų darbo planai. Šiuo požiūriu tai daugiau Komisijos darbo darbotvarkė nei paktas. Prie migracijos ir prieglobsčio pakto pridėdami pasiūlymai yra svarbūs, bet jų nepakanka tam, kad būtų sukurta veiksminga ir kartu ES vertybes bei tikslus atitinkanti bendra Europos migracijos valdymo sistema. EESRK apgailestauja, kad dauguma pasiūlymų naujame migracijos ir prieglobsčio pakte yra skirti išorės sienų ir grąžinimo valdymui, neskiriant deramo dėmesio teisėtiems atvykimo keliams, saugiems būdams prieglobsčiui gauti ar ne ES piliečių įtraukimui ir integravimui ES.

1.3 EESRK apgailestauja, kad migracijos ir prieglobsčio pakte neužsimenama apie 2018 m. Jungtinių Tautų pasaulinį susitarimą dėl saugios, tvarkingos ir teisėtos migracijos — daugiašalį dokumentą, kuris laikomas pirmtaku rengiant pasiūlymą dėl tarptautinio migracijos valdymo. Pritariame tam, kad reikia stiprinti taisyklėmis grindžiamą pasaulinę daugiašalę sistemą⁽¹⁾, įskaitant judumo ir migracijos sritis, ir raginame Komisiją naują darbotvarkę derinti su pasauline politika ir priemonėmis⁽²⁾. Be to, raginame ES institucijas ir valstybes nares migraciją ir judumą įtraukti į platesnę JT darnaus vystymosi tikslų sistemą.

1.4 Migracijos ir prieglobsčio akte teisingai akcentuojami valstybių narių prieglobsčio ir grąžinimo sistemų neatitikimai ir pabrėžiama, kad reikia stiprinti solidarumą. Tačiau neaišku, ar savanoriško ir selektyvaus solidarumo principas padės įveikti pagrindinius koordinavimo iššūkius. Neužsimenama apie paskatas valstybėms narėms dalyvauti šiame mechanizme, ypač turint omenyje, kad kai kurios jų atsisakė dalyvauti ankstesnėje perkėlimo Europos Sąjungoje programoje. Jei jos ir yra skatinamos dalyvauti, tai ne sprendžiant perkėlimo Europos Sąjungoje klausimą, kuris yra aktualiausias, sudėtingiausias ir susijęs su didelėmis išlaidomis, bet pajėgumų stiprinimo srityje.

⁽¹⁾ OL C 14, 2020 1 15, p. 24.

⁽²⁾ 2021 m. Komisijos darbo programoje numatyta 2021 m. antrame ketvirtyje priimti bendrą komunikatą dėl ES indėlio nustatant taisyklėmis pagrįstus daugiašalius principus stiprinimo.

1.5 EESRK mano, kad numatoma patikrinimo prieš atvykstant sistema ir pasienio procedūros yra nepakankamai geros. Pirma, tikrinimo sistema numato pakankamai procedūrinių garantijų, kad būtų gerbiamos ja besinaudojančių asmenų pagrindinės teisės. Šiuo metu šalims daromas didesnis spaudimas greitai priimti sprendimą ir dėl to deramai neatsižvelgiama į 1951 m. Ženevos konvencijoje įtvirtintas asmens teises, ypač negrąžinimo principą. Antra, kaip buvo ir migrantų antplūdžio valdymo atveju, migrantų ir prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygos kelia didelį susirūpinimą, į kurį reikia visapusiškai atsižvelgti ⁽³⁾.

1.6 EESRK laukia ES savanoriško grįžimo ir reintegracijos strategijos – dokumento, kuriuo, kaip tikimasi, bus daug greičiau patvirtintos ryžtingos reintegracijos priemonės ir bus atsisakyta daugiausia į teisėtvarkos kontrolę sutelkto požiūrio. Prie grąžinimo turi prisidėti įvairūs socialiniai, ekonomikos ir politikos subjektai, galintys sukurti visapusiškesnę ir humaniškesnę aplinką.

1.7 Komitetas palankiai vertina gelbėjimo jūroje iniciatyvas, kuriomis tikrai siekiama gelbėti gyvybes. EESRK nuomone, paieška ir gelbėjimas jūroje yra tarptautinė teisinė prievolė, kurią, taikydamos veiksmingus ir tinkamus šiam tikslui numatytus viešuosius mechanizmus, turi vykdyti valstybės narės. Šiuo klausimu EESRK mano, kad reikia nuolatinių pastangų, kad humanitarinės pagalbos teikėjų, vykdančių labai reikalingas paieškos ir gelbėjimo operacijas, veikla nebūtų kriminalizuojama.

1.8 EESRK palankiai vertina iniciatyvas, kuriomis gerinama bendra atsakomybė ir migracijos srautų valdymas su ne ES šalimis. Tačiau Komitetas yra susirūpinęs, kad dėl taikomų bendradarbiavimo mechanizmų ES migracijos valdymas gali būti perkeltas už ES ribų ir tapti neigiamą paskata toms šalims ir gali kilti pagunda nustatyti, kad parama vystymuisi ir bendradarbiavimas priklausys nuo to, kaip bus plėtojama migracijos kontrolės ir (arba) readmisijos politika.

1.9 EESRK palankiai vertina tai, kad rengiami saugūs ir teisėti būdai atvykti į Europą, ypač įgyvendinant perkėlimo į ES ir bendruomenių remiamas programas. Vis dėlto Komitetas mano, kad šie būdai atitinka tik tam tikro profilio asmenų poreikius ir jais nėra užtikrinamas visapusiškas, veiksmingas ir saugus atsakas į poreikį numatyti teisėtus imigracijos į ES kelius. EESRK apgailestauja, kad numatant priemones, kurių tikslas – geresni teisėto atvykimo maršrutai, apsiribojama tik talentų pritraukimu ir Mėlynosios kortelės bei studijų ir mokslinių tyrimų direktyvų peržiūra. Kad būtų galima pasiūlyti alternatyvų, apimančių ne tik sienų kontrolę ir grąžinimą, būtina laikytis visa apimančio požiūrio į judumą.

1.10 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į daugelio trečiųjų šalių piliečių, ypač dirbančių žemės ūkyje, darbo ir gyvenimo sąlygas. Valstybės narės ir jų specializuotos įstaigos turi kovoti su piktnaudžiavimu ir išnaudojimo atvejais, o pilietinės visuomenės organizacijos ir profesinės sąjungos reikia skatinti megzti ryšius su trečiųjų šalių piliečiais, neatsižvelgiant į jų darbo pobūdį ir darbo užmokestį.

1.11 EESRK reiškia susirūpinimą, kad kovojant su neteisėto žmonių gabenimo ir prekybos žmonėmis tinklais gali būti pažeistos prekybos žmonėmis ir neteisėto žmonių gabenimo aukų teisės, ir yra ypač sunerimęs dėl trečiųjų šalių dalyvavimo tais atvejais, kai nėra gerbiamos šių asmenų pagrindinės teisės arba jiems nėra užtikrinamos orios gyvenimo sąlygos. Pavyzdžiui, esame matę, kaip kova su prekyba žmonėmis buvo naudojama siekiant kriminalizuoti humanitarinius veiksmus.

1.12 EESRK mano, kad reikia toliau kovoti su neteisėto žmonių gabenimo ir prekybos žmonėmis tinklais ir visiškai pripažįsta būtinybę užtikrinti, kad direktyva dėl sankcijų asmenims, kurie neteisėtai įdarbina žmones, būtų veiksmingesnė.

1.13 EESRK nekantriai laukia, kol bus parengtas neseniai pristatytas 2021-2027 m. Integracijos ir įtraukties veiksmų planas ⁽⁴⁾. EESRK nusivylęs, kad klausimui, kuris turi lemiamos reikšmės mūsų visuomenių sambūviui, migracijos ir prieglobsčio pakte skiriama taip mažai dėmesio. Komunikate neužsimenama apie integracijos priemonių rėmimo mastą ir struktūrą. EESRK turi daug patirties sprendžiant su integracija susijusius klausimus ir apgailestauja, kad pateiktas naujas migracijos ir prieglobsčio aktas yra nepakankamai plataus užmojo ir jame nėra aiškiai nurodyta, kokios priemonės ir paskatos bus siūlomos įvairiems suinteresuotiesiems subjektams.

2. Kontekstas

2.1. Rugsėjo 23 d. Europos Komisija pristatė savo naują imigracijos ir prieglobsčio darbotvarkę – *Naują migracijos ir prieglobsčio paketą*. Šiame dokumente remiamasi nuo 1999 m. šioje srityje parengtomis ir toliau chronologine tvarka išvardytomis darbotvarkėmis: Tamperės (1999 m.), Hagos (2004 m.), Stokholmo (2009 m.) ir Europos migracijos darbotvarkę (2015 m.).

⁽³⁾ EESRK aktyviai lankosi migrantų antplūdžio valdymo centruose ir bendradarbiauja su pilietinės visuomenės dalyviais, kurie prisideda prie visų migracijos ir integracijos aspektų valdymo.

⁽⁴⁾ Žr. COM(2020) 758 final.

2.2. Naujo Migracijos ir prieglobsčio pakto tikslas – sukurti naują sistemą, pagal kurią būtų galima imtis veiksmų siekiant užtikrinti judėjimo laisvę Šengeno erdvėje, saugoti pagrindines teises ir parengti veiksmingą migracijos politiką. Nuo 2019 m. gruodžio mėn., kol buvo rengiamas migracijos ir prieglobsčio aktas, siekiant įtraukti įvairius požiūrius, du kartus vyko visapusiškos konsultacijos su visomis valstybėmis narėmis, Europos Parlamentu, nacionaliniais parlamentais, pilietine visuomene, socialiniais partneriais ir įmonėmis. Artimiausiu metu migracijos ir prieglobsčio paktas bus pristatytas Parlamentui ir Tarybai.

2.3. 2015 m. Europos migracijos darbotvarkė buvo skubus atsakas į Viduržemio jūroje susiklosčiusią krizinę situaciją, o migracijos ir prieglobsčio paktu siekiama nustatyti naują ilgalaikę Europos sistemą, skirtą kovoti su įvairiais iššūkiais, su kuriais susiduria valstybės narės ir esant įprastai padėčiai, ir susiklosčius ekstremalioms ar krizinėms situacijoms, ir tai daryti tokiais būdais, kurie visada atspindi Europos vertybes.

2.4. Migracijos ir prieglobsčio pakte Komisija konstatuoja, kad 2019 m. Europoje gyveno 20,9 mln. ne ES piliečių (4,7 proc. visų gyventojų) ir kad tais metais valstybės narės išdavė apie 3 mln. pirmųjų leidimų gyventi. 2019 m. ES šalys buvo priėmusios 2,6 mln. pabėgėlių (0,6 proc. visų ES gyventojų) ir tais metais buvo pateikta 698 000 naujų prieglobsčio prašymų. Komisija taip pat pažymi, kad 2019 m. 142 000 žmonių bandė neteisėtai patekti į Europos Sąjungos teritoriją, bet tik trečdalis jų buvo faktiškai grąžinta.

2.5. Reaguojant į naują kontekstą, kuris labai smarkiai skiriasi nuo 2015–2016 m. laikotarpio, migracijos ir prieglobsčio pakte siekiama tolygiau paskirstyti atsakomybę valstybėms narėms ir sustiprinti jų tarpusavio solidarumą, kad būtų pasiekta pažangos užtikrinant veiksmingesnį migracijos, prieglobsčio ir sienų valdymą, geresnę valdyseną ir naikinant esamas spragas.

2.6. Migracijos ir prieglobsčio akte daugiausia dėmesio skiriama trimis pagrindinėms sritims: 1) gerinti bendradarbiavimą su ne ES kilmės ir tranzito šalimis siekiant geriau valdyti migraciją; 2) gerinti ES išorės sienų valdymą, stiprinti techninį bendradarbiavimą ir tapatybės nustatymo mechanizmus ir iš dalies pakeisti bei atnaujinti procedūras, kad būtų aiškiau paskirstoma atsakomybė; 3) sukurti naują nuolatinį solidarumo mechanizmą.

2.7. Konkrečiai migracijos ir prieglobsčio paktu siekiama skatinti patikimą ir teisingą išorės sienų valdymą, įskaitant tapatybės, sveikatos ir saugumo patikrinimus, teisingas ir veiksmingas prieglobsčio taisykles, supaprastintas prieglobsčio ir grąžinimo procedūras, naują solidarumo mechanizmą, pritaikytą paieškos ir gelbėjimo, įtampos ir krizės aplinkybėms, geresnį prognozavimą, pasirengimą krizėms ir reagavimą į jas, veiksmingą grąžinimo politiką ir koordinuotą ES požiūrį į grąžinimą, visapusišką valdymą ES lygmeniu siekiant geriau valdyti ir įgyvendinti prieglobsčio politiką, abipusiškai naudingą partnerystę su pagrindinėmis trečiosiomis kilmės ir tranzito šalimis, įvairių teisėtų atvykimo būdų kūrimą asmenims, kuriems reikia apsaugos, ir talentų pritraukimą į ES bei veiksmingos integracijos politikos rėmimą.

2.8. Kartu su migracijos ir prieglobsčio paktu pateikiama kitų naujų dokumentų, kuriuos reikia atidžiau išnagrinėti, nes juose išsamiai išdėstoma migracijos ir prieglobsčio pakte siūloma darbotvarkė. Komisija 1) siūlo priimti Prieglobsčio ir migracijos valdymo reglamentą, įskaitant naują solidarumo mechanizmą, taip pat siūlo priimti naujus teisės aktus, kuriais būtų nustatyta tikrinimo prie išorės sienų procedūra; 2) iš dalies keičia pasiūlymą dėl naujo Prieglobsčio procedūrų reglamento, kad į jį būtų įtraukta nauja pasienio procedūra ir kad prieglobsčio procedūros taptų veiksmingesnės; 3) iš dalies keičia pasiūlymą dėl EURODAC reglamento, kad būtų patenkinti naujos ES prieglobsčio ir migracijos valdymo sistemos duomenų poreikiai; 4) pateikia naują savanoriško grįžimo ir reintegracijos strategiją; 5) priima rekomendaciją dėl valstybių narių bendradarbiavimo dėl privačių subjektų vykdomos gelbėjimo veiklos; 6) pateikia rekomendaciją dėl teisėtų apsaugos būdų ES, įskaitant perkėlimą į ES; 7) siūlo priimti naujus teisės aktus dėl krizinių ir *force majeure* situacijų ir panaikina Laikinosios apsaugos direktyvą ir 8) pateikia Migracinės parengties ir migracijos krizių valdymo planą.

3. Pastabos apie naują migracijos ir prieglobsčio paktą

3.1 EESRK atkreipia dėmesį į naują migracijos ir prieglobsčio paktą, kuriame išsamiai išdėstyti Komisijos bendro imigracijos ir prieglobsčio valdymo penkerių metų darbo planai. Kartu su Migracijos ir prieglobsčio paktu pateikiami pasiūlymai yra svarbūs, bet jų nepakanka tam, kad būtų sukurta veiksminga ir ES vertybes bei tikslus atitinkanti bendra Europos migracijos valdymo sistema. Todėl EESRK mano, kad būtina juos išnagrinėti išsamiau.

a. Bendra Europos migracijos ir prieglobsčio valdymo sistema

3.2 Migracijos ir prieglobsčio akte teisingai akcentuojami valstybių narių prieglobsčio ir grąžinimo sistemų neatitikimai ir pabrėžiama, kad reikia stiprinti solidarumą ES įveikiant įgyvendinimo trūkumus ir stiprinant bendradarbiavimą su ne ES šalimis. Tačiau neaišku, ar savanoriško ir selektyvaus solidarumo principas padės įveikti pastarojo dešimtmečio pagrindinius koordinavimo iššūkius.

3.3 Migracijos ir prieglobsčio paktu siekiama patobulinti atvykimo procedūras padedant greitai nustatyti prieglobsčio prašančių asmenų tapatybę ir paspartinti į Europos teritoriją neteisėtai patekti bandančių asmenų grąžinimo procesus. Pasiūlymu dėl naujų tikrinimo prieš atvykstant procedūrų siekiama padėti greitai atlikti procedūras, kad būtų galima asmenis grąžinti į trečiąsias šalis, kurios yra saugios arba yra jų kilmės šalys, tuo pačiu metu užtikrinant, kad prašymai būtų nagrinėjami individualiai.

3.4 EESRK mano, kad tikrinimo prieš atvykstant mechanizmai yra naujoviška svarstyтина priemonė, bet svarsto, ar būtų įmanoma juos praktiškai įgyvendinti. Panašu, kad tikrinimui atlikti nustatytas penkių dienų laikotarpis ne tik nepadaeda šalims, į kurias jūra neteisėtai atvyksta daugiausia žmonių, bet atrodo, kad dėl jo toms šalims būtų daromas didesnis spaudimas greitai priimti sprendimą ir dėl to joms būtų labai sunku priimti jį taikant visas būtinas garantijas ir laikantis tarptautinėje prieglobsčio sistemoje įtvirtintų saugumo ir teisių apsaugos principų – kitaip tariant, deramai atsižvelgiant į asmens teises, įtvirtintas 1951 m. Ženevos konvencijoje. Taip pat neaišku, kaip bus patobulintos grąžinimo procedūros, kai dauguma jų, kaip pripažįstama pačiame prieglobsčio ir migracijos pakte, nebuvo tinkamai vykdomos ne tik dėl techninių pajėgumų trūkumo ES šalyse, bet ir dėl priimančiųjų šalių nesugebėjimo reaguoti.

3.5 Pagal pasiūlymą prie ES išorės sienų pateikti prieglobsčio prašymai turi būti vertinami taikant ES prieglobsčio procedūras ir jie savaime nesuteikia teisės atvykti į ES. Ši procedūra greičiausiai sukels didelių problemų tose vietose, kuriose asmenys rinksis prieš atvykdami ir kurios turi būti pasirengusios priimti didelį skaičių asmenų ir turės papildomą paskatą greičiau grąžinti asmenis. Pasienio procedūra gali sumažinti apsaugą ir padidinti sulaikymo arba į sulaikymą panašių aplinkybių riziką. Organizuojant tikrinimą prieš atvykstant ypač daug problemų kyla dėl kilmės šalies informacijos ir saugių šalių sampratų, nes jos trukdo atlikti individualų kiekvieno atvejo vertinimą⁽⁵⁾. Tarptautinė apsauga suteikiama ne atsižvelgiant į pilietybę, o į asmenų gyvybės kylančią grėsmę ir pavojus.

3.6 EESRK palankiai vertina tai, kad atsižvelgiant į iki šiol užfiksuotus sunkumus, ieškoma alternatyvių būdų, kaip nustatyti, kuri valstybė yra atsakinga už prašymo dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjimą. Tačiau EESRK svarsto, kokios tai bus alternatyvos ir kokie pakeitimai bus pasiūlyti, jeigu pasiūlyme dėl naujo reglamento dėl tarptautinės apsaugos procedūrų, į kurį siūloma įtraukti naują pasienio procedūrą ir prieglobsčio procedūras padaryti veiksmingesnes, paprasčiausiai bus išdėstytas toks pats požiūris, kurio laikomasi dabar galiojančiame Dublino reglamente.

3.7 Pagal naują solidarumo mechanizmą valstybės narės galėtų dalyvauti neteisėtai atvykusių asmenų perkėlimo ES ar remiamo grąžinimo procese. EESRK abejoja, ar šį mechanizmą, kuris be to yra grindžiamas hipotetiniu savanorišku solidarumu, bus įmanoma įgyvendinti. Nėra užsimenama apie paskatas, kurių reikia, kad valstybės narės dalyvautų šiame mechanizme, ypač turint omenyje tai, kad kai kurios iš jų atsisakė dalyvauti ankstesnėje perkėlimo ES programoje⁽⁶⁾ arba tai, kad nėra numatyta aiški prievolė: pažymėtina, kad šis „solidarumu grindžiamas“ mechanizmas gali turėti ir priešingą poveikį, t.y. jei grąžinimo procedūra nėra faktiškai užbaigiama per aštuonis mėnesius, asmuo gali būti perkeltas į remiančiąją valstybę narę. Todėl grąžinamų asmenų teisių požiūriu gali atsirasti atskaitomybės spragų. Be to, pagal siūlomą naują solidarumo mechanizmą valstybės narės gauna paskatą nedalyvauti perkeliant asmenis, t. y. sprendžiant aktualiausią, sudėtingiausią ir su didelėmis išlaidomis susijusį klausimą, bet gali vietoj to rinktis dalyvauti grąžinant asmenis⁽⁷⁾.

3.8 EESRK palankiai vertina tai, kad nuo penkerių iki trejų metų sutrumpintas laikotarpis, kuriam pasibaigus asmenys, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, nusprendę likti valstybėje narėje, kuri jiems suteikė tokią apsaugą, gali gauti ilgalaikį leidimą joje gyventi. Akivaizdu, kad siekiama palengvinti integravimąsi į vietos bendruomenes, nors tai gali būti laikoma ir judumo ES viduje ribojimu.

3.9 EESRK palankiai vertina priemonės prieglobsčio ir grąžinimo politikos nacionalinių strategijų koordinavimui gerinti, bet apgailestauja, kad daugiau pasiūlymų pateikta dėl grąžinimo koordinavimo, o ne prieglobsčio ir pabėgėlių priėmimo procedūrų derinimo.

3.10 EESRK taip pat pritaria numatomam Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros steigimui, nes tai yra būtinas žingsnis pirmyn užtikrinant bendrą prieglobsčio taisyklių didesnę konvergenciją ir geresnį įgyvendinimą.

⁽⁵⁾ Žr. OL C 71, 2016 2 24, p. 82.

⁽⁶⁾ Sprendimas sujungtose bylose Komisija prieš Lenkiją, C-715/17, Vengriją C-718/17 ir Čekijos Respubliką, C-719/17.

⁽⁷⁾ Deja, nėra numatyta jokių saugiklių tais atvejais, kai populistams susitelkus prieš migrantus ir pabėgėlius, kai kurios vyriausybės nusprendžia tapti pagrindinėmis grąžinimo vykdytojomis.

3.11 EESRK mano, kad būtina užtikrinti pažangą ginant pažeidžiamiausias grupes ir suteikiant joms pagalbą, kaip antai apsauga ir pagalba nepilnamečiams migrantams, ypač, kai jie keliauja be šeimos⁽⁸⁾. Užtikrinant tokių asmenų apsaugą svarbesnį vaidmenį turėtų atlikti Europos globos tinklas, o jų integracija ir įtrauktis ES šalyse turėtų būti gerinama suteikiant jiems teisinę pagalbą, apgyvendinimą, galimybių mokytis ir t.t

3.12 EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares aktyviau siekti nustatyti moterų ir mergaičių, kurios tampa prekybos seksualinio išnaudojimo tikslais ar kitokio smurto dėl lyties aukomis, tapatybę ir apsaugoti jas.

3.13 EESRK atkreipia dėmesį į sunkumus, su kuriais susiduria ES šalys siekdamos veiksmingai grąžinti asmenis, ir į Komisijos norą pereiti prie bendros ir veiksmingos Europos grąžinimo sistemos. Pasiūlymu siekiama gerinti operatyvinę paramą vykdant grąžinimą ir siūloma skirti nacionalinius grąžinimo koordinatorius. EESRK apgailestauja, kad nėra tinkamai įvardytos problemos, kylančios vykdant grąžinimo programas⁽⁹⁾, – dėl to ši strategine laikoma pareigybė tampa priklausoma nuo ne ES kilmės arba tranzito šalių noro bendradarbiauti.

3.14 EESRK laukia ES savanoriško grįžimo ir reintegracijos strategijos – dokumento, kuriuo, kaip tikimasi, bus daug greičiau patvirtintos ryžtingos reintegracijos priemonės ir bus atsisakyta daugiausia į teisėtvarkos kontrolę sutelkto požiūrio. Toks pavojus gali kilti, jei FRONTEX išplės savo įgaliojimus, kad galėtų padėti užtikrinti veiksmingesnius grąžinimo procesus, bet operacijas vykdys neužmezgusi ryšių su įvairiais socialiniais ir ekonominiais bei politiniais subjektais, kurie gali sukurti visapusiškesnę ir humaniškesnę grąžinimo aplinką.

3.15 EESRK mano, kad labai svarbu gerinti FRONTEX veiksmų atskaitingumo mechanizmus ir stebėti agentūros veiklą bei užtikrinti, kad būtų ginamos ir apsaugomos pagrindinės žmonių teisės.

3.16 EESRK pabrėžia, kaip svarbu saugoti sistemoje EURODAC registruotus asmens duomenis ir kad reikia pagrįsti taikomų priemonių poreikį ir proporcingumą atsižvelgiant į tai, kad įtraukiami duomenys yra neskelbtini, ypač kai jie susiję su tarptautinės apsaugos prašytojais ir konfidencialiomis procedūromis⁽¹⁰⁾.

b. Patikima pasirengimo krizėms ir reagavimo į jas sistema

3.17 EESRK palankiai vertina pažangą, padarytą gerinant migracijos krizių prevenciją ir valdymą, ir galimas priemones, kurios bus patvirtintos siekiant užtikrinti valstybių narių solidarumą ir asmenų, kuriuos gali paveikti tokios krizės, pagrindinių teisių apsaugą. Tačiau EESRK apgailestauja, kad šis požiūris yra grindžiamas „migrantų antplūdžio valdymo centrų“, kuriuose, kaip paaiškėjo, yra pažeidžiamos tarptautinės apsaugos ES siekiančių asmenų teisės, samprata.

3.18 EESRK supranta, kad reikia gerinti reagavimo į krizines situacijas mechanizmus, bet abejoja, ar, pavyzdžiui, verta persvarstyti Laikinosios apsaugos direktyvą, nes ji pastaraisiais metais nebuvo tinkamai įgyvendinama. Kaip jau minėta, EESRK ragina Komisiją ir kitas ES institucijas jokiais priemonėmis neriboti galimybių gauti tarptautinę apsaugą ir neapriboti jos turinio.

c. Integruota sienų sistema

3.19 Už ES išorės sienų valdymą bendrai atsako ES ir valstybės narės, todėl labai svarbu įvertinti jo įgyvendinimo priemones. EESRK norėtų pabrėžti, kad žmogiškieji ir technologiniai ištekliai visada turi būti naudojami proporcingai remiantis tikrąja padėtimi ir be išimčių, deramai atsižvelgiant į asmens pagrindines teises ir laisves.

3.20 Visiškas IT sistemų sąveikumas yra būtinas žingsnis kuriant nuoseklią ir veiksmingą ES masto politiką. Visišką sąveikumą reikėtų pasiekti greitai ir tinkamai atsižvelgiant į asmens duomenų ir pagrindinių teisių apsaugą.

3.21 Todėl Komitetas palankiai vertina gelbėjimo jūroje iniciatyvas, kuriomis tikrai siekiama gelbėti gyvybes, bet reiškia susirūpinimą dėl to, kad jose dalyvauja privačios bendrovės, kurių veiksmai ir tai, kaip jos laikosi žmogaus teisių, nėra griežtai stebimi. EESRK nuomone, paieška ir gelbėjimas jūroje yra tarptautinė teisinė prievolė, kurią, taikydamos veiksmingus ir tinkamus šiam tikslui nustatytus mechanizmus, turi vykdyti valstybės narės.

⁽⁸⁾ Žr. OL C 429, 2020 12 11, p. 24.

⁽⁹⁾ Komunikatas COM(2017) 200 final.

⁽¹⁰⁾ OL C 34, 2017 2 2, p. 144.

3.22 Šiuo klausimu EESRK mano, kad reikia nuolatinių pastangų, kad būtų užkirstas kelias humanitarinės pagalbos teikėjų, vykdančių labai reikalingas paieškos ir gelbėjimo operacijas, kriminalizavimui.

3.23 EESRK norėtų išreikšti susirūpinimą dėl pavojaus, kad dėl kai kurių valstybių narių pasyvumo privatūs laivai gali virsti prieglobsčio prašytojų sulaikymo centrais.

3.24 EESRK palankiai vertina pastangas normalizuoti laisvą judėjimą Šengeno erdvėje ir tikisi greitai sulaukti išsamesnės informacijos apie Šengeno vertinimo mechanizmus. EESRK taip pat laukia planuojamos Šengeno erdvės ateities strategijos ir tikisi, kad ji padės sukurti tvirtesnę ir visapusiškesnę Šengeno erdvę.

d. Kovos su neteisėtu žmonių gabenimu stiprinimas

3.25 EESRK mano, kad reikia toliau kovoti su neteisėto žmonių gabenimo ir prekybos žmonėmis tinklais ir visiškai pripažįsta būtinybę užtikrinti, kad direktyva dėl sankcijų asmenims, kurie neteisėtai įdarbina žmones, būtų veiksmingesnė: todėl EESRK mano, kad būtų naudinga nustatyti mechanizmus, kuriais būtų skatinama pranešti apie asmenis arba įmones, kurie išnaudoja prekybos žmonėmis ir neteisėto žmonių gabenimo aukas arba žmones, neturinčius darbo leidimų ⁽¹⁾.

3.26 EESRK reiškia susirūpinimą, kad kovojant su neteisėto žmonių gabenimo ir prekybos žmonėmis tinklais gali būti pažeistos prekybos žmonėmis ir neteisėto žmonių gabenimo aukų teisės, ir yra ypač sunerimęs dėl trečiųjų šalių dalyvavimo tais atvejais, kai nėra gerbiamos šių asmenų pagrindinės teisės arba jiems nėra užtikrinamos orios gyvenimo sąlygos. Pavyzdžiui, esame matę, kaip kova su prekyba žmonėmis buvo naudojama siekiant kriminalizuoti humanitarinius veiksmus.

e. Bendradarbiavimas su mūsų tarptautiniais partneriais

3.27 EESRK palankiai vertina iniciatyvas, kuriomis siekiama geresnės bendros atsakomybės ir geresnio migracijos srautų valdymo su ES nepriklausančiomis šalimis. Tačiau Komitetas yra susirūpinęs, kad dėl taikomų bendradarbiavimo mechanizmų ES migracijos valdymas gali būti perkeltas už ES ribų ir tapti neigiamu paskata toms šalims ir gali kilti pagunda nustatyti, kad parama vystymuisi ir bendradarbiavimas priklausys nuo to, kaip bus plėtojama migracijos kontrolės ir (arba) readmisijos politika. Svarbu dar kartą pabrėžti, kad migracijos, bendradarbiavimo ir paramos vystymuisi bei prekybos politika ES išorės veiksmų srityje turi būti diferencijuojama laikantis absoliučios pagarbos žmogaus teisėms principo.

3.28 Panašiai EESRK mano, kad būtina stiprinti bendradarbiavimą su tomis šalimis, kurios priima daug pabėgėlių, jei tik taip nebūtų apribotos tų žmonių galimybės atvykti į Europos teritoriją ir jei ES iniciatyviai domėtusi jų gyvenimo sąlygomis, įskaitant jų teisių gynimą priimančiojoje ne ES šalyse.

3.29 EESRK palankiai vertina visas bendras iniciatyvas, kuriomis siekiama pažangos kuriant darnias visuomenes ne ES šalyse, mažinant jose skurdą ir nelygybę ir skatinant demokratiją, taiką ir saugumą, bet nemano, kad šie klausimai turi būti siejami su bendradarbiavimu, kuriuo siekiama, kad susijusios šalys kontroliuotų migracijos srautus. Pagalba ne ES šalių migracijos valdymo pajėgumams stiprinti vertintina teigiamai, bet ji neturi būti siejama su jų vaidmeniu kontroliuojant išvykstančių migrantų srautus arba įgyvendinant readmisijos susitarimus.

3.30 EESRK pažymi, kad migracijos ir prieglobsčio paktas didelę svarbą teikia bendradarbiavimui ne su ES šalimis readmisijos klausimais. Tačiau reikėtų atsižvelgti ir į riziką, kad gali būti pažeistos grąžinamų asmenų teisės, ir į paskatas, kurių tos šalys gali prašyti, kad sutiktų bendradarbiauti su ES.

3.31 EESRK palankiai vertina tai, kad rengiami saugūs ir teisėti būdai atvykti į Europą, ypač įgyvendinant perkėlimo į ES ir bendruomenių remiamas programas. Vis dėlto Komitetas mano, kad šie būdai atitinka tik konkretaus profilio (tarptautinės apsaugos siekiančių) asmenų poreikius ir jais nėra užtikrinamas išsamus, veiksmingas ir saugus atsakas į poreikį numatyti teisėtus imigracijos į ES kelius.

⁽¹⁾ Pavyzdžiui, Ispanijos teisės aktuose numatyta „darbinių ryšių“ koncepcija, pagal kurią, laikantis tam tikrų sąlygų, apie savo neteisėtą darbdavį pranešęs neteisėtai įdarbintas užsienio darbuotojas (-a) gauna savo buvimą šalyje įteisinančius dokumentus. Portugalija turi panašią nuolatinę tam tikroms situacijoms individualiai nagrinėti skirtą įteisinimo procedūrą.

f. Talentų ir įgūdžių pritraukimas į ES

3.32 Talentų partnerystė yra pridėtinę vertę teikianti iniciatyva, kuri suteikia teisėtą būdą ir EESRK ją⁽¹²⁾ vertina teigiamai, nepaisant fakto, kad ji turės neigiamų padarinių kilmės šalims, visų pirma jų gebėjimo įgyvendinti darnų vystymąsi požiūriu. EESRK apgailestauja, kad numatant priemones, kurių tikslas – geresni teisėto atvykimo maršrutai, apsiribojama tik talentų pritraukimu ir Mėlynosios kortelės bei studijų ir mokslinių tyrimų direktyvų peržiūra. Kad būtų galima pasiūlyti alternatyvų, apimančių ne tik sienų kontrolę ir grąžinimą, būtina laikytis visa apimančio požiūrio į judumą.

3.33 EESRK pageidauja dalyvauti viešosiose konsultacijose dėl talentų ir įgūdžių pritraukimo į ES, bet pabrėžia bendrą poreikį spręsti darbo rinkų klausimus neapsiribojant tik šiomis sritimis.

3.34 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į daugelio trečiųjų šalių piliečių, ypač dirbančių žemės ūkyje, darbo ir gyvenimo sąlygas. Valstybės narės ir jų specializuotos įstaigos turi kovoti su piktnaudžiavimu ir išnaudojimo atvejais, o pilietinės visuomenės organizacijos ir profesinės sąjungos reikia raginti ir skatinti įtraukti trečiųjų šalių piliečius, neatsižvelgiant į jų darbo pobūdį ir darbo užmokestį.

g. Parama integracijai kuriant įtraukesnę visuomenę

3.35 EESRK mano, kad ne ES piliečių įtrauktis ir integracija yra labai svarbi užtikrinant socialinę sanglaudą Europos Sąjungoje, ir laukia, kol galės išanalizuoti 2021–2027 m. integracijos ir įtraukties veiksmų planą. EESRK nusivylęs, kad šiam klausimui, kuris turi lemiamos reikšmės mūsų visuomenių sambūviui, migracijos ir prieglobsčio pakte skiriama taip mažai dėmesio.

3.36 Komunikate neužsimenama apie integracijos priemonių rėmimo mastą ir struktūrą. EESRK tikisi, kad naujame 2021–2027 m. integracijos ir įtraukties plane ši migracijos ir prieglobsčio pakto spraga bus panaikinta. EESRK turi daug patirties sprendžiant su integracija susijusius klausimus ir apgailestauja, kad dabartinis pasiūlymas yra nepakankamai plataus užmojo ir jame nėra aiškiai nurodyta, kokios priemonės ir paskatos bus siūlomos įvairiems suinteresuotiesiems subjektams.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Žr. OL C 341, 2013 11 21, p. 50 ir OL C 458, 2014 12 19, p. 7.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Neutralaus poveikio klimatui ekonomikos stimuliavimas: ES energetikos sistemos integravimo strategija“

(COM(2020) 299 final)

(2021/C 123/05)

Pranešėjas **Lutz RIBBE**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 9 23
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2020 7 14
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2020 12 16
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	242 / 3 / 10
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) remia Komisijos ketinimą, kurį ji nurodė savo komunikate: elektros energijos sistemą integruoti į šilumos tiekimo ir transporto sistemą yra būtina siekiant tikslo užtikrinti poveikio klimatui neutralumą, energijos tiekimo saugumą (įskaitant energijos importo mažinimą) ir įperkamas kainas Europos vartotojams ir Europos ekonomikai.

1.2. Nepaisant to, EESRK tenka konstatuoti, kad Komisija savo komunikate neįvertina keleto labai sėkmingai energetikos pertvarkai svarbių aspektų.

1.3. Komisija neatsako į klausimą, kaip, remdamasi anglies dioksido neišskiriančiais arba mažai jo išskiriančiais energijos šaltiniais, ji ketina užtikrinti energijos tiekimo saugumą. Ji teigia, kad 84 proc. reikiamos energijos turi būti gaunama iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, tačiau tiksliai nenurodo, iš kokių išteklių turi būti gaminama likusi elektros energijos dalis. Atsižvelgiant į tai, kad energijos tiekimo saugumas yra ypač svarbus Europos ekonomikai ir vartotojams, tai yra nepriimtina, juolab kad, nepaisant efektyvumo srityje pasiektos pažangos, dėl šildymo ir transporto sektoriaus elektrifikacijos elektros energijos bus suvartojama daugiau.

1.4. EESRK sutinka su Komisija, kad išmetamo anglies dioksido neapmokestinimas arba nepakankamas apmokestinimas šildymo ir transporto sektoriuje yra rimta problema, kuri kyla integruojant sistemas. Tačiau nepakanka problemą tik aprašyti. Reikia konkrečių pasiūlymų, kaip ją spręsti. Šiuo požiūriu Komisija yra pernelyg neryžtinga ir nekonkreči.

1.5. Integruojant energetikos sistemą, tam tikruose sektoriuose reikia modernizuoti ir pritaikyti, o kartais net ir kurti visiškai naują energetikos infrastruktūrą. Tam reikalingos didžiulės investicijos, kurias galbūt galėtų palengvinti speciali Europos finansinė programa, prieinama visų valstybių narių įmonėms. Investicijos gali būti svarbi paskata įveikti COVID-19 pandemijos sukeltą nuosmukį ir turėtų padėti kurti geras ir deramas darbo vietas. Tačiau taip pat svarbu sprendimus dėl investicijų priimti taip, kad jie padėtų pasiekti energetikos ir klimato politikos tikslus. Atsižvelgiant į didelį kapitalo poreikį, taip pat labai svarbu kuo geriau išnaudoti esamą infrastruktūrą. Todėl pirmenybė turi būti teikiama technologiniams sprendimams, kurie yra prieinami siekiant greito ir veiksmingo sistemų integravimo. Energijos vartojimo efektyvumui, ypač pramoniniuose procesuose, turi būti teikiama pirmenybė visų kitų metodų atžvilgiu. Be to, nustatant prioritetus turi būti nurodyta, kokia technologija yra tinkamiausia kokiai prietaikai, leidžiančiai integruoti sistemas. Vėliau į tai atsižvelgiant galima planuoti atitinkamas investicijas į infrastruktūrą. Šiuo požiūriu Komisijos komunikatas yra pernelyg neaiškus.

1.6. Komunikate itin daug dėmesio skiriama vandeniliui ir jūros vėjo energijai. Tai yra svarbios technologijos, tačiau jos turėtų būti naudojamos tik kaip papildomos, t. y. ten, kur nebėgi būti naudojama sausumos vėjo ir saulės energija, taip pat trumpalaikiai kaupikliai, pvz., baterijos. Juk sausumos vėjo ir saulės energija artimiausiu metu bus ne tik pigiausios energijos gamybos rūšys. Ji taip pat yra geriausias pasirinkimas siekiant svarbaus strateginio energetikos sąjungos tikslo – decentralizavimo siekiant sukurti saugias ir kokybiškas darbo vietas, apskritai pasinaudoti energetikos pertvarkos socialiniais ir regionų ekonominiais pranašumais, padėti vartotojams sustiprinant jų kaip gaminančių vartotojų funkciją ir energetikos sistemoje jiems skirti pagrindinį dėmesį, spręsti energijos nepritekliaus klausimus, padidinti energijos tiekimo saugumą ir kartu skatinti regionų vystymąsi bei užtikrinti pritarimą pereinamuoju laikotarpiu. Visų pirma sausumos vėjo energija ir fotovoltinė technologija leidžia sistemas integruoti tiesiogiai: pavyzdžiui, vietoje naudojant saulės energiją elektromobiliui pakrauti arba vėjo energiją naudojant priemonėmis elektros energiją paversti šiluma. Šio didelio sausumos vėjo energijos ir fotovoltinės technologijos potencialo Komisija savo komunikate nemini ir EESRK tai vertina kaip didžiulį trūkumą.

1.7. Sistemų integravimas gali paspartinti inovacijų plėtrą Europos ekonomikoje ir taip padidinti tarptautinį Europos ekonomikos konkurencingumą. Tačiau tai pavyks tik tada, jei integruojant sistemas bus pasinaudota skaitmeninimo galimybėmis: dirbtinis intelektas ir mašinų mokymasis gali būti labai reikšmingi pagal poreikius tiekiant energiją elektros energijos, šildymo ir transporto sektoriams. Tačiau tokių technologijų diegimas turi būti kruopščiai įvertintas atsižvelgiant į jų naudingumą ir galimas etines problemas, ypač susijusias su duomenų suverenumu, ir ruošiantis tokiam diegimui reikėtų imtis iniciatyvos užtikrinti tinkamą specialistų rengimą. Neaišku, kodėl Komisija komunikate tam neskiria deramo dėmesio.

1.8. Galiausiai integruojant sistemas reikia visiškai naujos konfigūracijos energijos rinkų, kurios skatintų bendruomeninę energetiką ir vartotojams suteiktų daugiau galių. Tik tada bus galima pasiekti Elektros energijos vidaus rinkos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2019/944 ⁽¹⁾ ir Atsinaujinančių išteklių energijos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2018/2001 ⁽²⁾ įtvirtintus tikslus. Sistemų integravimas vyks kur kas greičiau, jei vartotojams bus sudaryta galimybė naudotis savo teisėmis (taip pat ir kaip gaminančių vartotojų, gamintojų savo reikmėms ar atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendriųjų narių teisėmis). Kartu reikėtų atkreipti dėmesį į viešojo sektoriaus vaidmenį užtikrinant tiekimo saugumą. Šiems aspektams komunikate apskritai neskiriamas dėmesys.

1.9. EESRK remia Komisijos idėją suorganizuoti svarbų renginį energetikos sistemos integravimo tema ir yra pasirengęs aktyviai jame dalyvauti. Todėl Komitetas norėtų atkreipti dėmesį į šioje nuomonėje iškeltus klausimus, kuriems Komisijos komunikate skirta pernelyg mažai dėmesio. Visų pirma svarbu pabrėžti aktyvaus piliečių dalyvavimo integruojant energetikos sistemą svarbą. Būtent šiuo klausimu Komisijos komunikatas nuvilia, nes piliečiai jame laikomi tik vartotojais, kuriems tik trūksta informacijos.

2. Bendrosios pastabos dėl Komisijos dokumento

2.1. Komisijos komunikatą reikia vertinti atsižvelgiant į Europos Tarybos įsipareigojimą iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą. Atsižvelgiant į tai, kad dėl energetikos sistemos susidaro 75 proc. išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, svarbiausias darbas siekiant šio tikslo yra sukurti kuo mažiau teršalų ir anglies dioksido išskiriančią energetikos sistemą.

2.2. Šiuo atveju įvairių, iki šiol tik labai menkai tarpusavyje susijusių energetikos sektorių, taigi ir elektros energijos, transporto ir šildymo sektoriaus (įskaitant vėsinimą ir šilumą pramonės procesams), integravimui arba susiejimui tenka lemiamas vaidmuo – tai yra aspektas, kuris dokumentų rinkinyje „Švari energija“ buvo nagrinėjamas tik labai paviršutiniškai, nors yra būdų, kuriuos taikant sistemos jau seniai yra integruojamos, pavyzdžiui, kogeneracija.

2.3. Aprašydama esamą padėtį Komisija akcentuoja, kad energetikos sistemai iki šiol būdingos įvairios lygiagrečios vertikalios pridėtinės vertės grandinės.

⁽¹⁾ OL L 158, 2019 6 14, p. 125.

⁽²⁾ OL L 328, 2018 12 21, p. 82.

2.4. Kaip priešinga koncepcija šiuo atveju nurodomas energetikos sistemų integravimas. Komisija tai supranta kaip koordinuotą planavimą ir koordinuotą energetikos sistemos kaip „visumos“, kurios energijos išteklius, infrastruktūrą ir vartojimo sektorius reikia geriau tarpusavyje susieti, valdymą. Komunikate nurodomi įvairūs tokio sistemų integravimo pranašumai: indėlis su klimatu susijusiems tikslams pasiekti, efektyvesnis energijos išteklių naudojimas, daugiau lankstumo pačioje energetikos sistemoje, galiausiai geresnė vartotojų padėtis, didesnis atsparumas ir energetinis saugumas, tačiau lieka neaišku, ar energijos tiekimo saugumas siejamas su ES, ar su valstybių narių lygmeniu. Tačiau šis aspektas yra svarbus, nes valstybės narės kartais šioje srityje įgyvendina labai skirtingas strategijas, o aplinkybės, susijusios su visuotinai prieinamais energijos šaltiniais, įvairiose valstybėse narėse yra labai nevienodos.

2.5. Šiam tikslui įgyvendinti Komisija komunikate pristato planą, pagrįstą šešiais ramsčiais:

1. „žiedine energetikos sistema“, aiškiai orientuota į energijos vartojimo efektyvumą (priemonių pavyzdžiai – principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ įgyvendinimas, pirminės energijos koeficientų peržiūra, principų „energija iš atliekų“ taikymo skatinimas);
2. didesne galutinių sektorių elektrifikacija (priemonių pavyzdžiai – jūros vėjo energijos plėtra, privalomas atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo įvertinimas vykdant viešuosius pirkimus, statinių šildymo sistemų, elektromobilių įkrovimo punktų plėtra, Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos persvarstymas, nauji išskiriamo anglies dioksido kiekio standartai lengviesiems automobiliams ir nedidelės galios krovininėms transporto priemonėms, Alternatyviųjų degalų infrastruktūros direktyvos persvarstymas);
3. biodegalų naudojimu tam tikrose srityse (priemonių pavyzdžiai – Europos atsinaujinančių, mažai anglies dioksido išskiriančių ir tvarių degalų sertifikavimo sistema, galbūt papildomos priemonės, kaip antai minimalios dalys arba kvotos tam tikruose vartojimo sektoriuose, anglies dioksido surinkimo plėtra panaudojant jį sintetinio kuro gamybai);
4. rinkų pritaikymu mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro ir vykdant decentralizaciją (priemonių pavyzdžiai – ne energetikos kainų komponentų, skirtų įvairiems energijos šaltiniams, suderinamumas, energijos mokesčių suvienodinimas, galbūt prekybos apyvartiniais taršos leidimais plėtra, tiesioginių subsidijų iškastiniam kurui panaikinimas, dujų rinkos teisinio reglamentavimo persvarstymas, informavimo apie vartotojų teises kampanija, vartotojų informavimo tobulinimas);
5. integruota energetikos infrastruktūra (priemonių pavyzdžiai – naujas transeuropinių tinklų reglamentavimas, didesnės investicijos į pažangius centralizuoto šildymo ir vėsinimo tinklus);
6. energetikos sistemos skaitmeninimu ir inovacijų skatinimo sistema (priemonių pavyzdžiai – kibernetinio saugumo tinklo kodai, sąveikos reikalavimų įgyvendinimo aktai).

3. EESRK bendrosios pastabos

3.1. Esamos padėties problemų analizė yra labai tiksli ir bendrasis Komisijos požiūris yra tikrai sveikintinas – aktyvus energetikos sistemų integravimo propagavimas yra būtinas, ypač turint omenyje būtinybę spartinti transporto ir šildymo / vėsinimo sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo Europoje procesus. Integruoti sistemas svarbu ne tik siekiant poveikio klimatui neutralumo, bet ir užtikrinant stabilų energijos tiekimo saugumą ir prieinamas kainas ir vartotojams, ir ekonomikai. Todėl EESRK tvirtai remia Komisijos planą spartinti elektros energijos, šildymo ir transporto sektorių integravimą. Tačiau kol nebus įvertintas ankstesnės liberalizavimo iniciatyvos poveikis, šis planas neturi tapti argumentu toliau liberalizuoti visuotinės svarbos paslaugas. Tačiau EESRK taip pat ragina Komisiją skatinti kaimynines Europos Sąjungos šalis, ypač Rytų partnerystės valstybes, taip pat laikytis šio plano ir įtvirtinti jį savo politinėje programoje. Reikėtų įvertinti, ar šiuo atveju būtų naudinga taikyti pasienio anglies dioksido mokestį (angl. CO₂ Border Tax).

3.2. Šešios 2.5 punkte nurodytos koncepcijos yra tinkami ir tikslą padedantys pasiekti metodai. Tinkamomis atrodo ir dauguma konkrečių priemonių, net jei kai kuriais atvejais ir lieka neaišku, kiek jomis iš tikrųjų prisidedama prie energetikos sistemos integravimo.

3.3. Tačiau kritiškai vertinti reikėtų tai, kad politiniai strategijos tikslai, jų nuoseklumas ir loginė struktūra yra nepakankami. Be to, nepakankamai dėmesio skiriama vaidmeniui, kurį atlieka arba turėtų atlikti piliečiai ir (arba) vartotojai. Tai dar labiau stebina atsižvelgiant į tai, kad dokumentų rinkinyje „Svari energija“ Komisija žadėjo, kad, vykdant energetikos pertvarką, daugiausiai dėmesio vėl bus skiriama piliečiui.

3.4. Komisija neapibrėžia aiškių, plataus užmojo ir konkrečių papildomų tikslų, kurie yra susiję su bendroju poveikio klimatui neutralumo tikslu. Tai visų pirma pasakytina apie atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtrą, kurią, atsižvelgiant į nustatytus tikslus, daugelyje valstybių narių vėluojama įgyvendinti.

3.4.1. Komisija turėtų pripažinti, kad galimybių įgyvendinimo požiūriu ji yra labai (savi)kritiška. Ji, pavyzdžiui, rašo: „Jei nebus imtasi ryžtingų politikos veiksmų, 2030 m. energetikos sistema bus panašesnė į 2020 m. energetikos sistemą, o ne į tą, kurios reikia norint iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui. <...> Nuo veiksmų, kurių bus imtasi per ateinančius penkerius – dešimt metų, priklausys, ar sukursime energetikos sistemą, padėsiančią Europai iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą“.

3.4.2. Tačiau, kaip matyti iš komunikato, Komisija stokoja net politinės drąsos. Nes dėl teiginio, kad turint omenyje numatomą smarkų galutinės energijos suvartojimo dalies augimą turėtų pakakti, kad iki 2030 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis sudarytų 55–60 proc., o iki 2050 m. – 84 proc. elektros energijos rūšių derinio, lieka daug neatsakytų klausimų. Svarbiausias klausimas toks: kaip ketinama pasiekti stabilų energijos tiekimo saugumą? Siekiant išlyginti dėl vėjo ir saulės energijos kaitos atsirandančius svyravimus, gali būti naudojamos biodujos, biodegalai, įskaitant ir pagamintus sintetiniu būdu, tam tikromis aplinkybėmis – vandens energija. Be to, yra du technologiniai sprendimai, kuriuos pritaikius būtų galima pagaminti likusiuosius 16 proc. ir kurie galėtų būti laikomi užtikrinančiais tai, kad anglies dioksidas nebus skleidžiamas arba jo bus skleidžiama nedaug – branduolinė energija ir dujomis arba anglimis kūrenamos jėgainės su anglies dioksido sekvestracija (CCS – „carbon dioxide capture and storage“). Tačiau jie yra susiję su dideliais ekonominiais, ekologiniais ir socialiniais iššūkiais. Nors tikslus energijos gamybos derinio nustatymas yra valstybių narių prerogatyva, nesuprantama, kodėl Komisija nepaaiškina, kaip ji ketina užtikrinti energijos tiekimo saugumą be anglies dioksido taršos.

3.5. Drąsos trūkumas pastebimas ir kitoje vietoje. Kaip Komisija teisingai nurodo, svarbi priežastis, kodėl energetikos sistemos integravimas yra toks vangus, yra nepakankamas iškastinio kuro, kuris naudojamas transportui ir ypač šilumos gamybai, skleidžiamo anglies dioksido apmokestinimas. Be to, daugelis valstybių narių dar patiria dideles išlaidas elektrai, net jei ji gaminama iš atsinaujinančių šaltinių. Kai kuriose valstybėse narėse problema yra ir pernelyg dideli tinklo mokesčiai. Dėl tokio rinkos iškraipymo, pavyzdžiui, atsitinka taip, kad dažnai susiklosčius atitinkamoms aplinkybėms elektros energijos pertekliaus naudojimas šilumos gamybai – jei jau taip norima, paprasčiausia sistemų integravimo forma – ekonominiu požiūriu yra netikslingas.

3.6. Energetikos sistemos integravimas galėtų iš tikrųjų pasistūmėti į priekį tik išsprendus rinkos iškraipymo problemą. Deklaruojamas ketinimas „toliau siekti <...> kad laipsniškai būtų panaikinamos tiesioginės subsidijos iškastiniam kurui“ ir „galbūt pateikiant pasiūlymą dėl apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos taikymo išplėtimo įtraukiant naujų sektorių“ yra bevaisis ir jo nepakanka. Nes tai yra tuščios frazės, kurias visuomenė iš Komisijos girdi jau seniai, nors nieko tikrai reikšmingo nepadarėta. Technologinė parama, kurią Komisija kaip prioritetą aprašo prie pirmųjų trijų savo strategijos ramsčių (žr. 3.1 – 3.3 komunikato punktus), bus kur kas mažiau veiksminga, jei Komisija, panaudodama savo galias, nesiims veiksmų minėtiems rinkos iškraipymams panaikinti.

3.7. Žinoma, sveikintina yra tai, kad Komisija siūlo technologinių uždavinių eilės tvarką. Tačiau šiuo atveju Komisija turėjo aiškiai suformuluoti, kad kuro deginimas, atsižvelgiant į energijos naudingumo koeficientą, niekada negali konkuruoti su tiesioginiu energetiniu fotovoltinės technologijos arba vėjo energijos naudojimu, nebent jis būtų vykdomas kogeneracinėse jėgainėse, kuriose šiluma naudojama tiesiogiai vietoje. Šis aspektas yra ypač svarbus mažinant transporto priklausomybę nuo iškastinio kuro, kurios tam tikrose srityse negalima pasiekti elektrifikavimu. Kai kuriose komunikato vietose Komisija tik trumpai pateikia keletą pavydžių šiuo klausimu. Tačiau energijos naudingumo koeficiento ji nelaiko pamatiniu įvairių technologinių sprendimų vertinimo kriterijumi, nors jį būtų privalu taikyti siekiant energetiniu ir ekonominiu požiūriu tinkamos energetikos sistemos integracijos.

3.8. Be to, Komisija nesuvokia infrastruktūros esminės svarbos. Sistemos integruoti ekonomiškai efektyviai įmanoma tik tada, jei esama energetikos infrastruktūra vertinama kaip svarbus sistemų integravimo planavimo ir įgyvendinimo pagrindas arba pakankamai dėmesio skiriama įvairių technologinių sprendimų infrastruktūriniais aspektams. Tai darant būtų galima konstatuoti tai, kas nurodyta toliau.

- a) Jei reikia įkrauti elektrines transporto priemones, pirmiausia pagalvojama apie fotovoltinę technologiją (ypač apie ant stogo montuojamus įrenginius), nes fotovoltiniai įrenginiai dažniausiai žemos įtampos lygmeniu elektros energiją tiekia, o elektrinės transporto priemonės šiame lygmenyje yra įkraunamos.
- b) Planuojant taikyti elektros energijos pavertimo šiluma būdus, pavyzdžiui, panaudojant šilumos siurblius arba šilumos kaupiklius, pirmiausia pagalvojama apie vėjo jėgaines ir saulės energijos parkus, jei šiluma turi būti tiekama per centralizuotą arba vietinį šilumos tinklą. Nes tada siurbliams arba šilumos kaupikliui eksploatuoti reikia didesnio elektros energijos kiekio.
- c) Norint elektros energijos perteklių kaip vandenilį laikyti ilgą laiką, pirmiausia naudotini dujų kaupikliai.

3.9. Nė vienai iš minėtų elektros energijos konversijos į kitą energiją technologijų nėra būtina visiškai nauja infrastruktūra. Kur kas svarbiau tinkamai pasinaudoti jau esamomis technologijomis ir ten, kur to reikia, jas modernizuoti ir patobulinti⁽³⁾. Daugelyje valstybių narių griežto taupymo politika turėjo neigiamo poveikio infrastruktūrai. Modernizuojant ir plečiant infrastruktūrą išlaidų efektyvumas yra svarbus aspektas, tačiau taip pat negalima pamiršti ir kokybiškų darbo vietų kūrimo svarbos. Šiomis aplinkybėmis Komisija turėtų išdrįsti bent jau trumpuoju arba vidutinės trukmės laikotarpiu paramą elektros energijos konversijos į kitą energiją būdams susieti su jau esamos infrastruktūros naudojimu taip, kad pirmiausia būtų įvertinamas potencialas, kuriuo galima pasinaudoti mažiausiomis sąnaudomis. Į tai atsižvelgiant gali kilti abejonių dėl išskirtinio dėmesio, kuris komunikate skiriamas jūros energijai.

3.10. Nors komunikate skaitmeninimas yra paminėtas, tačiau tikrasis jo potencialas neįvertintas. Efektyviam ir saugiam energijos tiekimui užtikrinti būtini pažangieji tinklai, kuriais rinkos dalyviams perduodami konkretūs signalai, o rinkos dėl to taip pat tampa pažangiomis. Jei rinkos dalyviams skaitmeniniais būdais pateikiama teisinga informacija, elektromobiliais (ypač kaip transporto priemonių energetinė integracija į elektros tinklą) galima šilumos siurbliams arba vandenilio pripildomiems degalų bakams užtikrinti svarbias sistemines paslaugas ir sumažinti tinklo apkrovą. Dirbtinis intelektas, mašinų mokymasis ir energijos vartojimo procesų automatizavimas (tiek privačiuose namų ūkiuose, tiek pramonėje) apkrovos perskirstymą pakylės į naują lygmenį ir padės integruoti į virtualias elektrines.

3.11. Galiausiai komunikate neskiriama dėmesio daugeliui aspektų, kurie Komisijai buvo svarbūs ankstesniuose komunikatuose, pavyzdžiui, strateginis energetikos sąjungos planas, arba kurie, kaip dalis dokumentų rinkinio „Švari energija“, jau yra tapę galiojančios Europos teisės dalimi – tai pasakytina apie aktyvų vartotoją pagal Elektros energijos vidaus rinkos direktyvą (ES) 2019/944, kuriam turėtų būti sudaryta galimybė naudoti visomis svarbiomis elektros energijos rinkomis. Šiai idėjai komunikate apskritai neskiriamas dėmesys, kaip ir gamintojų savo reikmėms ir piliečių energetikos bendruomenių veiklai, apibrėžtai Atsinaujinančių išteklių energijos direktyvoje (ES) 2018/2001. Pareiškimas, kad „integruojant sistemas piliečiams tenka pagrindinis vaidmuo. Tai reiškia, kad jie turėtų prisidėti prie šios strategijos įgyvendinimo formavimo“ yra bevertis, jei vienintelė konkreti priemonė yra informavimo kampanija.

3.12. EESRK jau ne vieną kartą atkreipė dėmesį į tai, kad daugelyje valstybių narių yra esminių kliūčių, dėl kurių piliečiai faktiškai negali bendradarbiauti. Todėl dar sunkiau suprasti, kad komunikate ši problema nenagrinėjama. Kiti tikslai, kurie panašiose vietose buvo pabrėžiami, o šiame komunikate ignoruojami, yra priklausomybės nuo energijos importo mažinimas, regioninių ekonominių ciklų stiprinimas, deramų ir kokybiškų darbo vietų kūrimas ir pan. Tai yra kriterijai, į kuriuos būtina atsižvelgti planuojant energetikos integraciją ir kurie padeda įvertinti tam tikrų technologinių sprendimų pranašumus palyginti su kitais sprendimais. Be to, Komisija turi imtis veiksmų, kad šiuos aspektus savo energetikos politikoje įvertintų ir trečiosios šalys. Ir šiuo požiūriu pasienio mokestis galėtų būti strateginis pasirinkimas.

⁽³⁾ Vienas pavyzdys: Nors iškastinių dujų vaidmuo ateityje vis mažės, esami dujų tinklai galėtų būti naudojami arba kartu naudojami „ekologiškoms dujoms“ ar vandeniliui.

3.13. Be to, susiejant sektorius, piliečius būtų galima nesunkiai paversti „dalyviais“, kurie patys gali tapti aktyviais ir turėti iš to naudos. Tik vienas pavyzdys: esant vidutinėms sąlygoms naujausios vėjo jėgainės tiekia tiek elektros energijos, kiek užtektų maždaug 7 000 elektromobilių. Jei investicinės išlaidos yra mažesnės nei 10 mln. EUR, iš tikrųjų tikslinga remti „piliečių vėjo jėgaines kaip regioninę įkrovimo infrastruktūrą“. Tačiau tokie metodai, kurie yra itin skatinantys palankų požiūrį, net jei juos taikant būtų gerokai sumažintos išlaidos piliečiams ir jie regionams darytų teigiamą ekonominį poveikį, nagrinėjamame komunikate net nepaminti.

3.14. Kad žmonės iš sistemų integravimo turėtų naudą, svarbu stiprinti vartotojų teises. Jos turi būti siejamos ir su vartotojų vykdoma gamyba, ir su įprastu vartotojų vaidmeniu. Komunikate piliečiai laikomi tik klientais arba vartotojais, kuriems tik turėtų būti pateikta kvalifikuotesnė informacija. Todėl, atsižvelgiant ir į Europos energetikos sąjungos pažadus, EESRK yra itin apmaudu.

3.15. Nors abstrakčiai Komisija ir pripažįsta būtinybę imtis su vartotojų teisėmis susijusių veiksmų dujų ir centralizuoto šildymo sektoriuje, tačiau kaip pagrindinę priemonę nurodo tik didesnių galių dujų klientams suteikimą įgyvendinant naują dujų sektoriaus teisinę sistemą 2021 metais. Vietinio ir centralizuoto šildymo sektoriuje trūksta konkrečių priemonių, nors būtent šioje srityje vartotojų teisės yra kur kas prasčiau apibrėžtos nei elektros ir dujų sektoriuje. Tačiau norint išsaugoti esamą sistemos integraciją, šilumos sektoriuje nereikia imtis jokių tolesnių liberalizavimo priemonių.

3.16. Į tai atsižvelgdamas EESRK primena savo poziciją, jog negalima leisti, kad susiformuotų dviejų klasių energetikos visuomenė (*). Negali atsitikti taip, kad tik geresnės finansinės padėties ir geresnę techninę įrangą turintys namų ūkiai turėtų naudą iš energetikos pertvarkos, o visi kiti namų ūkiai patirtų išlaidas. Veikiau reikia konkrečių priemonių, kurios padėtų spręsti energijos nepritekliaus klausimus ir šalies, ir Europos lygmeniu. Tai yra ir geresnių galimybių pasinaudoti parama šiluminiui atnaujinimui arba energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių šildymų sistemų keitimui sudarymas, ir privalomi bazinio tiekimo modeliai, ir bendrosios vartotojų apsaugos energetikos srityje nuostatos, pavyzdžiui, taip pat susijusios su per dideliais elektros tinklų mokesčiais arba piktnaudžiavimu monopoline padėtimi.

4. Konkrečios pastabos

Dėl žiedinės energetikos sistemos

4.1. EESRK nuomonėje savo iniciatyva TEN/660 jau pristatė žiedinės energetikos sistemos koncepciją ir palankiai vertintų, jei Komisija pasinaudotų šia sąvoka.

4.2. Tačiau sąvoka turi būti siejama ne tik su energijos taupymu ir energijos vartojimo efektyvumu (kaip yra komunikate), o apskritai plačiau su energijos šratais. Tai ypač svarbu greitam energijos sistemos integravimui vietoje, taigi galutinio suvartojimo vietoje.

4.3. EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą patikrinti pirminės energijos koeficientus. Jau šiuo metu matyti, kad daugelyje valstybių narių dabartinė praktika yra ne tokia palanki elektros energijos pavertimo šiluma būdams taikyti ir biokurui naudoti. Taip pat turėtų būti svarstoma galimybė pirminės energijos koeficientus aiškiai nustatyti pagal išmetamo anglies dioksido kiekį.

4.4. Principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, kuris komunikato 3.1 punkte vadinamas pagrindine priemone, įgyvendinimas galėtų parodyti, kad verta pasikliauti didesnėmis energijos kainomis. Tačiau šiuo atveju taip pat reikia nepamiršti pažeidžiamų energijos vartotojų ir stengtis nepadidinti energijos nepritekliaus. Komitetas ne vieną kartą ragino parengti atitinkamas strategijas ir teikė konkrečius pasiūlymus (žr., pavyzdžiui, SC/53). Šis aspektas ypač svarbus daugybei Rytų Europos ir pertvarką vykdančių regionų piliečių. Todėl norint pasiekti aukštus efektyvumo tikslus, turi būti taikomi regioniniu principu diferencijuoti metodai.

Dėl spartesnio elektrifikavimo energijos poreikiui patenkinti

4.5. Komisijos požiūris tinkamas – šildymo ir transporto sektoriaus elektrifikavimas yra geriausias sistemų integravimo metodas. Kad jis būtų suderinamas su poveikio klimatui neutralumo tikslu, reikalinga greita, tačiau poreikius atitinkanti ir į juos orientuota atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtra.

(*) Žr. OL C 429, 2020 12 11, p. 85.

4.6. Gaila, kad Komisija nepaaiškino, ką tai konkrečiai reiškia nurodyto Atsinaujinančių išteklių energijos direktyvos (ES) 2018/2001 persvarstymo atveju. EESRK mano, kad nurodyti plėtros tikslai yra pernelyg maži.

4.7. Komunikato 3.2 punkte aiškiai daugiausiai dėmesio skiriama jūros vėjo energijai. Fotovoltinė technologija ir sausumos vėjo energija apskritai nepamirštos. Tai yra nesuprantama, nes šiuo atveju, kaip matyti iš šios nuomonės 3.7 punkto, galima greitai ir efektyviai pasinaudoti sistemų integravimo galimybėmis, o norint jūros vėjo energiją naudoti vandenilio gamybos tikslams reikia didžiulių investicijų į energijos infrastruktūrą. Todėl, nustatant savo priemonių prioritetus, Komisijai siūloma vadovautis principu „pradėti nuo svarbiausių dalykų“.

Dėl vandenilio vaidmens

4.8. Galima teigti, kad vandenilis taps būtinu elementu neutralaus poveikio klimatui energijos rūšių derinyje. Vandenilis bus ypač svarbus trijose srityse, kai tiesioginė elektrifikacija pasieks savo ribas:

- kaip ilgalaikis energijos kaupiklis, padedantis išgyventi „tamsiu metu“ (laikotarpiais, kai nėra pakankamos Saulės spinduliuotės ir pučia nepakankamai stiprus vėjas),
- kaip aviacijoje, laivyboje, o kai kuriais ypatingais atvejais ir gabenant sunkius krovinius keliais, naudojamas kuras, taip pat keliose konkrečiose viešojo keleivinio transporto srityse,
- kai kuriuose pramonės procesuose.

4.9. Tačiau vandenilio gamyba yra brangi ir susijusi su dideliais energijos nuostoliais. Todėl komunikate turi būti paaiškinta, kad vandenilis gali būti pasirenkamas tik tuo atveju, jei techniniu požiūriu neįmanomas (arba įmanomas tik žymiai didesnėmis sąnaudomis) tiesioginis šildymas arba elektrifikacija.

Dėl rinkos modelio ir rinkų atvirumo

4.10. Daugelyje valstybių narių konstatuojamas nelankstus orientavimasis į centralizuotą didmeninės prekybos centrą dažnai kliudo integruoti energetikos sistemą. Pavyzdžiui, techniniu (atsižvelgiant į elektros energijos tinklo apkrovos mažinimą) ir makroekonominio (atsižvelgiant į išlaidų efektyvumą) požiūriais gali būti kur kas prasmingiau vietoje susidarantį elektros energijos perteklių panaudoti transporto priemonėms arba priemonėms, kai elektros energija paverčiama šiluma, dėl kurių vietoje taip pat susidaro elektros energijos paklausa. Toks tiesioginis įvairių energetikos sektorių integravimas toje pačioje vietoje, idealiu atveju įtraukiant įsitvirtinusias viešąsias ir savivaldybių komunalines įmones su jų tvariais tinklais, dažnai yra neįmanomas dėl centralizuotų didmeninės prekybos centrų.

4.11. Tai, kad Komisija nepastebi, jog nelankstus orientavimasis į keletą centralizuotų elektros energijos didmeninės prekybos centrų yra sistemų integravimo kliūtis, dar labiau stebina dėl to, kad galiojančiuose teisės aktuose jau yra paminėtos ir pripažįstamos kitos prekybos formos – pavyzdžiui, Elektros energijos vidaus rinkos direktyvoje (ES) 2019/944 aktyviems vartotojams aiškiai pripažįstama teisė prekiauti tarpusavyje ir dalytis energija piliečių energetikos bendruomenėse. Tai yra dvi formos, kurios piliečiams, tačiau taip pat ir mažosioms ir vidutinio dydžio įmonėms bei savivaldybėms, leidžia tiesiogiai vietoje labai efektyviai paspartinti sistemos integravimo procesus. Todėl šiuo požiūriu Komisijos komunikatas yra nuviliantis, nes nė vienoje vietoje nepaaiškinama, kaip turi būti kuriama rinka, kad vartotojai galėtų atlikti šį vaidmenį.

Dėl integruotos energetikos infrastruktūros

4.12. Pasiryžimas visapusiškai planuoti infrastruktūrą yra sveikintinas, nes prireiks didelių investicijų, kurias būtų galima įgyvendinti taikant Europos lygmens finansavimo sistemą. Tačiau šiuo atveju svarbu įvertinti esamą infrastruktūrą, jos optimizavimą ir plėtrą energijos gamybos galimybių požiūriu, taip pat vartojimo struktūrą, įskaitant vartojimo lankstumą, ir atkreipti dėmesį į tai, kaip sąveikauja rinkos arba prekybos struktūros ir infrastruktūros. Apie šį iššūkį Komisija neužsimena.

4.13. Taigi, ji tinkamai neįvertina aspekto, kad nuo infrastruktūros priklauso pasirinkimas, kokių technologijų naudojimui turi būti teikiama pirmenybė – būtent tokių, kurios esant toms pačioms aplinkybėms, leistų geriausiai pasinaudoti esama infrastruktūra.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategija“

(COM(2020) 301 final)

(2021/C 123/06)

Pranešėjas **Pierre-Jean COULON**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 9 23
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2020 7 14
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2020 12 16
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	229 / 4 / 3
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK mano, kad Europos Sąjunga turi įveikti COVID-19 pandemijos krizę kurdama naują visuomenės modelį, kuriuo vadovaujantis mūsų ekonomika taptų žalesnė, teisingesnė ir atsparesnė būsimiems sukrėtimams. Europos ekonomikos gaivinimo fondai turi padėti įmonėms, inovatoriams, darbuotojams ir investuotojams įtvirtinti savo kaip lyderių vaidmenį sparčiai besiplečiančiose pasaulinėse švarios energijos rinkose.

1.2. Taigi EESRK remia Europos Komisijos strategiją, kurios tikslas – sukurti vandenilio didesnei pasiūlai ir paklausai palankią aplinką siekiant neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Jis pabrėžia, kad pirmenybę reikia teikti švariajam vandeniliui, be kita ko, Europos vandenilio aljanso veikloje, nes tai vienintelė galimybė, suderinama su neutralaus poveikio klimatui tikslais.

1.3. EESRK pabrėžia, kad švariojo vandenilio ekonomikos sukūrimas Europoje yra vienintelė strategijos dalis, kuria siekiama geriau susieti įvairius ES energetikos sektorius. Taigi EESRK pažymi, kad ES turėtų padidinti savo užmojus, kad būtų sukurta švarios energetikos sistema, kurioje būtų naudojama atsinaujinančiųjų išteklių energija ir užtikrinamas energijos naudojimo efektyvumas, siekiant pasiūlyti Europos įmonėms tvirtą vidaus rinką, kurioje būtų galima visiškai saugiai diegti inovacijas, ir integruotą pramonės strategiją, pagal kurią sukurti energetikos sprendimai būtų eksportuojami į kitas pasaulio šalis.

1.4. EESRK primena, kad dėl didelių gamybos ir transporto sąnaudų švarusis vandenilis turėtų būti naudojamas tik tais atvejais, kai nėra kitų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo galimybių, pavyzdžiui, sektoriuose, kuriuose sunku mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ⁽¹⁾, arba labai specifinėse transporto ir statybos srityse.

1.5. EESRK pabrėžia, jog norint, kad švarusis vandenilis būtų plačiai naudojamas, ES lėšomis neturėtų būti subsidijuojamas iškastinis kuras, ir ragina Komisiją taikyti žalos nedarymo principą (angl. *Do no harm*) visam viešajam finansavimui pagal DFP +, „InvestEU“, ES ekonomikos gaivinimo fondo lėšomis ir skiriant valstybės pagalbą.

⁽¹⁾ Šie sektoriai dar vadinami *Hard-to-abate sectors* (sunkiai prisitaikančiais sektoriais) (pvz., plieno, naftos chemijos, aliuminio, cemento ir trąšų pramonės sektoriai): juose priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo sprendimai lemia didesnes išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimo sąnaudas nei dabartinės didesnio anglies dioksido kiekio technologijos.

1.6. EESRK pabrėžia, kad siekiant sukurti „vandenilio ekonomiką“ reikalingas ES piliečių – verslininkų, darbuotojų ar vartotojų – pritarimas ir dalyvavimas. EESRK apgailestauja, kad vyksta nepakankamai diskusijų dėl šios strategijos įgyvendinimo įvairiuose sektoriuose, ir prašo labiau įtraukti piliečius į šį procesą, vykdam tiesiogines ir atstovaujamas konsultacijas. EESRK taip pat ragina Komisiją įvertinti švariojo vandenilio kūrimo poveikį namų ūkių energijos kainoms.

1.7. EESRK primena, kad energetikos pertvarka bus ne tokia sėkminga, jei nuo jos nukentės kai kurie darbuotojai arba jei pažeidžiamaisi asmenys negalės ja pasinaudoti. Nedarbo lygis, ypač jaunimo, yra labai aukštas ⁽²⁾, todėl būtina visapusiškai išnaudoti darbo vietų kūrimo besivystančiuose sektoriuose potencialą ir labai svarbu užtikrinti, kad ši pertvarka nelemtų regionų ekonominio nuosmukio, dėl kurio padidėtų struktūrinis nedarbas. Taigi EESRK ragina Europos Komisiją atlikti analizę ir nustatyti nuosmukį patiriančių sektorių darbuotojų igūdžius, kurie būtų naudingi su vandeniliu susijusiose naujose darbo vietose.

1.8. EESRK pabrėžia, kad Europos švariojo vandenilio aljansas atlieka pagrindinį vaidmenį spartinant ES pramonės pokyčius ⁽³⁾, ir pageidauja būti įtrauktas į šį aljansą kaip organizuotos pilietinės visuomenės atstovas. EESRK taip pat rekomenduoja, kad Komisija, atsižvelgdama į konkrečius kiekvieno sektoriaus poreikius, nurodytų tikslus pramonės pertvarkos terminus. Reikia remti plieno, cemento ir chemijos pramonės šakas siekiant pakeisti jų gamybos metodus; EESRK pabrėžia, kad priešingu atveju šių pramonės šakų, kurios svariai prisideda prie išmetamo CO₂ kiekio mažinimo, po šios pertvarkos gali nelikti.

1.9. EESRK palankiai vertina būsimas partnerystes su kaimyninėmis šalimis. Tačiau ragina Europos Komisiją suteikti daugiau aiškumo dėl 40 GW bendros galios elektrolizerių vandeniliui iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminti įrengimo ES kaimyninėse šalyse ⁽⁴⁾, tarp kurių šiuo metu yra politiškai nestabilių šalių ir kuriose vykdoma labai skirtinga energetikos pertvarkos ir atsinaujinančiosios energijos vystymo politika. EESRK taip pat pabrėžia, kad savo Atsparios energetikos sąjungos pagrindų strategijoje ⁽⁵⁾ Komisija nusistatė tikslą sumažinti ES priklausomybę nuo energijos importo ⁽⁶⁾.

1.10. Beje, EESRK primena, kad Europos įmonių konkurencingumas grindžiamas jų gebėjimu diegti inovacijas. Moksliniai tyrimai ir inovacijos taip pat yra labai svarbūs didinant mūsų visuomenės, kurią labai paveikė COVID-19 pandemija, atsparumą. Todėl EESRK pabrėžia, kad pagal programą „Europos horizontas“ vykdomai veiklai ir Europos inovacijų tarybos (EIC) veiksams švarios energijos srityje turi būti numatyta pakankamai biudžeto išteklių.

2. Svarbiausios Europos Komisijos komunikato nuostatos

2.1. Dabartinėmis sąlygomis, kai ES ekonomiką stipriai veikia COVID-19 pandemija ⁽⁷⁾, Komisija patvirtino savo užmojų paspartinti perėjimą prie suverenios, konkurencingos, neutralaus poveikio klimatui ekonomikos.

2.2. Europos Komisija pabrėžia svarbų švariojo vandenilio vaidmenį kuriant išmanesnę, geriau integruotą ir optimizuotą suvereną energetikos sistemą, kurioje visi sektoriai galėtų visapusiškai prisidėti prie priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo. Švarusis vandenilis ir jo vertės grandinė gali atlikti svarbų vaidmenį siekiant išlyginti atsinaujinančiųjų išteklių energijos srauto svyravimus ir teikti energiją į tuos sektorius, kurių negalima elektrifikuoti. Kad išnaudotų šį potencialą, Europa turi sukurti vandenilio ekonomiką.

2.3. Šiuo tikslu Komisija pristato trijų etapų strategiją, skirtą laikotarpiui iki 2050 m.:

— 2020–2024 m. numatyta įrengti 6 GW bendros galios elektrolizerius vandeniliui iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminti, siekiant sumažinti dabartinės vandenilio gamybos priklausomybę nuo iškastinio kuro,

— 2025–2030 m. numatyta įrengti 40 GW bendros galios elektrolizerius ES ir 40 GW bendros galios elektrolizerius kaimyninėse šalyse, siekiant sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro naujo taikymo srityse, kaip antai plieno gamybos ir tam tikrų transporto rūšių sektoriuose,

⁽²⁾ 2020 m. rugpjūčio mėn. paskelbtais Eurostato duomenimis, per antrąjį ketvirtį bendrasis užimtumas dėl koronaviruso sumažėjo 2,6 proc.

⁽³⁾ T. y. kuriant prekes ir paslaugas nenaudojant anglies dioksido.

⁽⁴⁾ Įskaitant Vakarų Balkanus, Ukrainą ir Pietų kaimynystės šalis.

⁽⁵⁾ Žr. COM (2015) 80 final.

⁽⁶⁾ Žr. COM(2020) 299 „Neutralaus poveikio klimatui ekonomikos stimuliavimas: ES energetikos sistemos integravimo strategija“.

⁽⁷⁾ ES statistikos tarnybos Eurostato duomenimis, per antrąjį 2020 m. ketvirtį Sąjungos BVP sumažėjo 11,9 proc.

— 2030–2050 m. vandenilio technologijos bus diegiamos plačiu mastu, kad pasiektų visus sektorius, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro „mažinti sunku“⁽⁸⁾.

2.4. Savo strategijoje, kurios tikslas – padaryti vandenilio gamybą iš atsinaujinančiųjų išteklių konkurencingą Europos Sąjungoje, Komisija nagrinėja penkis pagrindinius aspektus:

- investicijas ES,
- paklausos skatinimą ir gamybos didinimą,
- tinkamos infrastruktūros ir rinkos taisyklių kūrimą,
- paramą moksliniams tyrimams ir inovacijoms (R&I),
- tarptautinį aspektą.

2.5. Komisija mano, kad, siekiant sukurti šią ekosistemą ir įgyvendinti vandenilio strategijos 2030 m. tikslus, per šį dešimtmetį reikės investuoti apytiksliai 320–458 mlrd. EUR: 24–42 mlrd. EUR į elektrolizerius, 220–340 mlrd. EUR – į saulės ir vėjo energijos gamybos didinimą (nuo 80 GW iki 120 GW), apie 11 mlrd. EUR – į esamų gamyklų modernizavimą pritaikant jas anglies dioksidui surinkti ir saugoti ir 65 mlrd. EUR – į vandenilio transportavimo, skirstymo, kaupimo įrenginius ir degalines. Iki 2050 m. vien gamybos pajėgumams prireiks 180–470 mlrd. EUR. Be to, siekiant pritaikyti galutinio vartojimo sektorius, prireiks investuoti 160–200 mln. EUR į kiekvieną tipinį ES plieno gamybos įrenginį ir nuo 850 mln. iki 1 mlrd. EUR skirti 400 nedidelių vandenilio degalinių įrengimui.

2.6. Tokiomis aplinkybėmis pagrindiniai strateginiai svertai, kuriuos ES gali panaudoti, kad paskatintų privačias investicijas į švarųjų vandenilį, yra šie:

2.6.1 Plečiant švariojo vandenilio naudojimą pramonėje ir judumo srityje bus galima padidinti paklausą. Todėl strategijoje siūloma veikti dviem atskirais etapais: pirmiausia vandenilis bus naudojamas plieno gamybos priklausomybei nuo iškastinio kuro mažinti ir galėtų būti taikomas uždaramajam naudojimui, kaip antai miesto autobusuose ar tam tikruose traukiniuose, kai elektrifikavimas nėra konkurencingas dėl sąnaudų, taip pat sunkiosiose kelių transporto priemonėse greta elektrifikavimo. Vandenilio panaudojimas transporte turėtų būti aptartas būsimosiose tvaraus vystymosi ir išmaniojo judumo strategijoje, kuri bus paskelbta iki šių metų pabaigos. Šiuo tikslu bus numatyta paklausos skatinimo politika, pagal kurią galėtų būti nustatytos vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių kvotos arba minimalios procentinės dalys konkrečiuose galutinio vartojimo sektoriuose (tokie kaip chemijos pramonė arba transportas).

2.6.2 Komisija pabrėžia, kad, siekiant padidinti gamybą, reikia suteikti investuotojams ir pramonei daugiau aiškumo ir tikrumo. Todėl ji pasiūlys bendrą mažo anglies dioksido kiekio standartą, kuris bus taikomas skatinant naudoti vandenilio gamybos įrenginius pagal jų tiesiogiai išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį. Ji taip pat galėtų pasiūlyti išsamią terminologiją ir ES lygmens vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių sertifikavimo kriterijus, visų pirma remiantis tokiais esamomis iniciatyvomis kaip „CertifHy“. Be to, atliekant būsimą ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ES ATLPS) peržiūrą, reikėtų įdiegti papildomus mechanizmus, kurie galėtų paskatinti vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio gamybą. Taip pat būtų galima sukurti sandorių dėl anglies dioksido kainų skirtumo (angl. *Carbon Contract for Difference*, Ccfd) konkursų sistemas, t. y. skelbti kvietimus teikti ilgalaikius projektus, valstybės lėšomis padengiant CO₂ vykdymo kainas (t. y. 55–90 EUR / tCO₂) ir faktinės CO₂ kainos skirtumą. Galiausiai, galėtų būti numatytos tiesioginės ir skaidrios, rinka grindžiamos paramos vandenilio gamybai iš atsinaujinančiųjų išteklių schemos, taikomos konkurso tvarka.

2.6.3 Komisija siūlo laipsniškai kurti papildomą infrastruktūrą, papildančią švariuoju vandeniliu varomos įrangos pasiūlą. Vandenilio paklausa iš pradžių bus tenkinama jį tiekiant pačiame objekte arba netoliese. Vėliau formuosis regioniniai klasteriai („vandenilio slėniai“) ir reikės vis didesnės specialios infrastruktūros, skirtos ne tik pramonės ir transporto reikmėms ar elektros energijos sistemai subalansuoti, bet ir šilumai tiekti į gyvenamuosius ar komercinius pastatus. Esamas dujų tinklas galėtų iš dalies būti pritaikytas vandeniliui iš atsinaujinančiųjų išteklių didesniais atstumais transportuoti ir iškils būtinybė pastatyti dideles vandenilio kaupyklas.

2.6.4 Siekdamą sudaryti sąlygas Europos lyderiams iškilti, Komisija kuria Europos švariojo vandenilio aljansą, kuriame bendradarbiauja viešosios institucijos, pramonė ir pilietinė visuomenė. Jo uždaviniai yra: 1) parengti investicijų darbotvarkę ir konkrečių projektų bazę, 2) sudaryti palankias sąlygas bendradarbiauti visą vandenilio vertės grandinę apimančių regioninių, nacionalinių ir europinių investicinių projektų tinkluose, įskaitant bendriems Europos interesams svarbius projektus (BEISP) ir 3) didinti finansavimą siekiant padėti sumažinti investicijų trūkumą. Šis Aljansas turėtų tapti plačiu forumu, kuriame būtų koordinuojamos visų suinteresuotųjų subjektų investicijos.

⁽⁸⁾ Šie sektoriai taip apibūdinami dėl didelių išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo sąnaudų ir dėl to, kad pažanga jį mažinant vyko lėtai ir sunkiai.

2.6.5 Komisija ketina remti strategines investicijas į švarųjį vandenilį įgyvendindama savo ekonomikos gaivinimo planą, visų pirma per programos „InvestEU“ strateginių Europos investicijų liniją (nuo 2021 m.).

2.6.6 Ji taip pat remia mokslinius tyrimus ir inovacijas, pasitelkdama institucionalizuotą švariojo vandenilio partnerystę ir svarbias partnerystes transporto ir pramonės srityje, kaip antai „2Zero“ ar „Clean Steel“. Komisija teiks tikslingą paramą patikimiems valstybių narių projektams, tam panaudodama specialias priemones (pvz., *InnovFin EDP, InvestEU*). Kitu Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) veiklos laikotarpiu bus finansuojama Tarpregioninių investicijų į inovacijas priemonė, apimanti bandomuosius vandenilio technologijų projektus regionuose, kuriuose išmetama daug anglies dioksido.

2.6.7 Galiausiai, siekiant aktyviai skatinti naujas bendradarbiavimo švariojo vandenilio srityje galimybes, strategijoje siūloma pertvarkyti Europos energetikos partnerystę su kaimyninėmis šalimis ir regionais (esančiais į Rytus nuo ES, visų pirma Ukraina, ir Pietų kaimynystės šalimis), pasinaudojant tokiais svarbiais tarptautiniais forumais kaip Energijos bendrija ar Ministrų konferencija dėl švarios energetikos. Šios srities investicijos bus remiamos pasitelkiant kaimynystės investicinę priemonę ir Vakarų Balkanų investicijų programą. Siekdamą prisidėti konsoliduojant euro vaidmenį prekyboje tvaria energija, Komisija parengs vandenilio sandorių eurus lyginamąjį standartą ir įtrauks švariojo vandenilio klausimą į ES tarptautinę, regioninę ir dvišalę diplomatinę veiklą sprendžiant energetikos, klimato, mokslinių tyrimų, prekybos ir tarptautinio bendradarbiavimo klausimus.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Siekiant, kad Europos žaliojo kurso tikslas iki 2050 m. užtikrinti neutralų Europos poveikį klimatui taptų tikrove, reikalinga konkreti politika. Be to, šiuo metu dėl COVID-19 pandemijos Europos Sąjungoje sveikatos ir ekonomikos srityse yra susidariusi ekstremalioji situacija. Taigi Europos Sąjunga bei valstybės narės turi koordinuotai reaguoti į šias krizes, kad ekonomikos gaivinimas taptų tramplinu į švarią ir atsparią ateitį. Siekiant sukurti tokią ateitį, būtina didinti ES ekonominį savarankiškumą, o tai iš dalies pasiekama plėtojant atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą ir jų kaupimo pajėgumus.

3.2. Taigi EESRK remia Europos Komisijos strategiją, kurios tikslas – sukurti vandenilio didesnei pasiūlai ir paklausai palankią aplinką siekiant neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Tačiau Komitetas norėtų pabrėžti, kad švariojo vandenilio idėjos sėkmė priklauso nuo mūsų energetikos sistemos veiksmingumo didinimo ir masinio atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo elektrifikuojant mūsų buitį.

3.3. Iš tikrųjų, EESRK palankiai vertina elektrolizerių įrengimo strategijoje nustatytus plačių užmojų vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybos tikslus, tačiau pabrėžia, kad pirmenybę reikia teikti Europoje esančių atsinaujinančiųjų pajėgumų stiprinimui siekiant patenkinti augančią mūsų vartojamos elektros paklausą ir paklausą, susijusią su švariojo vandenilio gamyba. Dabartinė atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtra neapima vandenilio gamybos, o iš atsinaujinančiųjų išteklių gaunama energija sudaro vos trečdalį ES suvartojamos elektros energijos ⁽⁹⁾.

3.4. EESRK palankiai vertina Komisijos pateiktus švariojo vandenilio apibrėžties paaiškinimus: jis apibrėžiamas kaip vandenilis, gaunamas vykdant elektrolizę, kuriai naudojama iš atsinaujinančiųjų išteklių – vėjo, saulės ir vandens energijos – gaunama elektros energija arba atsinaujinančiosios biomasės biocheminė konversija, ir palankiai vertina tai, kad švarusis vandenilis yra ES prioritetą, nes tik jis atitinka neutralaus poveikio klimatui tikslą.

3.5. Tačiau EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad pagal šią strategiją neatmetamos galimybės per trumpą ar vidutinės trukmės laikotarpį pradėti naudoti ir kitų formų mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį, gaminamą iš iškastinio kuro surenkant ir saugant anglies dioksidą ⁽¹⁰⁾; ši technologija vis dar kuriama. EESRK primena, kad vandenilio gamyba surenkant ir saugant anglies dioksidą jokia būdu negali būti laikoma žaliosios energijos šaltiniu, jeigu tai yra susiję su tiesiogine arba netiesiogine iškastinio kuro gavyba. EESRK pabrėžia, kad siekiant vandenilį įvardyti kaip veikiau mažo, o ne nulinio anglies dioksido pėdsako vandenilį ⁽¹¹⁾ ir išvengti padėties, kai išmetamųjų teršalų kiekis yra nepakankamai sumažintas, kad būtų pasiekti laukiami ilgalaikiai išmetamo CO₂ kiekio tikslai, reikia turėti priemonių, leidžiančių analizuoti anglies dioksidą visoje vandenilio, gaminamo surenkant ir saugant anglies dioksidą, vertės grandinėje.

⁽⁹⁾ Eurostato duomenys [nrg_ind_pch].

⁽¹⁰⁾ Arba elektrolizės, kurios metu susidarančių ŠESD gyvavimo ciklas yra gerokai trumpesnis.

⁽¹¹⁾ Šiuo atveju išmetamųjų teršalų kiekis per gyvavimo ciklą gali būti 60–85 proc. mažesnis, palyginti su gamtinių dujų naudojimu katiluose.

3.6. Be to, EESRK pabrėžia, kad, remiantis Europos Audito Rūmų analize, taikant jau turimą ES finansavimą anglies dioksido surinkimui ir saugojimui (CCS) remti, pavyzdžiui, NER 300, „neįgyvendinta nė vieno sėkmingo anglies dioksido surinkimo ir saugojimo projekto“⁽¹²⁾. Taigi esama daug netikrumo dėl anglies dioksido surinkimo ir saugojimo technologinių galimybių ir nedaug tikrumo dėl visuomenės paramos susijusiems veiksams.

3.7. EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos vertinimą, jog tam, kad vandenilis iš iškastinio kuro, gaminamas surenkant ir saugant anglies dioksidą, galėtų konkuruoti su vandeniliu iš iškastinio kuro, anglies dioksidas turėtų kainuoti 55–90 EUR už toną CO₂, ir ragina Komisiją apibūdinti finansinį investicijų, dėl kurių susidaro tokios kompensavimo išlaidos, modelį, ypač kapitalo, sukaupto privačių investicijų, sukeliančių papildomas projektų išlaidas, poveikį. EESRK ragina Komisiją išsamiai apskaičiuoti švariojo vandenilio kainą, dėl kurių subsidijos taptų nereikalingos, įvertius ir išnagrinėti mechanizmus, reikalingus šioms kainoms pasiekti, visų pirma būsimos ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ES ATLPS) peržiūros metu.

3.8. Be to, EESRK primena, kad nors vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių iš tikrųjų turės būti pajėgus konkuruoti su vandeniliu iš iškastinio kuro bei su vandeniliu iš iškastinio kuro, gaminamu surenkant anglies dioksidą, jis visų pirma turės būti pajėgus konkuruoti su iškastiniu kuru. Kad tai būtų įmanoma, jo kaina turės būti mažesnė nei 1 USD/kg⁽¹³⁾. Taigi, pagrindinis uždavinys – sumažinti žaliojo vandenilio investicines sąnaudas (kapitalo išlaidas, *CapEx*). EESRK primygtinai prašo Europos Komisijos pateikti vandenilio kainos apskaičiavimo scenarijus, susietus su žaliojo vandenilio projektams įgyvendinti sutelkto kapitalo kaina.

3.9. Be to, EESRK primena, kad ankstesni bandymai atgaivinti „vandenilio ekonomiką“ žlugo, visų pirma dėl to, kad vandenilio paklausa niekada netapo reali. Todėl EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija aiškiai apibrėžė galutinio suvartojimo sektoriuose vandenilis turės būti naudojamas: tai pramonė, tam tikros transporto rūšys ir stacionari elektros energijos kaupimo grandinė, kuri papildys baterijų kaupiamuosius pajėgumus.

3.10. Taigi švarusis vandenilis turėtų būti naudojamas tik tais atvejais, kai negalima pasinaudoti kitomis esamomis priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo galimybėmis, todėl EESRK ragina Komisiją investicijas sutelkti į tas sritis, kuriose vandenilis gali atlikti pagrindinį vaidmenį: į pramonę, judumą (jūrų transportą, aviaciją) ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos kaupimą. Visais atvejais, kai galima panaudoti baterijas – konkrečiai automobiliuose, taksi, autobusų ir mikroautobusų parkuose ir miesto sunkvežimiuose, kurie yra minimi strategijoje – vandeniliu grindžiami sprendimai gali būti ne tokie efektyvūs. Tai taip pat galėtų būti viena iš galimybių sumažinti tolimojo krovinių vežimo keliais priklausomybę nuo iškastinio kuro⁽¹⁴⁾.

3.11. Dėl COVID-19 pandemijos padidėjo ir pagilėjo nelygybė mūsų visuomenėje ir išaugo skurdas Europoje. Todėl įgyvendinant neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategiją būtina užtikrinti, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. Taigi EESRK prašo Komisijos stebėti ir vertinti su vandenilio strategija susijusius prašymus restruktūrizuoti užimtumą.

4. Konkrečios pastabos

Socialinis aspektas

4.1. Dėl COVID-19 pandemijos ir dėl jos sukeltos krizės nedarbas ES, ypač jaunimo ir žemos kvalifikacijos darbuotojų grupėse, gali išaugti iki 9 proc. Taigi EESRK pabrėžia, kad svarbu užtikrinti kokybišką darbuotojų mokymą ir kad būtina didinti energetikos sektoriaus patrauklumą jaunesiems europiečiams. Šiuo tikslu Europos Sąjunga gali sukurti Europos pameistrių kompetencijos centrus, kuriuose būtų mokoma su energetikos pertvarka susijusių profesijų (pvz., energijos vartojimo auditorių, šilumos siurblių įrengėjų). Skirdama subsidijas programos „ErasmusPro“ plėtrai, ES gali jaunos europiečius paversti pagrindiniais energetikos pertvarkos dalyviais, visų pirma švariojo vandenilio gamybos srityje.

4.2. Tam, kad plėtojant vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybą būtų kuriamos darbo vietos, reikia remti Europos mažąsias ir vidutines įmones (MVI), kuriose sukuriami apie du trečdalius Europos privataus nefinansinių paslaugų sektoriaus darbo vietų⁽¹⁵⁾. EESRK ragina Komisiją sukurti specialias finansines priemones joms paremti⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“ (OL C 282, 2019 8 20, p. 51).

⁽¹³⁾ Gamtinių dujų riformingo būdu išgautas vandenilis kainuoja apie 1 USD/kg. Šaltinis – *Platts Hydrogen Assessments*.

⁽¹⁴⁾ Žr. 2019 m. metinę T&E ataskaitą.

⁽¹⁵⁾ <https://www.touteurope.eu/actualite/les-entreprises-dans-l-union-europeenne.html>

⁽¹⁶⁾ T. y. teritorinius investicijų fondus, valstybės garantijos priemonę, kurios lėšomis finansuojama 60 proc. žaliojo finansavimo sprendimų, draudimo priemonės, dengiančias jų plėtros žaliojo vandenilio srityje riziką.

4.3. Be to, EESRK pažymi, kad siekiant padidinti ES konkurencingumą ir atsparumą, būtina išsaugoti ES turto ir pramonės kontrolę ir pasipriešinti kitų pasaulio šalių vykdomam pramonės dempingui.

4.4. Galiausiai EESRK ragina ES visapusiškai pasinaudoti naujais tvaresniais verslo modeliais, grindžiamais visų suinteresuotųjų subjektų dialogu, visų pirma aktyviai įtraukiant darbuotojus į įmonių strategiją⁽¹⁷⁾.

Investicijų poreikiai Europos Sąjungoje

4.5. EESRK pabrėžia, kad ES lėšomis neturėtų būti remiamas iškastinis kuras, ir ragina Komisiją taikyti žalos nedarymo principą (angl. *Do no harm*) visam viešajam finansavimui pagal DFP +, „InvestEU“, ES ekonomikos gaivinimo fondo lėšomis ir teikiant valstybės pagalbą. Bet kuriuo atveju, vandenilis, kuris gaminamas tiesiogiai ar netiesiogiai vykstant anglies dioksido surinkimą ir saugojimą, negali atitikti ES žaliosios taksonomijos finansavimo reikalavimų.

4.6. EESRK labai palankiai vertina tai, kad naujojo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo mechanizmo lėšomis bus remiamos valstybių narių investicijos ir reformos, kurios yra labai svarbios siekiant tvaraus atsigavimo, ypač vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių sektoriuje. EESRK ragina Komisiją užtikrinti, kad valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai būtų rengiami vadovaujantis Europos žaliuoju kursu ir nacionaliniais energetikos bei klimato srities veiksmų planais. Todėl ji turi stebėti, kad indėlis į žaliąją pertvarką taptų valstybių narių projektų vertinimo sąlyga *sine qua non*.

4.7. Švariojo vandenilio aljansas atliks pagrindinį vaidmenį naudojant vandenilį Europoje, visų pirma rengiant investavimo darbotvarkę ir kuriant regioninių, nacionalinių bei europinių projektų tinklą. Taigi EESRK pabrėžia, jog svarbu, kad jame būtų vienodai atstovaujama visiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant visas pilietinės visuomenės grupes, darbuotojus ir nevyriausybinės organizacijas. Šiuo metu didžiąją aljanso narių daugumą sudaro privatūs veiklos vykdytojai⁽¹⁸⁾. EESRK, kaip tikras organizuotos pilietinės visuomenės atstovas, pagal statusą turi dalyvauti svarstymuose ir konsultacijose.

Paklausos skatinimas ir gamybos didinimas

4.8. EESRK yra įsitikinęs, kad aukcionai, susiję su sandoriais dėl anglies dioksido kainų skirtumų (angl. *Carbon Contracts for Difference*, CCfD), atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant greitą perėjimą prie vandenilio pramonės procesuose. CCfD gali duoti teigiamą signalą investuotojams ir pramonei⁽¹⁹⁾. Tačiau EESRK norėtų atkreipti dėmesį į šiuos du toliau pateikiamus aspektus.

4.8.1 Pabrėždama CCfD svarbą, Komisija pripažįsta, kad dabartinė ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ES ATLPS) negali duoti stipraus signalo apie kainas, kad būtų paskatintos neabejotinai būtinos investicijos siekiant poveikio klimatui neutralumo. Viena vertus, taip yra dėl to, kad ES iškastinėms žaliavoms ir toliau skiriamos didelės subsidijos. Europos Komisijos ataskaitoje dėl energijos subsidijų nurodoma, kad iš tiesų padidėjo subsidijos gamtinėms dujoms⁽²⁰⁾, kurios naudojamos vandenilio, gaminamo surenkant ir saugant anglies dioksidą, gamybai. Todėl labai iškraipoma rinka ir tai kelia kliūtis investicijoms į klimato apsaugos technologijas, pavyzdžiui, žaliąjį vandenilį, arba jos tampa nepagrįstai brangios. Be to, net po reformos ES ATLPS vis dar neatspindi tikrosios anglies dioksido kainos. Jei būtų atsisakyta subsidijų iškastinėms žaliavoms ir toliau būtų tobulinama apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, visiškai nereikėtų CCfD. Todėl šios dvi užduotys turėtų būti svarbiausias Komisijos prioritetasis.

4.8.2 Tačiau jei CCfD vis dėlto yra būtini, konkursas turėtų būti parengtas taip, kad vandenilio gamyba elektrolizės būdu būtų finansuojama tik tuo atveju, jei šiuo tikslu naudojama perteklinė atsinaujinančiųjų išteklių elektros energija⁽²¹⁾. Todėl EESRK pabrėžia, kad Europos finansavimo sistema ir specialūs konkursai dėl vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių yra būtini siekiant užtikrinti, kad nesulėtėtų vandenilio iš iškastinio kuro surenkant ir saugant anglies dioksidą plėtra.

⁽¹⁷⁾ EESRK 2020 m. birželio 11 d. rezoliucija „EESRK pasiūlymai dėl ekonomikos atstatymo ir atgaivinimo priemonių po COVID-19 krizės“ (OL C 311, 2020 9 18, p. 1).

⁽¹⁸⁾ Žr. Švariojo vandenilio aljanso dalyvių sąrašą.

⁽¹⁹⁾ Šie aukcionai ypač prisidėjo prie jūros vėjo energijos plėtros Jungtinėje Karalystėje, nes jie sudarė galimybę gauti mažos kainos pasiūlymų.

⁽²⁰⁾ Žr. COM(2020) 950 final 2 priedą.

⁽²¹⁾ Pavyzdžiui, jei elektrolizerių operatorius parodo, kad elektrolizei elektrą gauna tiesiogiai iš neseniai pastatytos atsinaujinančiosios energijos jėgainės arba turi elektros energijos tiekimo sutartį, kuri aktyvuojama tik tada, kai didmeninės rinkos kainos yra neigiamos.

Tarptautinis aspektas

4.9. EESRK kelia klausimą dėl būsimų partnerystės energetikos srityje, kuriomis siekiama ES kaimynystėje įrengti vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybai skirtus 40 GW bendros galios elektrolizerius, pobūdžio ⁽²²⁾. Šiuo metu, kai valstybių narių vadovai ragina užtikrinti didesnę Europos suverenumą, EESRK ragina Komisiją parengti nuoseklų požiūrį.

4.10. EESRK taip pat pažymi, kad sudėtinga paskatinti ES investuotojus investuoti politiškai nestabiliuose šalyse. Vis dėlto EESRK rekomenduoja, kad stojimo į ES procese dalyvaujančios Vakarų Balkanų šalys dalyvautų visuose vandenilio strategijos svarstymuose ir įgyvendinimo veiksmuose.

4.11. Be to, EESRK ragina Komisiją pateikti tikslesnius duomenis apie šių šalių pajėgumus plėtoti būsimas partnerystes, nes šiuo metu į strategiją įtrauktos tokios įvairios šalys kaip Alžyras, Egiptas, Izraelis, Jordanija, Libanas, Libija, Marokas, Palestina ⁽²³⁾, Sirija ir Tunisas, kurių energetikos pertvarkos ir atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtros politika yra labai skirtinga. Šiose valstybėse pirmenybę taip pat reiktų teikti EESRK rekomenduojamoms finansinės paramos MVĮ priemonėms, turint omenyje, kad šiose šalyse MVĮ sudaro didelę verslo dalį ir vykdoma stipri bankų tarpininkavimo veikla.

4.12. EESRK iš tiesų abejoja, ar šios šalys yra pajėgios įrengti pakankamai vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybai skirtų elektrolizerių, kad patenkintų ne tik savo vidaus, bet ir ES paklausą. Tam, kad Šiaurės Afrikoje ir Ukrainoje būtų įrengti 40 GW bendros galios elektrolizeriai, iki 2030 m. iš tikrųjų prireiktų 76 GW atsinaujinančiųjų išteklių energijos, todėl šių šalių pajėgumai per 10 metų turėtų išaugti trigubai ⁽²⁴⁾.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG

⁽²²⁾ Įskaitant Vakarų Balkanus, Ukrainą ir Pietų kaimynystės šalis.

⁽²³⁾ Šis pavadinimas nereiškia Palestinos Valstybės pripažinimo ir nekeičia valstybių narių atskirų pozicijų šiuo klausimu.

⁽²⁴⁾ https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/May/SDG7Tracking_Energy_Progress_2020.pdf

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl laiko tarpų naudojimo taisyklių laikino palengvinimo Bendrijos oro uostuose dėl COVID-19 pandemijos iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 95/93

(COM(2020) 818 *final* – 2020/0358 (COD))

(2021/C 123/07)

Pagrindinis pranešėjas **Thomas KROPP**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2021 1 18 Taryba, 2021 1 21
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	225 / 1 / 4
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Komisija pasiūlė naują, iš dalies keičiantį reglamentą⁽¹⁾ dėl laikino nuostatos „naudok arba prarasi“ taikymo palengvinimo laikotarpiui po 2021 m. kovo 27 d. Iš esmės Komisija pasiūlė vėl pradėti taikyti taisyklę „naudok arba prarasi“, tačiau ribotą laikotarpį numatant 40 proc., o ne 80 proc. laiko tarpų panaudojimo ribą. Be to, EK pasiūlė suteikti jai deleguotuosius įgaliojimus pratęsti laiko tarpų taisyklės taikymo palengvinimą remiantis tam tikrais kriterijais, susijusiais su krizės trukme ir intensyvumu.

1.2. EESRK teigiamai vertina EK iniciatyvą pratęsti laikiną Europos Bendrijos laiko tarpų reguliavimo taisyklių taikymo palengvinimą ir pritaria pasiūlymui įgalioti Komisiją laiko tarpų ribą koreguoti iki 2024–2025 m. žiemos sezono.

1.3. Tačiau, siekiant sukurti iš tiesų lankstų reagavimo mechanizmą, pasiūlyme taip pat reikėtų numatyti oro linijų teisę susigrąžinti ištais laiko tarpų serijas, derinant šią priemonę su kintamu laiko tarpų ribos naudojimu.

1.4. Pratęsimas yra pagrįstas, nes pasaulinė ekonomikos krizė 2021 m. pradžioje yra gilesnė nei buvo manoma prieš 12 mėnesių, pirmąjį 2020 m. ketvirtį. Priešingai nei tikėtasi, COVID-19 pandemija dar nesuvaldyta. Tiesą pasakius, antroji eksponentinio užsikrėtimų augimo banga 2020 m. antroje pusėje Europoje turėjo dar skaudesnių sveikatos, socialinių, ekonominių ir finansinių padarinių ir padarinių sveikatai nei pirmoji banga. Transportas, prekyba ir turizmas yra vieni skaudžiausiai paliestų ūkio sektorių. Be to, šiuo metu Europoje plinta labai užkrečiama viruso mutacija. Jungtinė Karalystė neseniai įvedė trečią karantiną, kad suvaldytų trečiąją viruso bangą.

1.5. EESRK ragina EK ir teisėkūros institucijas persvarstyti Komisijos pasiūlymą atsižvelgiant į rekomendacijas, pateiktas Pasaulio oro uostų laiko tarpų valdybos (WASB), kuriai priklauso oro linijos, oro uostai ir laiko tarpų koordinatoriai, ir kuri 2021 m. vasaros laikotarpiui, kuriam sudaromas tvarkaraštis⁽²⁾, rekomendacijas dėl laiko tarpų taikymo palengvinimo paskelbė 2020 m. lapkričio 20 d. (IATA, A4E, ACI-Europe ir EUACA pritaria WASB rekomendacijai). WASB rekomendavo derinti i) visišką taisyklės „naudok arba prarasi“ taikymo sustabdymą išties laiko tarpų serijoms, kurios

⁽¹⁾ COM(2020) 818 *final*.

⁽²⁾ WASB-Recommendation, Airport slot alleviation measures for Northern Summer 2021, <https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf>

grąžinamos į fondą iki sezono pradžios, ir ii) 50 proc. laiko tarpinių ribos naudojimą toms oro tarpinių serijoms, kurias oro linijos pasilieka. Rekomendacijose taip pat siūlomos tam tikros su COVID-19 situacija susijusios pagrįsto laiko tarpinių nenaudojimo sąlygos ir nuostatos.

1.6. EESRK mano, kad būtina išsaugoti pusiausvyrą, derinant poreikį vengti neigiamai aviacijos sektoriaus galimybes atsigauti nuo šios krizės paveikti galinčias priemones, ilgalaikį oro linijų tikslą išsaugoti brangiai kainuojančius laiko tarpinius oro uostuose ir būtinybę užtikrinti reikiamą konkurencijos dėl tokio riboto kiekio laiko tarpinių lygį.

1.7. Galiausiai, EESRK apgailestauja, kad EK, kaip atrodo, daugiausia dėmesio skiria priemonėms, leidžiančioms taikyti ES laiko tarpinių skirstymo taisyklių palengvinimą, neatsižvelgdama į tai, kad tokias priemones atkartos visi kiti pasaulio regionai. Todėl pageidautini yra tokie pakeitimai, kurie būtų praktiškai įvykdomi ir dėl kurių būtų susitarta pasauliniu mastu, pavyzdžiui, WASB rekomendacijos.

2. Bendrosios pastabos

2.1. Tarybos reglamente (EEB) Nr. 95/93 ⁽³⁾, kuris buvo iš dalies pakeistas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 793/2004 ⁽⁴⁾, nustatytos laiko tarpinių paskirstymo ES oro uostuose procedūros ir taisyklės. Šio reglamento 10 straipsnyje nurodoma, kad per tam tikrą laikotarpį, kuriam sudaromas tvarkaraštis, oro vežėjai privalo panaudoti ne mažiau kaip 80 proc. jiems skirtų laiko tarpinių, kad išlaikytų tuos laiko tarpinius atitinkamu kitų metų laikotarpiu, kuriam sudaromas tvarkaraštis (todėl taisyklė vadinama „naudok arba prarasi“).

2.2. 2020 m. kovo 30 d. Europos Sąjunga priėmė Laiko tarpinių reglamento pakeitimą ⁽⁵⁾, kuriuo remiantis visą 2020 m. vasaros laikotarpį, kuriam sudaromas tvarkaraštis ir kuris pasibaigė 2020 m. spalio 24 d., netaikoma taisyklė „naudok arba prarasi“. Šis pakeitimas taip pat įgaliojo EK pratęsti netaikymo laikotarpį iki 2021 m. balandžio 4 d. 2020 m. spalio 14 d. Komisija priėmė deleguotąjį aktą ⁽⁶⁾, kuriuo pratęsė taisyklės „naudok arba prarasi“ netaikymo laikotarpį iki 2020–2021 m. žiemos laikotarpio, kuriam sudaromas tvarkaraštis, pabaigos – 2021 m. kovo 27 d.

2.3. EESRK savo pozicijos dokumente, kuris buvo priimtas 2020 m. kovo 25 d., pritarė siūlomam ES taisyklių dėl oro uostų laiko tarpinių paskirstymo laikinam sustabdymui. Šiame dokumente buvo pritariama planavimo stabilumo užtikrinimui oro linijoms ir galimybei operatyviai ir lanksčiai reaguoti į pokyčius rinkoje neprarandant laiko tarpinių, kurių reikia norint atkurti veikiančius tinklus.

2.4. Sakydama, kad reikia nustatyti, kaip grįžti prie įprasto taisyklės „naudok arba prarasi“ taikymo, Komisija pasiūlė nuo 2021 m. vasaros laikotarpio, kuriam sudaromas tvarkaraštis, grįžti prie įprasto Laiko tarpinių reglamente nustatytų laiko tarpinių naudojimo reikalavimų taikymo, tačiau nustatant ne 80 proc., o 40 proc. laiko tarpinių ribą. Be to, Komisijai iki 2024–2025 m. žiemos sezono imtinai būtų suteikti deleguotieji įgaliojimai papildomai pratęsti tarpinių naudojimo taisyklės taikymo palengvinimo laikotarpį, koreguojant laiko tarpinių panaudojimo normą remiantis įvairiais rodikliais, pavyzdžiui, faktiniais ir prognozuojamais oro eismo duomenimis, apkrovos koeficientais ir orlaivių parko naudojimo rodikliais. Pasiūlyme taip pat nustatomos tam tikros sąlygos, *inter alia*, dėl išimčių, kurios būtų taikomos naujai paskirtiems laiko tarpiniams arba laiko tarpiniams, kuriais buvo pasikeista, taip pat laiko tarpinių grąžinimo terminui.

2.5. 2020 m. lapkričio 20 d. oro linijas, oro uostus ir laiko tarpinių koordinatorius jungianti Pasaulinė oro uostų laiko tarpinių valdyba (WASB) pareiškė pasiekusi susitarimą dėl rekomendacijų dėl laiko tarpinių naudojimo taisyklių palengvinimo 2021 m. vasaros laikotarpiui, kuriam sudaromas tvarkaraštis ⁽⁷⁾. IATA, A4E ⁽⁸⁾, ACI-Europe ir EUACA pritaria

⁽³⁾ 1993 m. sausio 18 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 95/93 dėl laiko tarpinių paskirstymo Bendrijos oro uostuose bendrųjų taisyklių (OL L 14, 1993 1 22 p. 1.).

⁽⁴⁾ 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 793/2004, iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 95/93 dėl laiko tarpinių paskirstymo Bendrijos oro uostuose bendrųjų taisyklių (OL L 138, 2004 4 30, p. 50).

⁽⁵⁾ 2020 m. kovo 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/459, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EEB) Nr. 95/93 dėl laiko tarpinių paskirstymo Bendrijos oro uostuose bendrųjų taisyklių (OL L 99, 2020 3 31, p. 1).

⁽⁶⁾ 2020 m. spalio 14 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2020/1477, kuriuo dėl laikino išimtinių priemonių taikymo pratęsimo siekiant pašalinti COVID-19 pandemijos padarinius iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 95/93 (OL L 338, 2020 10 15, p. 4).

⁽⁷⁾ WASB-Recommendation, Airport slot alleviation measures for Northern Summer 2021, <https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf>

⁽⁸⁾ A4E narė „Ryanair“ šiai pozicijai nepritarė ir savo nuomonę išdėstys atskirai.

WASB rekomendacijai. Kitaip nei EK pasiūlyme, WASB rekomenduoja derinti i) visišką taisyklės „naudok arba prarasi“ taikymo sustabdymą ištisomis laiko tarpsnių serijoms, kurios grąžinamos į fondą likus dar daug laiko iki sezono pradžios ir ii) 50 proc. naudojimo ribą laiko tarpsnių serijoms, kurias oro linijos pasilieka. Taip pat siūlomos tam tikros sąlygos ir nuostatos tiems atvejams, kai konkrečiai dėl COVID-19 situacijos laiko tarpsniai pagrįstai nepanaudojami.

2.6. EESRK pritaria tam, kad 2021 m. vasaros laikotarpiu galėtų laiko tarpsnių reguliavimo taisyklės „naudok arba prarask“ taikymo palengvinimas. Tačiau Komitetas mano, kad EK pasiūlymas turėtų numatyti ne tik laiko tarpsnių ribos sumažinimą, bet ir galimybę grąžinti ištisus laiko tarpsnių serijas. Iš tiesų, susisiekimui vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu naudingiau, jeigu oro linijos gautų paramą savo finansiniam atsigavimui ir atkūrus eismą galėtų atstatyti savo tinklus. Be to, laiko tarpsnių naudojimo taisyklės netaikymo trečiosiose šalyse galimybei dažnai keliama abipusiškumo sąlyga, taigi, gali būti, kad reikia pasauliniu mastu suderinto sprendimo.

2.7. EESRK pritaria 2020 m. lapkričio 20 d. paskelbtų WASB rekomendacijų esminiams principams, kurie numato galimybę oro linijoms krizės laikotarpiu grąžinti ištisus laiko tarpsnių serijas. Atrodo, kad EK daugiausia dėmesio skiria priemonėms, palengvinančioms ES laiko tarpsnių skirstymo taisyklių taikymą, neatsižvelgdama į tai, kad tokias priemones atkartos visi kiti pasaulio regionai. Todėl pageidautini tokie pakeitimai, kurie būtų praktiškai įvykdomi ir kurie būtų suderinti pasauliniu mastu. Komitetas ragina EK ir teisėkūros institucijas apsvarstyti Komisijos pasiūlymą atsižvelgiant į WASB rekomendacijas.

3. Konkrečios pastabos

3.1. Iki 2020 m. gruodžio 31 d. dėl COVID-19 pandemijos Europos oro eismas, palyginti su ankstesniais metais, iš viso prarado 6,1 mln. skrydžių arba 1,7 mlrd. keleivių kelionių⁽⁹⁾.

3.2. Siekdamas sustabdyti viruso plitimo tempus vyriausybės įvedė griežtus tarptautinio oro eismo ir savo piliečių judėjimo ribojimus. Oro vežėjams teko smarkiai sumažinti savo pajėgumus ir nutraukti skrydžius. Kelete ES valstybių narių oro transporto bendrovės laikinai sustabdė visus savo skrydžius.

3.3. Ši padėtis nesikeičia ir 2021 m., o tai daro didelį spaudimą visų aviacijos srities suinteresuotųjų subjektų, visų pirma socialinių partnerių, finansiniam gyvybingumui ir jie visi yra pagrįstai sunerimę dėl savo darbo vietų ateities. Nors vakcina jau rasta ir nuo 2020 m. gruodžio 27 d. ES pradėtas skiepijimas, gyventojų vakcinacijos mastai yra nepakankami, kad būtų galima panaikinti bendrus ribojimus, tad priemonių, kuriomis siekiama sumažinti užsikrėtimų apimtį, nebus galima atsisakyti iki pat 2021 m. pabaigos ar net 2022 m.⁽¹⁰⁾ Nėra jokių požymių, rodančių, kad paklausa 2021 m. vasaros laikotarpiu nors kiek priartėtų prie pastarųjų metų lygmens. Dabartinis netikrumas išliks ir jis netgi gali padidėti, jeigu atsirastų naujų, labiau užkrečiamų ar mirtinų COVID-19 variantų. Iš tiesų, remiantis pramonės sektoriaus prognozėmis, atsigavimo laikotarpis gali tęstis ne mažiau kaip iki 2024 ar 2025 m.⁽¹¹⁾

3.4. Laiko tarpsniai būtini, kad būtų galima valdyti atvykstanuosius ir išvykstanuosius skrydžius perpildytuose oro uostuose ir yra svarbūs oro vežėjams, kurie nori gauti prieigą prie ribotų oro uostų pajėgumų, kad galėtų išsaugoti savo tinklus ir susisiekimą, kurį jie užtikrina savo klientams. Vežėjams prireikė daugelio metų savo tinklams sukurti ir laiko tarpsniams, būtiniems eismui Europos viduje, tarpžemyniniam ir šalutiniam eismui užtikrinti, įsigyti. Nesant nuostatos, neutralizuojančios taisyklę „naudok arba prarasi“, oro vežėjai, norėdami išlaikyti savo laiko tarpsnius, būtų įpareigoti toliau vykdyti skrydžius, kuriais vyktų itin mažai keleivių, todėl labai padidėtų finansiniai nuostoliai ir būtų daroma nereikalinga žala aplinkai.

3.5. 2020 m. visos taikytos priemonės buvo paremtos prielaida, kad jos padės užtikrinti veiksmingą tolesnio viruso plitimo kontrolę per trumpą arba bent jau numatomą laikotarpį. Šie lūkesčiai kol kas nepasiteisino; tiesą pasakius atsigavimo nuo šios beprecedentės krizės proceso kol kas dar negalima patikimai prognozuoti.

⁽⁹⁾ Ten pat.

⁽¹⁰⁾ Klausimai ir atsakymai. Skiepijimas nuo COVID-19 Europos Sąjungoje, 2020 m. gruodžio 21 d., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_2467

⁽¹¹⁾ Aviation Round Table Report on the Recovery of European Aviation, November 2019, <https://www.aci-europe.org/downloads/resources/Aviation%20Round%20Table%20DECLARATION%20FINAL%2016.11.2020.pdf>

3.6. Nuo 2020 m. kovo mėn., kai buvo įgyvendintas pirminis su COVID-19 susijęs taisyklės netaikymas, oro paslaugų paklausa tvariai nepadidėjo. Nors vasaros mėnesiais eismas šiek tiek padidėjo iki - 51 proc., palyginti su ankstesniais metais, po 2020 m. vasaros, kai prasidėjo antroji pandemijos banga ir valstybės narės įvedė naujas karantino priemones, eismas vėl sumažėjo. 2020 m. rugsėjo 14 d. Eurokontrolė smarkiai pakoregavo savo prognozę, ją sumažindama. Tačiau atrodo, kad net ir pakoreguotas eismo scenarijus yra pernelyg optimistinis. Lapkričio mėn. eismas sudarė -62 proc., o gruodį – -60 proc. ankstesnių metų apimties, tuo tarpu Eurokontrolė prognozavo atitinkamai - 58 proc. ir - 54 proc. eismą. 2021 m. Eurokontrolė prognozuoja - 60 proc. eismą sausio mėn. ir - 50 proc. eismą vasario mėn.⁽¹²⁾.

3.7. Kadangi virusas plinta toliau ir vis kyla jo bangos, o vyriausybės imasi griežtų priemonių jam suvaldyti, paklausa oro paslaugoms išlieka labai maža, todėl aviacijos sektorius vis dar jaučia didelį, gal net savo egzistencijai pavojų keliantį finansinį spaudimą. Todėl, EESRK nuomone, sumažinti taisyklės „naudok arba prarasi“ taikymo naštą būtų pagrįsta ir būtina.

3.8. EESRK palankiai vertina tai, kad suinteresuotieji subjektai – oro linijos, oro uostai ir laiko tarpų koordinatoriai – kartu surado kompromisinį sprendimą WASB. EESRK žino, kad bendras laiko tarpų reguliavimas jiems yra ginčytinas klausimas. EESRK nuomone, WASB rekomendacija tinkamai atsižvelgiama į bendruosius ir konkrečius tikslus, kurių siekia Komisija, kaip nurodyta prie Komisijos pasiūlymo pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente⁽¹³⁾.

3.9. EESRK pritaria bendram Komisijos tikslui įveikti tam tikrus trūkumus ir iššūkius, susijusius su visišku taisyklės netaikymu atitinkamą sezoną, skatinant susisiekimą, palaikant konkurenciją ir sudarant geresnes sąlygas laipsniškam laiko tarpų naudojimo taisyklės taikymo palengvinimo nutraukimui. EESRK taip pat pritaria konkrečioms Komisijos tikslams, visų pirma kuo labiau sumažinti žalingą poveikį aplinkai, kurį daro skrydžiai su labai maža apkrova.

3.10. Savo pasiūlyme į 10a straipsnį įtraukti naują 2a dalį Komisija tiesiog siūlo, kad laiko tarpų serijų, paskirstytų laikotarpiui nuo 2021 m. kovo 28 d. iki 2021 m. spalio 30 d., atveju oro vežėjai turėtų teisę gauti tas pačias laiko tarpų serijas kitu lygiaverčiu laikotarpiu, kuriam sudaromas tvarkaraštis, jei jie panaudos 40 proc. tos serijos laiko tarpų. Tai reiškia, kad vežėjai turės aptarnauti net ir neekonomiškus skrydžius su nepaprastai maža, bent jau iki 40 proc. apkrova ir negalės grąžinti tokių tarpų, nerizikuodami jų visai prarasti. Oro transporto bendrovių skatinimas skraidyti beveik tuščiais orlaiviais nesuderinamas su Komisijos nurodytu tikslu kuo labiau sumažinti žalingą poveikį aplinkai. Tai būtų galima ištaisyti, jeigu oro linijos galėtų sugrąžinti ištisas laiko tarpų serijas, žinodamos, kad jų atveju paklausa bus maža (pavyzdžiui, mažo eismo dienomis ar ne piko laiku).

3.11. Atitinkamai EK pasiūlymas neatitinka jame išsikeltos tikslo užtikrinti veiksmingą oro linijų veikimą ir veiksmingą oro uosto pajėgumų panaudojimą. Neleidžiant grąžinti ištisų laiko tarpų serijų, oro linijos neskatinamos grąžinti laiko tarpų anksti, kad būtų galima optimizuoti laiko tarpų perskirstymą ir planavimą oro uostams, oro linijoms ir vartotojams. Galimybė grąžinti ištisas laiko tarpų serijas leistų oro uostams geriau pritaikyti savo pačių veiklą. Visų pirma, atsirastų laiko tarpų, kuriuos, priklausomai nuo paklausos pokyčių, būtų galima perskirstyti arba naudoti *ad hoc*, pavyzdžiui, krovininių gabenimo skrydžiams. Siūlomas reglamento 10a straipsnio papildymas 7 dalimi, numatant trijų savaičių terminą laiko tarpų grąžinimui, panašaus efekto neturėtų⁽¹⁴⁾. Priešingai, kyla pavojus, kad vien dėl mažesnės ribos gali atsirasti labai fragmentiški tvarkaraščiai, o tai bus nenaudinga tam nedaugeliui likusių klientų.

3.12. Nors ir pritardamas bendriems Komisijos tikslams skatinti susisiekimą, konkurenciją ir sudaryti sąlygas laipsniškam laiko tarpų taisyklės taikymo palengvinimo panaikinimui, EESRK mano, kad reikia išsaugoti ilgalaikę perspektyvą. Susisiekimas ir konkurencija (ypač su vežėjais iš už ES ribų) vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu geriausiai pasiekiami užtikrinant, kad visais kitais atžvilgiais gyvybingos įmonės išgyventų dabartinę krizę neprarasdamos turto, kurio reikės atnaujinus eismą. Kartu reguliavimas neturi būti pernelyg protekcionistinis, siekiant išvengti atsipalaidavimo ir

⁽¹²⁾ Eurocontrol, Think Paper #8: What COVID-19 did to European Aviation in 2020, and Outlook 2021, 1 January 2021. <https://www.eurocontrol.int/publication/what-covid19-did-european-aviation-2020-outlook-2021>

⁽¹³⁾ SWD/2020/341 final.

⁽¹⁴⁾ Ši konkreti nuostata taip pat yra neveiksminga, nes nesilaikymas neturi jokių pasekmių. Laiko tarpų skirstymas kitą sezoną priklauso nuo to, kaip oro linijos pasiekia laiko tarpų ribą, nepriklausomai nuo to, ar jos grąžina laiko tarpus per trijų savaičių laikotarpį, ar ne.

apsaugoti konkurenciją. Atsižvelgdamas į neaiškią paklausos vasaros laikotarpiu tendenciją ir pačios Komisijos prielaidą, kad eismo lygis sudarys 50 proc. 2019 m. lygio⁽¹⁵⁾, EESRK mano, kad pernelyg anksti, net ir esant 40 proc. lygiui, vėl pradėti taikyti laiko tarpų naudojimo reikalavimus pagal Laiko tarpų reglamentą. Kartu, jeigu taisyklė bus visiškai netaikoma ir toliau, nepavyks įveikti Komisijos nustatytų iššūkių ir pasiekti jos išsikeltų tikslų. EESRK mano, kad WASB rekomendacija derinti visiško netaikymo švelninamąjį poveikį ir laiko tarpų ribos poveikio kontroliuojantį efektą yra tvirtas pagrindas, nuo kurio atsispyrus galima grįžti prie įprasto laiko tarpų naudojimo reikalavimų taikymo.

3.13. 10a straipsnio 4 dalyje siūlomas deleguotas teisės aktas turėtų sudaryti sąlygas Komisijai ne tik iš dalies keisti procentines vertes, kurios minimos 10 straipsnio 2a dalyje, bet ir imti taikyti galimybę grąžinti ištisas laiko tarpų serijas atitinkamo sezono pradžioje. Nors Komisijos pasiūlymas numato visiško laiko tarpų naudojimo taisyklės netaikymo (t. y. 0 proc.) galimybę, jame nenumatyta galimybė derinti du elementus. Tik toks derinimas būtų iš tiesų lankstus reagavimo mechanizmas.

3.14. Laiko tarpų koordinavimas yra pasaulinė problema. Todėl ES reglamentas dėl laiko tarpų turi derėti su trečiųjų šalių, kurios dažnai reikalauja abipusiškumo, taisyklėmis. Visiško taisyklės netaikymo atveju, tai nekelia problemų, nes tai yra galimai didžiausios aprėpties priemonė laiko tarpų naudojimo sąlygoms palengvinti. Tikėtina, kad WASB rekomendacija taip pat sulauks pasaulinio pripažinimo⁽¹⁶⁾.

3.15. EESRK laikosi nuomonės, kad siekiant atsparumo ir pažangaus reguliavimo, reikėtų apsvastyti galimybę taikyti nuostatas, kurios leidžia sušvelninti laiko tarpų naudojimo taisyklės pagal Reglamentą (EEB) Nr. 95/93, ne tik tais atvejais, kurie susiję su COVID-19, tačiau ir dėl būsimų įvykių, kurie gali turėti didelį poveikį aviacijos pramonei. Dabartinė situacija nėra pirmas kartas, kai prireikė iš dalies keisti laiko tarpų naudojimo taisyklę, nustatytą Reglamente (EEB) Nr. 95/93:

- 2002 m. po rugsėjo 11 d. teroristinių išpuolių (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 894/2002⁽¹⁷⁾),
- 2003 m. – dėl SARS protrūkio (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1554/2003⁽¹⁸⁾),
- 2009 m. – per pasaulinę finansų krizę (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 545/2009⁽¹⁹⁾).

Tokia tvarka turėtų apimti galimybę operatyviai reaguoti apsieinant be papildomo reglamento ir esant galimybei reaguoti lanksčiai, pradedant visišku taisyklės netaikymu ir pakoreguotomis laiko tarpų ribomis, baigiant išankstinio laiko tarpų grąžinimo ir ribų deriniu, kaip 2021 m. vasaros laikotarpiui siūlo WASB.

3.16. EESRK yra pasirengęs prisidėti prie tolesnių diskusijų dėl geriausių būdų, kaip atkurti gyvybingą ir konkurencingą Europos aviacijos sektorių. Toks požiūris turėtų būti visapusiškas ir apimti diskusijas su visais suinteresuotaisiais subjektais, ypač socialiniais partneriais, kurie labai nukentėjo nuo COVID-19 krizės. Tokio pobūdžio visapusiškas požiūris turėtų apimti visų taisyklių ar priemonių, dėl kurių aviacijos sektoriui nederamai tenka pernelyg didelė našta, peržiūrą.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

⁽¹⁵⁾ Žr. 7 išnašos 11 konstatuojamąją dalį.

⁽¹⁶⁾ Tuo metu, kai buvo rengiama ši nuomonė, WASB pasiūlymą dėl 2021 m. vasaros jau patvirtino Naujoji Zelandija, Malaizija ir Kanada (Vankuveris). Brazilija pratęsė dabartinį laiko tarpų naudojimo taisyklės netaikymą 2020–2021 m. žiemos laikotarpiui. JAV Federalinė aviacijos administracija pradėjo konsultacijas dėl (tik) šių dviejų galimybių: esamo (visiško) netaikymo pratęsimo ir dėl WASB pasiūlymo.

⁽¹⁷⁾ OL L 142, 2002 5 31, p. 3.

⁽¹⁸⁾ OL L 221, 2003 9 4, p. 1.

⁽¹⁹⁾ OL L 167, 2009 6 29, p. 24.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujai traktuojama Atlanto vandenyno strategija. Persvarstytas Atlanto vandenyno veiksmų planas (2.0). Atnaujintas veiksmų planas, kuriuo siekiama Atlanto vandenyno Europos Sąjungos regione kurti darnią, atsparią ir konkurencingą mėlynąją ekonomiką“

(COM(2020) 329)

(2021/C 123/08)

Pranešėjas **Carlos Manuel TRINDADE**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 9 23
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2021 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	257 / 0 / 7
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria Komisijai, kad Atlanto vandenyno teritorija, priklausanti ES valstybių narių jurisdikcijai, yra labai svarbi šių valstybių, taip pat ir visos ES ekonominiam ir socialiniam vystymuisi. Remiantis naujausiais duomenimis, pateiktais 2017 m. Komisijos komunikate, mėlynoji ekonomika Atlanto vandenyne sukūrė 73,4 mlrd. EUR bendrosios pridėtinės vertės (BPV), o šiame sektoriuje dirba apie 1,29 mln. žmonių⁽¹⁾.

1.2 EESRK taip pat pabrėžia, kad ES ir JT pripažįsta itin svarbų vandenynų vaidmenį siekiant aplinkos tvarumo: mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro, gaminant deguonį, aprūpinant žmones maistu ir kovojant su klimato kaita bei vandenynų rūgštėjimu.

1.3 COVID-19 krizės sąlygomis taip pat pripažįstama, kad mėlynoji ekonomika labai svarbi skatinant ekonomikos atsigavimą Europoje, kuriant darbo vietas ir apsaugant esamas darbo vietas.

1.4 EESRK palankiai vertina šį persvarstytą Atlanto veiksmų planą (2.0), nes juo bus prisidedama prie ekonomikos atsigavimo, darbo vietų išsaugojimo ir kūrimo, kartu stiprinamas pakrančių ir jūrų ekosistemų išsaugojimas ir prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos.

1.5 Tai, kad šis Atlanto veiksmų planas (2.0) siejamas su Europos žaliojo kurso principais, pabrėžia svarbų mėlynosios ekonomikos vaidmenį įgyvendinant tvarumo tikslus.

1.6 EESRK taip pat teigiamai vertina Europos Komisijos pasirinktas Atlanto regiono klausimo svarstymo perspektyvas: uostų vaidmuo tvariai plėtojant pakrančių turizmą, akvakultūrą, laivų statybą, vandenynų atsinaujinančiąją energiją ir inovacijas; mėlynųjų igūdžių ugdymas užtikrinant kokybišką švietimą vandenynų klausimais; atsinaujinančiųjų jūros energijos išteklių, kaip energetikos pertvarkos veiksnio, vaidmens stiprinimas; išsipareigojimas užtikrinti vandenyno gyvybingumą ir jo pakrančių atsparumą.

1.7 Tačiau EESRK siūlo laikytis labiau holistinio požiūrio, kad būtų galima vykdyti projektus, kurie sudarytų sąlygas natūraliai skirtingų plano veiklos sričių sąveikai.

⁽¹⁾ Dėl vėluojančių statistinių duomenų sunku apibrėžti Europos politiką, pritaikytą valstybių narių padėčiai ir tai trukdo jos stebėsenai. EESRK mano, kad šioje srityje reikėtų priimti tvirtą išsipareigojimą.

1.8 EESRK taip pat rekomenduoja sutelkti dėmesį į jūrinių teritorijų planavimą ir valdymą, nes be gerai koordinuojamų jūrinių teritorijų bus sunku užtikrinti tvarią mėlynosios ekonomikos plėtrą tiek aplinkosaugos, tiek investicijų į projektus požiūriu. EESRK mano, kad tinkamas jūrinių teritorijų planavimas skatina tvarų jūrų ekonomikos augimą ir jūrų išteklių naudojimą, nes tai leidžia geriau valdyti konfliktus tarp įvairių veiklų ir užtikrinti didesnę įvairios jūrinės veiklos sinergiją, kaip teigiama 2020 m. sausio 15 d. Europos Parlamento rezoliucijoje, kurioje numatyta į Europos žaliąjį kursą įtraukti mėlynąjį aspektą.

1.9 EESRK mano, kad veiksmų plane turėtų būti apibrėžtos pagrindinės transatlantinės partnerystės plėtojimo gairės, atsižvelgiant į tai, kad Atlanto vandenyno baseinas turi daug pakrančių, o vandenyne nėra sienų, net jei pripažįstama, kad mėlynosios ekonomikos plėtra siekiama skatinti projektus jūrinėse teritorijose, į kurias ES pakrančių valstybės turi suverenias teises.

1.10 EESRK apgailestaudamas pabrėžia, kad trūksta tikslų ir priemonių žuvininkystės ir turizmo srityse, ir rekomenduoja Komisijai šioms veiklos rūšims skirti daugiau dėmesio.

1.11 EESRK taip pat neigiamai vertina tai, kad Komisija nenustatė konkrečių priemonių ir tikslų salynų zonoms, nes tai atokiausi regionai, kuriuose jūros ekonomika yra dar svarbesnė nei likusioje Atlanto vandenyno dalyje, ir atsižvelgdamas į tai rekomenduoja Komisijai šiuos aspektus įtraukti į planą.

1.12 EESRK mano, kad reikėtų aiškiai apibrėžti valstybių narių ir tarptautinių partnerysčių tikslus ir taisykles. Reikia ne tik valstybių narių suderintų taisyklių: turės būti siekiama nustatyti ir partnerysčių su Europos trečiosiomis šalimis, pavyzdžiui, Jungtine Karalyste, Norvegija ir Islandija, sistemą. Komitetas mano, kad ypač Jungtinės Karalystės atveju ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas priemonėms, užkertančioms kelią informacijos praradimui ar bendradarbiavimo susilpnėjimui.

1.13 EESRK mano, kad kalbant apie tokio svarbaus dokumento kaip Atlanto vandenyno strategija finansinius aspektus turėtų būti nurodyti ne tik finansavimo šaltiniai, bet ir pateiktos projektų tvirtinimo gairės.

1.14 EESRK siūlo, kad inovacijos, moksliniai tyrimai, ekologinis tvarumas, indėlis į socialinį vystymąsi ir tai, kad projektas vykdomas gerai suplanuotoje jūrinėje teritorijoje, būtų vieni svarbiausių kriterijų priimant sprendimus dėl finansavimo, laikantis aiškiai apibrėžtų rodiklių sistemos.

1.15 EESRK primygtinai rekomenduoja sukurti specialią finansavimo eilutę projektams, parengtiems pagal Atlanto vandenyno veiksmų planą (2.0), panašiai, kaip buvo padaryta kitiems veiklos sektoriams, kuriems skiriamas Europos viešasis finansavimas. Priešingu atveju, teikiant paraiškas gauti finansavimą pagal programas, pagal kurias šie projektai nėra prioritetingi, jie gali būti nustumti į antrąjį planą.

1.16 EESRK mano, kad jei bus atsižvelgta į šioje nuomonėje pateiktas rekomendacijas dėl projektų vertinimo ir finansavimo, dėl pagalbos jiems įgyvendinti ir jų stebėsenos, padidės socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos rezultatų, kurių siekiama Atlanto vandenyno veiksmų planu (2.0), kokybė ir mastas.

1.17 Galiausiai, EESRK mano, kad atsižvelgimas į ankstesnėse nuomonėse pateiktas rekomendacijas, visų pirma rekomendaciją sukurti Atlanto makroregioną ir atkurti Atlanto forumą, didina tikimybę, kad planas bus sėkmingai įgyvendintas.

2. Aplinkybės ir pagrindas

2.1 Jūrų strategija Atlanto vandenyno zonai ⁽²⁾ buvo priimta 2011 m. siekiant paremti tvarią mėlynosios ekonomikos plėtrą prie Atlanto vandenyno esančiose ES valstybėse narėse, o 2013 m. Europos Komisija pateikė strategijos įgyvendinimui skirtą Atlanto vandenyno veiksmų planą ⁽³⁾.

⁽²⁾ COM(2011) 782 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:52011DC0782>.

⁽³⁾ COM(2013) 279 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:52013DC0279>.

2.2 EESRK išanalizavo kiekvieną iš šių priemonių ir parengė dvi nuomones su atitinkamomis išvadomis ir rekomendacijomis ⁽⁴⁾ (kai kurios iš jų yra strategiškai svarbios Europos ekonominiam, socialiniam ir aplinkos vystymuisi, įskaitant galimybę sukurti Atlanto makroregioną, panašų į Baltijos jūros ir Dunojaus makroregionus), kurios išlieka aktualios ir svarbios.

2.3 Nuo to laiko buvo parengta keletas sektorių strategijų, kurios turėjo įtakos galimybėms pasiekti Atlanto vandenyno strategijos tikslus ir taip sustiprino strategijos veiksmų plano įgyvendinimą; tai visų pirma pasakytina apie Europos Komisijos 2019 m. gruodžio mėn. priimtą Europos žaliąjį kursą ⁽⁵⁾, 2030 m. ES biologinės įvairovės strategiją ⁽⁶⁾, taip pat strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ ⁽⁷⁾.

2.4 Atsižvelgdama į šiuos pokyčius ir siekdama įveikti beprecedentę socialinę ir ekonominę krizę, kilusią dėl COVID-19 pandemijos, Europos Komisija mano, kad būtina atnaujinti regioninio bendradarbiavimo prioritetus ir suteikti naują postūmį tvariai jūrų ekonomikai, kuri būtų pajėgi kurti naujas darbo vietas.

2.5 Šiuo tikslu Europos Komisija taip pat priėmė priemones, kuriomis siekiama padėti atitaisyti koronaviruso pandemijos padarytą ekonominę ir socialinę žalą, pagreitinti Europos ekonomikos atsigavimą ir apsaugoti bei kurti darbo vietas, ir pristatė naują ekonomikos gaivinimo priemonę „Next Generation EU“ ⁽⁸⁾.

2.6 EESRK pabrėžia, kad ES pastangos sutelktos į tvarumą siekiant tikslo, kad iki 2050 m. Europa taptų pirmuoju poveikį klimatui neutralizavusiu žemynu.

2.7 Naujose sektorių strategijose nurodomas pagrindinis mėlynosios ekonomikos vaidmuo, nes ji yra vienas esminių veiksmų siekiant tvaraus ES ir planetos vystymosi ir klimato kaitos poveikio švelninimo.

2.8 Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui pateikiama „Naujai traktuojama Atlanto vandenyno strategija. Persvarstytas Atlanto vandenyno veiksmų planas. Atnaujintas veiksmų planas, kuriuo siekiama Atlanto vandenyno Europos Sąjungos regione kurti darnią, atsparią ir konkurencingą mėlynąją ekonomiką“ ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾.

2.9 Komisija teigia, kad šis persvarstytas veiksmų planas grindžiamas ankstesnio veiksmų plano laikotarpio vidurio vertinimu ⁽¹¹⁾ ir konsultacijomis su Atlanto vandenyno regiono suinteresuotosiomis šalimis ir valstybėmis narėmis. Ši laikotarpio vidurio peržiūra parodė, kad pagal ankstesnį veiksmų planą įgyvendinta daugiau kaip 1 200 naujų jūrų sritys projektų ir skirta beveik 6 mlrd. EUR investicijų, daugiausia iš ES biudžeto.

2.10 EESRK su susidomėjimu atkreipia dėmesį į tai, kad vienoje iš šio vertinimo išvadų pabrėžiama, „[...] kad planą būtina patobulinti – suteikti jam daugiau teminio kryptingumo, pagerinti valdymo struktūrą ir įvesti stebėsenos sistemą“ ⁽¹²⁾; tokia rekomendacija pateikiama ir pirmiau minėtose EESRK nuomonėse. Naujai traktuojama Atlanto vandenyno strategija.

3. Persvarstytas Atlanto vandenyno veiksmų planas (2.0)

3.1 Europos Komisija nustato pagrindinį Atlanto veiksmų plano (2.0) tikslą – didinti ir išnaudoti mėlynosios ekonomikos potencialą Atlanto vandenyno regione atsižvelgiant į tai, kad pakrančių bendruomenėse esama didelių galimybių kurti darbo vietas, kartu išsaugant jūrų ekosistemas, gerinant prisitaikymą prie klimato kaitos ir ją švelninant laikantis pasaulinių darnaus vystymosi įsipareigojimų ir 2019–2024 m. politinių prioritetų, visų pirma Europos žaliojo kurso.

3.2 Veiksmų plane (2.0) nustatytos keturios teminės veiklos sritys, orientuotos į septynis tikslus, kurie bus įgyvendinami visų suinteresuotųjų Atlanto vandenyno regionų subjektų bendrais konkrečiais veiksmais.

3.3 **I veiklos sritis** – Atlanto vandenyno uostus paversti mėlynosios ekonomikos saitais ir centrais.

⁽⁴⁾ EESRK nuomonė „ES Atlanto regiono strategija“ (OL C 229, 2012 7 31, p. 24) ir EESRK nuomonė „Atlanto vandenyno zonai skirtos jūrų strategijos veiksmų planas“ (OL C 341, 2013 11 21, p. 77).

⁽⁵⁾ COM(2019) 640 final.

⁽⁶⁾ COM(2020) 380 final.

⁽⁷⁾ COM(2020) 381 final.

⁽⁸⁾ COM(2020) 456 final.

⁽⁹⁾ COM(2020) 329 final.

⁽¹⁰⁾ SWD(2020) 140 final.

⁽¹¹⁾ SWD(2018) 49 final, https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2018-49_en.pdf.

⁽¹²⁾ Ten pat.

3.3.1 Manoma, kad šioje veiklos srityje uostai ir uostų veiklos vykdytojai gali atlikti svarbią funkciją tvariai plėtojant pagrindinius mėlynosios ekonomikos sektorius: pakrančių turizmą, akvakultūrą, laivų statybą, taip pat augančius sektorius, pavyzdžiui, atsinaujinančiąją jūrų energiją, kuri yra inovacijų šioje ir kitoje mėlynojoje veikloje katalizatorius.

3.3.2 Tikimasi, kad uostai, sąveikaudami tarpusavyje, galės sutelkti finansavimą pažangiajai infrastruktūrai ir prisidėti prie jūrų sektorių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo.

3.3.3 Plane numatyta, kad nustatytais konkrečiais veiksmais bus pasiekti du konkretūs tikslai: „uostus paversti Atlanto prekybos vartais“ ir „uostus paversti verslo katalizatoriais“.

3.4 **II veiklos sritis** – ugdyti tinkamus ateities mėlynuosius igūdžius ir plėsti žinias apie vandenynus, siekiant į mėlynąją ekonomiką pritraukti jaunų talentų ir taip pat padidinti konkurencingumą.

3.4.1 Šios veiklos srities tikslas – parengti daugiau kvalifikuotų ir geriau informuotų kartų.

3.4.2 To siekiant veiksmų plane (2.0) nustatyti konkretūs šios veiklos srities tikslai: „užtikrinti kokybišką švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą“ ir plėsti „žinias apie vandenynus“.

3.5 **III veiklos sritis** – naudoti atsinaujinančiąją jūros energiją, kuri yra pagrindinis perėjimo prie neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos veiksnys.-

3.5.1 Komunikate nurodoma, kad Atlanto vandenyno ES regionas pirmąją plėtojant naujus atsinaujinančiuosius jūros energijos išteklius ir vykdo šios srities bandymus ir kad „norint išlaikyti technologijų lyderės poziciją, išsaugoti talentus ir gaminti įperkama švarią energiją sykiu atsižvelgiant į galimą poveikį jūros aplinkai ir jo mažinimo būdus, būtina pereiti į kitą plėtros etapą – sėkmingus prototipus parengti verslui“.

3.5.2 Veiksmų plane (2.0) numatytas specialus tikslas ir aiškiai apibrėžti konkretūs veiksmai jam pasiekti: „skatinti anglies dioksido poveikio neutralizavimą naudojant atsinaujinančiuosius jūros energijos išteklius“.

3.6 **IV veiklos sritis** – užtikrinti vandenyno gyvybingumą ir jo pakrančių atsparumą.

3.6.1 Dėl Atlanto vandenyno ES pakrantėse žmogaus intensyviai vykdomos veiklos pakrantės tapo pažeidžiamos.

3.6.2 Šią padėtį dar labiau apsunkina neigiami didelių audrų, potvynių, erozijos ir vis spartesnio pastovaus jūros lygio kilimo padariniai, kurie dar labiau stiprės dėl klimato kaitos, dėl kurios daugėja ekstremalių meteorologinių reiškinių.

3.6.3 Triukšmo ir jūros taršos, visų pirma plastiko, lygis yra labai aukštas, o tai daro poveikį gamtiniam kapitalui ir ekonominei veiklai.

3.6.4 Pagal veiksmų planą būtina priimti klimato kaitos rizikos valdymo ir prisitaikymo prie jos priemonės, taip pat priemonės, kuriomis skatinama žiedinė ekonomika, nulinė tarša, energijos vartojimo efektyvumas ir biologinės įvairovės išsaugojimas, kaip pagrindiniai vystymosi ir užimtumo principai.

3.6.5 Šiai krypciai užtikrinti veiksmų plane (2.0) nustatyti konkretūs šios veiklos srities tikslai: didinti „pakrančių atsparumą“ ir „kovoti su jūrų tarša“.

3.7 **Veiksmų plano valdymo** srityje siūlomos koordinavimo, įgyvendinimo ir ataskaitų teikimo priemonės, taip pat lėšų ir finansavimo priemonių telkimas.

3.7.1 **Koordinavimas** vykdomas dviem lygmenimis: politinis koordinavimas patikėtas paskirtiems dalyvaujančiųjų šalių ministrams, atsakingiems už jūrų reikalus, ir regioninis koordinavimas, kurį užtikrina Atlanto vandenyno strategijos komitetas, kuriame gali dalyvauti atitinkamų pakrančių regionų ar kitų regionų atstovai.

3.7.2 **Igyvendinimo ir ataskaitų teikimo** srityje nustatytos procedūros paaiškinančios taisyklės.

3.7.2.1 Tiek viešojo, tiek privačiojo sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams nustatytos veiksmų plano įgyvendinimo ir stebėsenos bei ataskaitų teikimo sistemos išankstinės sąlygos ir pabrėžiama bendra ES ir atitinkamų valstybių narių atsakomybė.

3.7.2.2 Stebėsenos ir vertinimo sistemos tikslas – stebėti veiksmų plano įgyvendinimo pažangą ir įvertinti, koku mastu bus pasiekti jo tikslai; į rezultatus bus atsižvelgiama ateityje priimant sprendimą dėl galimų veiksmų plano pakeitimų.

3.7.3 Reikėtų atkreipti dėmesį į keletą nuostatų dėl **lėšų ir finansavimo priemonių telkimo**.

3.7.3.1 Pabrėžiama, kad Atlanto veiksmų planui ES biudžete nebuvo skirta jokio finansavimo, kuris iš esmės priklausytų nuo lėšų ir finansinių priemonių, kurios greičiausiai turės būti mobilizuotos nacionaliniu ir ES lygmenimis.

3.7.3.2 Dokumente išvardyti fondai, programos ir mechanizmai, kuriais gali naudotis ES valstybės narės ir pakrančių regionai.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos pateiktą atnaujintą Atlanto veiksmų planą, į kurį įtrauktos įvairios neseniai priimtose Europos sektorių strategijos.

4.2 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija į šį persvarstytą planą įtraukė Komiteto nuomonėse dėl Atlanto vandenyno strategijos ir ankstesnio veiksmų plano pateiktas pastabas ir rekomendacijas, visų pirma dėl teminio kryptingumo, valdymo struktūros ir stebėsenos sistemos.

4.3 EESRK palankiai vertina tai, kad veiksmų planas (2.0) yra labiau struktūruotas, jame, atsižvelgiant į laikotarpio vidurio peržiūros ir konsultacijų rezultatus, laikomasi teminio kryptingumo nustatant įgyvendintinus veiksmus.

4.4 EESRK pabrėžia, kad pasirinktos teminės sritys atitinka Europos tvarumo tikslus, susijusius su mėlynosios ekonomikos veiklos plėtojimu, kvalifikuotų darbo vietų kūrimu ir žinių apie vandenynus plėtojimu, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu ir perėjimu prie švarios energetikos, taip pat su gamtinio kapitalo ir pakrančių ekosistemų atkūrimu ir apsauga.

4.5 Kalbant apie mėlynųjų įgūdžių ugdymą, EESRK rekomenduoja sukurti priemonių, kad nustatant jūrininkystės profesijų mokymo programas būtų labiau remiamasi profesine patirtimi.

4.6 Tačiau EESRK apgailestaudamas pažymi, kad trūksta tikslų ir priemonių žuvininkystės ir turizmo srityse, nors tai yra dvi mėlynosios ekonomikos veiklos sritys labiausiai prisidedančios prie bendrosios pridėtinės vertės ir darbo vietų kūrimo ir darančios poveikį jūrų ekosistemai Atlanto vandenyno teritorijose, ir rekomenduoja pašalinti šią spragą Komisijos plane šioms veiklos sritims skiriant daugiau dėmesio.

4.7 EESRK taip pat neigiamai vertina tai, kad Komisija nenustatė konkrečių priemonių ir tikslų salynų zonoms, nes tai atokiausi regionai, kuriuose jūros ekonomika yra dar svarbesnė nei likusioje Atlanto vandenyno dalyje, ir atsižvelgdamas į tai rekomenduoja Komisijai šiuos aspektus įtraukti į planą.

4.8 EESRK atkreipia dėmesį į didesnę skaidrumą, kuris bus pasiektas sukūrus stebėsenos sistemą, leisiančią būsimo plano pakeitimus atlikti atsižvelgiant į faktinį jo įgyvendinimą ir tikslų įgyvendinimo mastą.

4.9 EESRK apgailestauja, kad Komisija neatsižvelgė į Komiteto ankstesnėse nuomonėse pateiktas rekomendacijas dėl Atlanto makroregiono sukūrimo, kaip tai buvo padaryta Dunojaus ir Baltijos jūros regionų atveju, ir dėl Atlanto forumo pratęsimo.

5. Konkrečios pastabos

5.1 EESRK mano, kad būtina išanalizuoti, ar veiksmų planas (2.0) atitinka Europos jūrų strategiją: **Integruotą jūrų politiką** (IJP) Europos Sąjungai ⁽¹³⁾.

5.2 IJP yra politikos programa, kuria siekiama skatinti tvarų visos jūrinės veiklos ir pakrančių regionų vystymąsi gerinant politikos, susijusios su vandenynais, jūromis, salomis, pakrančių ir atokiausiais regionais ir jūrų sektoriais, koordinavimą ir kuriant kompleksines priemones.

5.3 Pagrindiniai IJP tikslai ir veiklos sritys: tausaus vandenynų ir jūrų naudojimo skatinimas, jūros politikai skirtos žinių ir inovacijų bazės kūrimas, geresnės gyvenimo kokybės pakrančių regionuose užtikrinimas, Europos lyderiavimo tarptautiniuose jūrų reikaluose skatinimas tarptautiniu lygmeniu stiprinant bendradarbiavimą vandenynų valdymo srityje, o Europos lygmeniui – vykdant Europos kaimynystės politiką ir jūrinės Europos svarbos didinimas.

5.4 IJP apima šias bendras veiklos sritis: mėlynasis augimas ⁽¹⁴⁾, duomenys ir žinios apie jūras ⁽¹⁵⁾, jūrinių teritorijų planavimas ir integruotas jūrų stebėjimas.

5.5 EESRK rekomenduoja, kad šiuo tikslu parengta informacija, duomenys ir žinios, įskaitant su jūra susijusius projektus, būtų laisvai ir nemokamai prieinami organizacijoms, mokslo ir švietimo bendruomenėms, prireikus, laikantis konfidencialumo ar paslapties neatskleidimo kriterijų. Todėl EESRK siūlo geriau koordinuoti įvairių Atlanto vandenyno regiono priežiūros institucijų veiklą, kad būtų sukurtos veiksmingos, prieinamos ir sąveikios duomenų bazės.

5.6 EESRK mano, kad tokia svarbiame kaip Atlanto vandenyno strategija dokumente turi būti aiškiai ir glaustai nurodyti tikslai ir būdai jiems pasiekti. Todėl EESRK rekomenduoja išsamiau išnagrinėti klausimus, kurie šiam strateginiam dokumentui atrodo itin svarbūs.

5.7 EESRK mano, kad veiksmų plane (2.0) daug dėmesio skiriama mėlynajai ekonomikai ir žinioms ir jų svarbai, o tai yra teigiamas dalykas. Tačiau rekomenduoja deramai atsižvelgti į jūrinių teritorijų planavimo ir valdymo bei tarptautinių partnerystės svarbą.

5.8 Kalbant apie **jūrinių teritorijų planavimą ir valdymą**, didėjantis žmogaus poveikis vandenynams, taip pat sparčiai auganti jūrinių teritorijų paklausa ir konkurencija įvairiais tikslais, tokiais kaip žvejybos veikla, atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginių jūroje statymas ir ekosistemų išsaugojimas, parodė, kad skubiai reikia integruoto vandenynų valdymo ir jūrinių teritorijų planavimo (JEP) sistemos sukūrimo ⁽¹⁶⁾.

5.8.1 EESRK mano, kad tinkamas jūrinių teritorijų planavimas skatina tvarų jūrų ekonomikos augimą ir jūrų išteklių naudojimą, nes tai leidžia geriau valdyti konfliktus ir užtikrinti didesnę įvairios jūrinės veiklos sinergiją, kaip nurodoma 2020 m. sausio 15 d. Europos Parlamento priimtoje rezoliucijoje, kurioje numatyta į Europos žaliąjį kursą įtraukti mėlynąjį aspektą.

5.8.2 Bendra Europos jūrinių teritorijų planavimo sistema turi keletą privalumų: padeda sumažinti konfliktus tarp sektorių ir pasiekti skirtingų veiklų sąveiką; skatina investuoti, taip užtikrinant nuspėjamumą, skaidrumą ir aiškias taisykles; stiprina tarpvalstybinį valstybių narių bendradarbiavimą plėtojant energetikos tinklus, laivybos kelius, dujotiekius, jūrinius kabelius ir kt., taip pat kuriant nuoseklius saugomų teritorijų tinklus; prisideda prie aplinkos apsaugos, nes anksti nustatomas poveikis ir įvairios galimybės panaudoti teritorijas.

5.8.3 Jūrinių teritorijų planavimo programų nustatymu ir tobulinimu (laikantis nustatyto termino planus parengti 2021 m.) ir valstybių narių veiksmų koordinavimu prisidedama prie visų Atlanto vandenyno strategijos ir IJP aplinkos, socialinio ir ekonominio tvarumo tikslų įgyvendinimo.

⁽¹³⁾ COM(2007) 575.

⁽¹⁴⁾ COM(2012) 494; COM(2014) 254; COM(2008) 768; COM(2013) 229; COM(2014) 8; COM(2014) 86; strateginį veiksmų planas „Europos vandenynų energijos kūrimas“.

⁽¹⁵⁾ Strateginis veiksmų planas „Žinios apie jūrą 2020 m.“ [SWD(2014) 0149].

⁽¹⁶⁾ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/89/ES (OL L 257, 2014 8 28, p. 135).

5.8.4 Todėl EESRK mano, kad ši tema turėtų būti įtraukta į Atlanto vandenyno strategijos veiksmų planą (2.0), nes priešingu atveju bus sunku užtikrinti tvarią mėlynosios ekonomikos plėtrą tiek aplinkos ir socialiniu, tiek investicijų į projektus požiūriu.

5.8.5 EESRK rekomenduoja veiksmų plane (2.0) daugiau dėmesio skirti jūrinių teritorijų planavimo vaidmeniui plėtojant mėlynąją ekonomiką, visų pirma atsižvelgiant į I, II ir IV veiklos sritis.

5.8.6 EESRK taip pat rekomenduoja rengiant jūrinių teritorijų planus vykdyti numatytą stebėseną ir vertinimą remiantis tinkamais rodikliais, o finansavimui gauti nustatyti išankstinę sąlygą, kad projektai būtų vykdomi tinkamai suplanuotoje jūrinėje teritorijoje.

5.9 EESRK mano, kad reikėtų aiškiai apibrėžti **valstybių narių ir tarptautinių partnerysčių** tikslus ir taisykles.

5.9.1 Atlanto vandenyno baseinas turi daug pakrančių, o vandenyne nėra sienų. Todėl EESRK mano, kad visose keturiose veiksmų plano (2.0) veiklos srityse turėtų būti numatyta socialinė, aplinkosauginė, ekonominė, inovacijų ir mokslinių tyrimų partnerystė.

5.9.2 EESRK nuomone, reikia ne tik valstybių narių suderintų taisyklių: turės būti siekiama nustatyti ir partnerysčių su Europos trečiosiomis šalimis, pavyzdžiui, Jungtine Karalyste, Norvegija ir Islandija, sistemą. Komitetas mano, kad ypač Jungtinės Karalystės atveju ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas priemonėms, užkertančioms kelią informacijos praradimui ar bendradarbiavimo silpnėjimui.

5.9.3 Nors ir suprantama, kad plėtojant mėlynąją ekonomiką siekiama skatinti jūrų projektus jūrinėse teritorijose, į kurias ES pakrančių valstybės turi suverenias teises, EESRK rekomenduoja Atlanto vandenyno strategijos veiksmų plane numatyti bendras transatlantinių partnerysčių gaires tiek partnerystėms su Atlanto vandenyno pakrantės valstybėmis, tiek su Afrikos šalimis užmegzti ⁽¹⁷⁾.

5.10 **Lėšų ir finansavimo priemonių telkimo** klausimu, EESRK rekomenduoja veiksmų plane (2.0) aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyti finansavimo šaltinius, finansavimo skyrimo taisykles ir projektų rezultatų stebėsenos ir vertinimo tvarką.

5.10.1 EESRK palankiai vertina tai, kad, kaip teigiama Europos Komisijos komunikate, norint sėkmingai įgyvendinti veiksmų plane numatytus veiksmus reikės derinti viešąsias investicijas iš nacionalinių ir ES biudžetų ir privačias lėšas.

5.10.2 Šiuo tikslu komunikate pateikiamas fondų ir programų, kuriomis valstybės narės ir jų regionai gali naudotis, sąrašas. EESRK rekomenduoja, pateikti išsamesnį sąrašą įtraukiant kitus finansavimo mechanizmus, pavyzdžiui, Europos ekonominės erdvės (EEE) dotacijų mechanizmą ⁽¹⁸⁾, kuris būtų ypač naudingas būsimoms partnerystėms su trečiosiomis šalimis Europoje.

5.10.3 EESRK mano, kad tokia svarbiame dokumente kaip Atlanto vandenyno strategija turėtų būti nurodyti ne tik finansavimo šaltiniai, bet ir pateiktos projektų tvirtinimo gairės.

5.10.4 EESRK rekomenduoja sukurti stebėsenos ir vertinimo lentelę su aiškiais rodikliais, kuriais būtų tinkamai atsižvelgta į inovacijas, mokslinius tyrimus, ekologinį tvarumą, indėlį į socialinę plėtrą ir integraciją į tvarkingą jūrų erdvę, ir kuria būtų remiamasi priimant sprendimus dėl finansavimo.

⁽¹⁷⁾ Aukšto lygio grupė tvartos jūrų ekonomikos klausimais, kurią sudaro keturiolika šalių, tarp kurių dvi Europos valstybės (Portugalija ir Norvegija), yra gera praktika šioje srityje.

⁽¹⁸⁾ EEE dotacijos – EEE ir Norvegijos dotacijos, kurios paaiškinamos Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos dalyvavimu vidaus rinkoje EEE susitarime numatytose srityse.

5.10.5 Atsižvelgdamas į tai, EESRK primygtinai rekomenduoja sukurti specialią finansavimo eilutę, kaip tai padaryta kitų Europos baseinų ir kitų veiklos sektorių, gaunančių Europos viešąjį finansavimą, atveju. Atlanto veiksmų plano įgyvendinimas nėra tarp pagrindinių visų išvardintų fondų ir programų tikslų, todėl sumažėja jo įgyvendinimo galimybės.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

I PRIEDAS

ATLANTO REGIONAS ⁽¹⁾⁽¹⁾ ECO/306 – CESE 1298/2012.

ATLANTO REGIONAS – atokiausi regionai

II PRIEDAS

BVP vienam Atlanto vandenyno regionų (NUTS 2) gyventojui

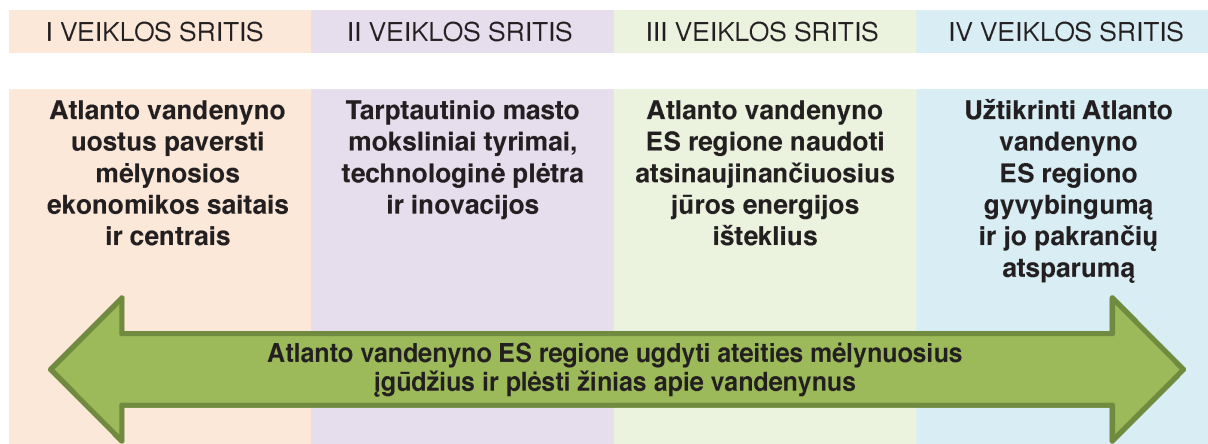
PGS ES 28

REGIONAS	2009 m.	2017 m.
PORTUGALIJA		
Šiaurės regionas	63,6	65
Algarvė	84,6	83
Centras	66,5	67
Lisabona	112,4	100
Alentežas	72,2	72
Azorų salų autonominis regionas	75,2	68
Madeiros autonominis regionas	104,9	73
ISPANIJA		
Kanarų salos	87,3	75
Andalūzija	79,1	68
Galisija	92,7	82
Asturijos kunigaikštystė	95,8	82
Kantabrija	100,0	83
Baskų kraštas	134,4	121
PRANCŪZIJA		
Akvitanija	96,3	91
Puatu-Šaranta	86,4	83
Luaros kraštas	96,4	94
Bretanė	90,5	88
Žemutinė Normandija	84,1	81
Aukštutinė Normandija	93,0	88
JUNGTINĖ KARALYSTĖ		
Kornvalis ir Scilio salos	71,9	68
Devonas	86,5	77

REGIONAS	2009 m.	2017 m.
Hampšyras ir Vaito sala	110,3	104
Dorsetas ir Somersetas	93,5	81
Rytų Velsas	99,3	94
Vakarų Velsas ir Valleys regionas	68,4	66
Glosteršyras, Viltšyras ir Bristolio ir Bato regionas	114,1	106
Mersisaidas	79,2	79
Lankašyras	83,4	84
Češyras	113,1	128
Kambrija	87,6	89
Pietvakarių Škotija	99,9	
Hailando sritis ir salos	84,4	93
Šiaurės Airija	83,0	81
AIRIJA		
Vidurio ir vakarų pasienio regionas	88,6	
Pietų ir Rytų regionas	142,0	

Šaltinis: Eurostatas. BVP vienam gyventojui 2009 m., 2017 m.

III PRIEDAS

VEIKSMŲ PLANAS 2.0 – TEMINĖS VEIKLOS SRITYS ⁽¹⁾

⁽¹⁾ COM(2020) 329 final.

IV PRIEDAS

VEIKSMŲ PLANAS 2.0. – TIKSLAI IR VEIKSMAI

I VEIKLOS SRITIS. ATLANTO VANDENYNO UOSTUS PAVERSTI MĖLYNOSIOS EKONOMIKOS SAITAIŠ IR CENTRAIS

I šią veiklos sritį įtraukti **du specialūs tikslai** ir grupė konkrečių veiksmų:

1 tikslas. Uostus paversti Atlanto prekybos vartais*Veiksmai*

- Plėtoti transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) jūrų greitkelius Atlanto vandenyne
- Iki 2025 m. sukurti žaliųjų uostų tinklą
- Plėtoti trumpųjų nuotolių jūrų laivybos jungtis Atlanto vandenyne siekiant geriau integruoti Airiją
- Pradėti įgyvendinti Atlanto vandenynui skirtą suskystintų gamtinių dujų strategiją
- Plėtoti ekologinių paskatų sistemas, skirtas uostų infrastruktūrai atnaujinti
- Bendrai rengti atliekų rinkimo ir tvarkymo Atlanto vandenyno uostuose planus

2 tikslas. Uostus paversti verslo katalizatoriais*Veiksmai*

- Sukurti Atlanto vandenyno uostams skirtą mėlynųjų veiksmų spartinimo sistemą, padėsiančią plėstis novatoriškoms įmonėms
- Dalytis geriausia patirtimi, keistis idėjomis ir drauge spręsti problemas
- Išplėsti duomenų rinkimą, kad būtų renkami ne tik tradiciniai (logistikos) duomenys
- Aktyviau keistis duomenimis apie uostų ekonominį potencialą ir gerinti jų prieinamumą

II VEIKLOS SRITIS. UGDYTI ATEITIES MĖLYNUOSIUS ĮGŪDŽIUS IR PLĖSTI ŽINIAS APIE VANDENYNĄ

I šią veiklos sritį įtraukti **du specialūs tikslai** ir grupė konkrečių veiksmų:

3 tikslas. Užtikrinti kokybišką švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą*Veiksmai*

- Nustatyti mėlynųjų įgūdžių spragas Atlanto vandenyno ES regione
- Suderinti mėlynųjų profesijų srities duomenų rinkimą
- Sukurti verslo analizės sistemą ir skatinti ryšių centrų veiklą, padedančią geriau bendradarbiauti įmonėms ir mokymo paslaugų teikėjams

- Per tarpusavio mokymąsi nustatyti geriausią darbdavių ir darbo ieškančių asmenų ryšių užmezgimo praktiką, kuria būtų galima remtis kaip pavyzdžiu
- Pasitelkti esamas informacijos apie darbo galimybes platformas ir išnaudoti jų potencialą populiarinti mėlynąsias darbo vietas

4 tikslas. Plėsti žinias apie vandenynus

Veiksmai

- Pradėti įgyvendinti bandomąją žinių apie Atlanto vandenyną plėtros programą
- Iki 2025 m. sukurti 25 Atlanto vandenyno mėlynąsias mokyklas
- Į atitinkamus projektus įtraukti žinių apie vandenynus sklaidos aspektą
- Naudotis Visų Atlanto vandenyno regionų jaunimo forumu
- Skatinti piliečius dalyvauti vykdant su vandenynu susijusius veiksmus Atlanto vandenyno ES regione
- Įtraukti piliečius į organizuojamą veiklą, skirtą Europos jūrų dienai, Tarptautinei vandenynų dienai ir per būsimą platformą „EU4Ocean“

III VEIKLOS SRITIS. NAUDOTI ATSINAUJINANČIUOSIUS JŪROS ENERGIJOS IŠTEKLIUS

Į šią veiklos sritį įtrauktas **vienas specialusis tikslas** ir grupė konkrečių veiksmų:

5 tikslas. Skatinti anglies dioksido poveikio neutralizavimą naudojant atsinaujinančiuosius jūros energijos išteklius

Veiksmai

- Nustatyti konkrečius atsinaujinančiųjų jūros energijos išteklių naudojimo Atlanto vandenyno regionuose tikslus atsižvelgiant į jų poveikį aplinkai
- Nustatyti tinkamiausias vietas atsinaujinančiosios jūrų energijos (įskaitant jūros vėjo energiją) gamybos parkams ir gretimoms uostams visame Atlanto vandenyne atsižvelgiant į galimą poveikį jūros aplinkai
- Įgyvendinti paskatas diegti novatoriškus atsinaujinančiosios energijos gamybos įrenginius
- Sutelkti įvairias Atlanto vandenyno ES regionui skirtas atsinaujinančiųjų jūros energijos išteklių naudojimo iniciatyvas, remiantis Strateginio energetikos technologijų plano koncepcija ir orientuojantis į jo tikslus.
- Naudojant tinkamas komunikacijos priemones didinti visuomenės informuotumą apie atsinaujinančiųjų Atlanto vandenyno energijos išteklių naudojimą
- Stiprinti Europos vandenynų energetikos bendrijos šalių bendradarbiavimą
- Parengti specialią vandenynų energetikos sistemą, skirtą Atlanto vandenyne esančioms ES saloms

IV VEIKLOS SRITIS. UŽTIKRINTI VANDENYNO GYVYBINGUMĄ IR JO PAKRANČIŲ ATSPARUMĄ

Į šią veiklos sritį įtraukti **du specialūs tikslai** ir grupė konkrečių veiksmų:

6 tikslas. Didinti pakrančių atsparumą*Veiksmai*

- Pademonstruoti, kaip veikia visapusiška išpėjimo apie dėl klimato kaitos padidėjusią audrų ir potvynių grėsmę ir jos stebėjimo sistema
- Plėtoti ES pakrančių stebėjimo ir apsaugos, taip pat išpėjimo ir stebėsenos infrastruktūrų sinergiją ir didinti in situ vandenyno stebėjimo centrų plėtrą
- Sukurti bandymų erdves ir bandomąsias zonas pakrančių apsaugos metodams išbandyti ir populiarinti gamtos procesais pagrįstus sprendimus
- Skatinti tvarią pakrančių ir jūrų turizmo praktiką
- Sudaryti pakrančių prisitaikymo prie klimato kaitos nacionalinių ir regioninių strategijų ir priemonių, susijusių su rizikos vertinimais ir rizikos valdymo planais, aprašą, dalytis geriausia patirtimi
- Rengti Atlanto vandenyno pakrančių bendruomenių informavimo kampanijas
- Šviesti jaunimą ir pakrančių bendruomenes apie pakrantės pokyčius ir būdus prisitaikyti prie jūros lygio kilimo
- Dalytis geriausia jūrinių teritorijų planavimo pakrančių prisitaikymui gerinti ir atsparumui didinti, taip pat aplinkosauginių vertinimų (poveikio aplinkai vertinimo ⁽¹⁾), strateginio poveikio aplinkai vertinimo ⁽²⁾), tinkamumo vertinimo ⁽³⁾) praktika
- Sudaryti pakrančių šlapžemių žemėlapių siekiant jas išsaugoti ir stebėti jų, kaip anglies dioksido absorbentų, funkciją

7 tikslas. Kovoti su jūros tarša*Veiksmai*

- Parengti bandomąjį nešiukšlinančių pakrančių bendruomenių projektą
- Pasinaudoti turimomis priemonėmis siekiant nustatyti pagrindinius į jūrą išmestų šiukšlių šaltinius, kelius ir didžiausias sankaupas, taip pat atsitiktinę ar tyčinę taršą
- Skatinti žiedinę ekonomika grindžiamus verslo veiksmus, kurti paskatas ir aplinkosauginio sertifikavimo sistemas

⁽¹⁾ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012 1 28, p. 1) su pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/52/ES (OL L 124, 2014 4 25, p. 1).

⁽²⁾ 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, 2001 7 21, p. 30).

⁽³⁾ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos Direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7) su pakeitimais, padarytais Tarybos direktyva 97/62/EB (OL L 305, 1997 11 8, p. 42); Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1882/2003 (OL L 284, 2003 10 31, p. 1); Tarybos direktyva 2006/105/EB (OL L 363, 2006 12 20, p. 368); Tarybos direktyva 2013/17/ES (OL L 158, 2013 6 10, p. 193).

-
- Pradėti bendrus veiksmus, kuriais būtų skatinamas problemos suvokimas visuomenėje, pvz., organizuoti paplūdimio dienas, per kurias bendruomenės susirinktų išvalyti paplūdimio
 - Skatinti šiukšlių žvejybos veiksmus, kad visi žvejai būtų skatinami atvežti į krantą šiukšles, patekusias į jų tinklus vykdant įprastas žvejybos operacijas
 - Įsipareigoti pagal OSPAR konvenciją įgyvendinti kolektyvinius regioninio kovos su jūros šiukšlinimų veiksmų plano veiksmus
 - Skatinti koordinuotą ir veiksmingą kovos su jūros šiukšlinimu ir povandeniniu triukšmu veiksmų, kurių ES valstybės narės turi imtis pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą, įgyvendinimą
 - Remti pagal Sąjungos civilinės saugos mechanizmą ir Bonos bei Lisabonos susitarimus vykdomą darbą, kuriuo siekiama veiksmingai vykdyti tyčinės ir atsitiktinės taršos prevenciją, pasirengti tokios taršos atvejams ir likviduoti jos padarinius
 - Skatinti sektorių bendradarbiavimą, kad atsakomieji veiksmai jūroje ir krante būtų vykdomi koordinuotai
-

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“

(COM(2020) 562 final)

(2021/C 123/09)

Pranešėjas **Arnold PUECH D'ALISSAC (FR-I)**

Bendrapranešėjis **Jan DIRX (NL-III)**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 11 11
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2021 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	216 / 6 / 3
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK labai palankiai vertina Komisijos komunikatą „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“. Komisijos sprendimas iki 2030 m. išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti iki 55 proc. iš esmės atitinka ankstesnę Komiteto nuomonę dėl Europos klimato teisės akto.

1.2. Tarpinius tikslus pagrįsti nulinės grynosios taršos siekiu įmanoma su sąlyga, kad bus užtikrintas sistemos vientisumas, įskaitant tikslų išmetamo ir absorbuojamo anglies dioksido kiekio apskaičiavimą.

1.3. EESRK mano, jog labai svarbu, kad piliečiai ir socialiniai partneriai būtų informuoti, kaip galima pasiekti išmetamųjų teršalų mažinimo tikslus ir ką tai reiškia jų darbui ir gyvenimui. Tai yra labai svarbu, kad būtų remiamos visos įgyvendintinos priemonės. Todėl reikėtų imtis priemonių, siekiant užtikrinti, kad rizika ir galimybės būtų paskirstytos vienodai ir taip būtų garantuojamas tikrumas ir stabilumas.

1.4. Komitetas pritaria Komisijai, kad ekonomikos gaivinimo po COVID-19 pandemijos finansavimas turi būti derinamas su plataus užmojo klimato politikos veiksmais, kad būtų išvengta pinigų švaistymo ir turto neišnaudojimo, dėl kurių vėliau atsirastų papildomų išteklių poreikis. Reikia užtikrinti, kad šios investicijos iš tikrųjų būtų naudojamos atsižvelgiant į tvirtą klimato politiką, daugiausia dėmesio skiriant piliečiams.

1.5. Komisija ketina iki 2021 m. birželio mėn. pateikti reikiamus išsamius pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. EESRK ragina teisėkūros institucijas laikytis šio termino ir iki 2021 m. gruodžio mėn. užbaigti teisėkūros procesą, nes kitaip laikotarpis 2030 m. tikslui pasiekti bus per trumpas.

1.6. EESRK rekomenduoja Komisijai pirmenybę teikti Europos teisės aktų dėl perėjimo prie atsinaujinančiųjų degalų atnaujinimui.

1.7. EESRK mano, kad priemonės „Next Generation EU“ ES ekonomikos gaivinimo fondui nustatyti nauji klimato srities tikslai turi atspindėti Taksonomijos reglamento deleguotajame akte, tokiu būdu užtikrinant galimą išplėsti pertvarką. Dabar deleguotuoju aktu siūloma nustatyti pereinamojo laikotarpio priemones nišinei gamybai. Tik pagal holistinį požiūrį vykstantis perėjimas prie klimatui nekenkiančio žemės ūkio ateityje užtikrins tvarų maisto sektorių. Perėjimui paskatinti maisto grandinė turi didinti tvirtas investicijas ir paramą.

1.8. EESRK ragina parengti specialią ES bioekonomikos programą, kuri sudarytų palankesnes sąlygas investicijoms ir sukurtų bendruomenėmis ir ūkiais grindžiamas tiekimo grandines.

1.9. EESRK pabrėžia poveikio vertinimo metu padarytą išvadą, kad iki 2030 m. 55 proc. išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti ES ne tik užimtų tvirtą poziciją siekti poveikio klimatui neutralizavimo tikslo, bet ir sudarytų sąlygas savo verslui ir pramonei tapti pasauliniais naujovių pradininkais. Tai darydama ES turi užtikrinti, kad jos prekybos politika ir prekybos susitarimai atitiktų užmojus klimato srityje. Taip pat rekomenduotume Komisijai ypatingą dėmesį skirti galimoms pasekmėms mažas pajamas gaunantiems trečiųjų šalių piliečiams.

1.10. EESRK tvirtai remia Komisijos pareiškimą, kad piliečiai „yra svarbiausi partneriai kovojant su klimato kaita“, nes, mūsų nuomone, aktyvus visų visuomenės grupių dalyvavimas yra būtina sąlyga, kad klimato politika būtų sėkmingai įgyvendinta ES. Todėl dar kartą siūlome sukurti Europos klimato pakto suinteresuotųjų subjektų platformą.

1.11. EESRK taip pat ragina valstybes nares siekti, kad būtų nustatyti bendri kriterijai ir rodikliai Europos lygmeniu – tai būtų pirmas žingsnis siekiant geriau įvertinti energijos nepriteklį, remiantis 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija dėl energijos nepritekliaus (C(2020) 9600 final).

1.12. EESRK palankiai vertina Komisijos pagrįstą raginimą mūsų ekonomiką pertvarkyti kartu investuojant į persikvalifikavimą ir tolesnį mokymąsi bei nuolatinį daugelio profesinių grupių mokymąsi. Be to, reikia imtis priemonių, kad naujos užimtumo galimybės paskatintų darbo vietų, užtikrinančių deramą darbo užmokestį ir geras darbo sąlygas, augimą.

2. Bendrosios pastabos

2.1. EESRK labai palankiai vertina Komisijos komunikatą „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“. Komisijos sprendimas iki 2030 m. išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti iki 55 proc. iš esmės atitinka ankstesnę Komiteto nuomonę dėl Europos klimato teisės akto ⁽¹⁾.

2.2. Komisija, atsižvelgdama į 2030 m. išmetamų sumažinimo tikslą, pirmą kartą siūlo grynąjį 55 proc. sumažinimo tikslą, tačiau EESRK nuomonėje pasiūlytas tikslas nebuvo grynasis tikslas. Tai reiškia, kad Komisija atsilieka nuo mūsų rekomendacijos, susijusios su jos tikslu.

2.3. Kadangi Komisija Europos klimato teisės aktu siekia nulinės grynosios taršos tikslo iki 2050 m., EESRK mano, kad galiausiai svarbu visapusiškai atsižvelgti į anglies dioksido absorbentus. Todėl būtų logiška tarpinius tikslus pagrįsti nulinės grynosios taršos siekiu. Tačiau tai įmanoma su sąlyga, kad bus užtikrintas sistemos vientisumas, įskaitant tikslų išmetamo ir absorbuojamo anglies dioksido kiekio apskaičiavimą.

2.4. Komitetas pritaria Komisijos išvadai, kad būtina išplėsti ES užmojų iki 2030 m. išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti iki 55 proc. Sumažinus šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį galima pagerinti gyvenimo sąlygas ir sveikatą, padidinti užimtumą ir sumažinti sąskaitas už energiją, su sąlyga, kad bus galima vykdyti ir bus vykdomos būtinos privačios ir viešosios investicijos teisinga ir tvaria linkme. Išplėsdama savo klimato srities užmojų ES taip pat rodo savo visuotinę atsakomybę. Vis dėlto manome, kad svarbu ir būtina artimiausiu metu paaiškinti, kaip per tokį palyginti trumpą laiką, iki 2030 m., galima pasiekti šį naują tikslą.

2.5. Taip pat pripažįstame, kad pavieniams Europos piliečiams ir įmonėms toli gražu nėra aišku, koks jiems bus daromas socialinis ir ekonominis poveikis siekiant esamo ir naujo 2030 m. tikslo. EESRK mano, jog labai svarbu, kad piliečiai ir socialiniai partneriai būtų informuoti, kaip galima pasiekti šiuos tikslus ir ką tai reiškia jų darbui ir gyvenimui. Tai itin svarbu remiant visas priemones, kurių bus imtasi, nes kiekvienoje valstybėje narėje ir regione jos darys skirtingą poveikį Europos piliečiams. Todėl reikėtų imtis priemonių, siekiant užtikrinti, kad su šiuo procesu susijusi rizika ir galimybės būtų paskirstytos visiems vienodai taip garantuojant tikrumą ir stabilumą.

⁽¹⁾ OL C 364, 2020 10 28, p. 143.

2.6. Rekomenduojame Komisijai ypatingą dėmesį skirti galimoms pasekmėms mažas pajamas gaunantiems trečiųjų šalių piliečiams. ES turėtų stengtis sušvelninti bet kokias neigiamas pasekmes. ES turėtų remti jų vystymąsi siekiant poveikio klimatui neutralumo, atsižvelgdama į tai, kad besivystančios šalys pagal Paryžiaus susitarimą turi teisę pagrįstai didinti išmetamą ŠESD kiekį.

2.7. Komitetas pritaria Komisijai, kad dabartinė pandemija nėra priežastis atsisakyti spręsti klimato kaitos problemų. Priešingai, kaip teigia ir pati Komisija: „Precedento neturintis Europos ekonominis atsakas į COVID-19 pandemiją suteikia unikalią galimybę investuojant į būtinus pokyčius paspartinti perėjimą prie neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos <...>“. Kad šiomis aplinkybėmis būtų galima sukurti kuo veiksmingesnę politiką, Komitetas pataria Komisijai nuodugniai išnagrinėti rinkos stabilumo rezervo mechanizmo (ES ATLPS) ir pastangų dalijimosi metodo poveikį, atsižvelgiant į dabartinį išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimą, kad būtų galima tam tikru mastu sumažinti nepanaudotas teises galimybes išmetalų srityje.

2.8. Jei aktyviai sieksime padidinti 2030 m. išmetamųjų teršalų mažinimo tikslo, būsimoms kartoms faktiškai bus lengviau pasiekti iki 2050 m. nustatytą poveikio klimatui neutralumo tikslą, nes kuo mažiau veiksmų ES imsis ateinančių dešimtmetį, tuo kelias tikslo link bus statesnis ir sudėtingesnis po 2030 m. Todėl Komitetas nekantriai laukia pasiūlymų dėl 55 proc. įgyvendinimo iki 2030 m., kuriuos Komisija vėliausiai pateiks 2021 m. birželio mėn. Rekomenduojame taikyti požiūrį numatant įvairių priemonių rinkinį, kuris be teisės aktų taip pat apimtų finansines priemones, pavyzdžiui, Lyginamųjų indeksų reglamentą ir Taksonomijos reglamentą. Svarbu, kad būtų kruopščiai įvertintas tokio naujo požiūrio poveikis.

2.9. Komitetas pritaria Komisijai, kad „ekonomikos gaivinimo finansavimą turime derinti su plataus užmojo klimato politikos veiksmais, kad išvengtume pinigų švaistymo ir turto neišnaudojimo, dėl kurių vėliau atsirastų papildomų išteklių poreikis“. Reikia užtikrinti, kad šios investicijos iš tikrųjų būtų naudojamos atsižvelgiant į tvarią klimato politiką, daugiausia dėmesio skiriant piliečiams. Komitetas tai išsamiai nagrinėjo savo rezoliucijoje dėl pasiūlymų dėl ekonomikos atstatymo ir atgaivinimo priemonių po COVID-19 krizės ⁽²⁾.

2.10. Kaip vieną iš energetikos pertvarkos pranašumų Komisija nurodo priklausomybės nuo iškastinio kuro importo mažinimą (6 psl.). Vis dėlto Komitetas norėtų visapusiškai išnagrinėti šį tarptautinės prekybos aspektą. Tarptautiniai prekybos susitarimai ir vertės grandinės turi atitikti ekologiško ir darnaus vystymosi reikalavimus ir numatyti įpareigojančias išsamaus patikrinimo prievoles įmonėms, arba kaip Europos Vadovų Taryba neseniai pažymėjo gruodžio mėn. vykusiam savo posėdyje, „ES užtikrins, kad jos prekybos politika ir prekybos susitarimai atitiktų jos užmojus klimato srityje“. Mūsų nuomone, itin pageidautina būtų nuodugniai ištirti šį aspektą.

2.11. Tačiau rengiant poveikio vertinimus svarbu pripažinti, kad COVID-19 krizė turi beprecedenčių ekonominių, socialinių ir aplinkos srities padarinių, kurie savo ruožtu daro įtaką priemonių, kurių reikia imtis klimato kaitos poveikiui švelninti, poveikiui.

2.12. EESRK pabrėžia, jog itin svarbu, kad išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslas būtų nustatomas numatant tinkamą Teisingos pertvarkos fondo finansavimą Europos lygmeniu ir priemones, skirtas padėti piliečiams, darbuotojams ir įmonėms prisitaikyti prie būsimų pokyčių. EESRK abejoja, ar 7,5 mlrd. EUR iš DFP ir 10 mlrd. EUR iš priemonės „Next Generation EU“ ES ekonomikos gaivinimo fondo pakaks.

3. Teisės aktai

3.1. Komisija ketina iki 2021 m. birželio mėn. pateikti reikiamus išsamius pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. EESRK ragina teisėkūros institucijas laikytis šio termino ir iki 2021 m. gruodžio mėn. užbaigti teisėkūros procesą, nes kitaip laikotarpis 2030 m. tikslui pasiekti bus per trumpas. Galima būtų atlikti palyginti paprastus reglamentų pakeitimus, pavyzdžiui, padidinti linijinį koeficientą ES ATLPS viršutinei ribai sumažinti ir sumažinti apyvartinių taršos leidimų procentinę dalį kiekvienai valstybei narei pagal PPR.

3.2. Atsižvelgdamas į teisingos pertvarkos principus, EESRK rekomenduoja Komisijai pirmenybę teikti Europos teisės aktų dėl perėjimo prie atsinaujinančiųjų degalų atnaujinimui. Išlaidos tiesioginėms ar netiesioginėms iškastinio kuro subsidijoms, pavyzdžiui, atleidžiant nuo mokesčių ir juos mažinant, turėtų būti naudojamos tvarių energijos šaltinių plėtrai paspartinti. Arba, kaip nurodyta Paryžiaus susitarimo 2 straipsnyje, reikia „užtikrinti, kad skiriamas finansavimas atitiktų išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažėjimo trajektoriją ir klimato kaitai atsparią plėtrą“. Tačiau primygtinai raginame užtikrinti, kad, kaip nurodoma Paryžiaus susitarime (2 straipsnio 1 dalies b) punktas), dėl šių priemonių nekiltų grėsmė maisto gamybai.

⁽²⁾ OL C 311, 2020 9 18, p. 1.

3.3. Komitetas remia Komisijos siekį į ES ATLPS įtraukti visus deginant iškastinį kurą išmetamus teršalus, su sąlyga, kad dėl to nenukentės sistemos patikimumas (stebėseną, ataskaitų teikimas, tikrinimas). Vis dėlto būtina apsvarstyti, kokių išmetamųjų teršalų leidimų kiekį reikia sumažinti (viršutinės ribos sumažinimas), nes tik tada ES ATLPS bus veiksminga.

3.4. EESRK palankiai vertina atskaitos tašką „nepakenkti“ (5 psl.). Šį metodą Komisija taip pat pateikia savo pasiūlyme dėl Aštuntosios bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m. (COM(2020) 652 final), pažymėdama, kad visos ES iniciatyvos turi atitikti „žaliąjį priesaką nepakenkti“. Šis „priesakas“ reiškia „labiau integruotą politikos formavimą ir įgyvendinimą, visų pirma įtraukiant tvarumo aspektą į visas atitinkamas nacionalinio ir ES lygmens iniciatyvas ir projektus“. Pritariame įtraukimui ir integravimui siekiant paspartinti klimato tikslų įgyvendinimą iki 2030 m., tačiau norėtume žinoti, kokių priemonių Komisija ketina imtis tam pasiekti. Taip pat kyla klausimas, kodėl šis metodas vadinamas „principu“ (nors kituose Komisijos dokumentuose jis vadinamas priesaku) ir kaip šis „principas“ yra susijęs su SESV 11 straipsniu ir SESV 191 straipsnyje kodifikuotais principais.

3.5. Komitetas pritaria Komisijos ketinimui nustatyti pasienio anglies dioksido mokesčio mechanizmą kaip vieną iš priemonių anglies dioksido nutekėjimo rizikai sumažinti, kartu sukuriant mažo anglies dioksido kiekio produktų rinką ir užtikrinant sąnaudų atžvilgiu konkurencingus, neutralaus anglies dioksido poveikio energijos šaltinius ir finansavimo programas, kai ES didinant klimato srities užmoją to nedaro mūsų partneriai. Svarbu atkreipti dėmesį į šio mechanizmo veiksmingumą ir atsparumą ir jo taikymo poveikį besivystančioms šalims. Jei šios priemonės stabdo tam tikrų šalių ekonominę vystymąsi, pageidautina taikyti kompensacines priemones, pavyzdžiui, technologijų perdavimą.

3.6. Komitetas rekomenduoja Komisijai pateikti naujausią informaciją apie dabartinių ES klimato ir energetikos teisės aktų laikymosi rodiklį ir apie tai, kokios pažeidimų nagrinėjimo procedūros pradėtos šioje srityje. Taip pat patariame Komisijai savo interneto svetainėje pateikti aiškią informaciją apie tai, kaip valstybės narės laikosi Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos ir Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos. Galbūt Komisija, padedant EAA, galėtų kiekvienais metais pateikti išsamią naujausią informaciją apie dabartinių klimato ir energetikos teisės aktų (visų kartu) veiksmingumą, taip pat paminint nesilaikymo problemas?

3.7. Poveikio vertinime turėtų būti išnagrinėtos galimybės pagerinti žemės ūkio paskirties dirvožemio, miškų ir biologinių medžiagų atliekamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų absorbenčių vaidmenį. Parlamentas turėtų išplėtoti savo poziciją dėl anglies dioksido kreditų sistemos, siekiant išplėsti anglies dioksido absorbuojamumą. Galimybė kurti naujus verslo modelius taikant rinką grindžiamas anglies dioksido kiekį dirvožemyje didinančio ūkininkavimo priemones ir privačiai finansuojamas anglies dioksido kredito programas leidžia tvariai didinti gamybą laikantis klimato, biologinės įvairovės ir dirvožemio derlingumo tikslų ir mažinti dykumėjimo riziką. Be to, manome, kad absorbenčių ir anglies dioksido kreditų nuosavybė turėtų tekti tiems, kurie padarė būtinas investicijas, ir kad tai gali būti tiek privati, tiek viešieji subjektai.

4. Žemės ūkis

4.1. Reikėtų gerinti prisitaikymą prie klimato kaitos, o ES turėtų parengti ir įgyvendinti prisitaikymo strategijas. Prisitaikymo veiksmuose turi būti atsižvelgiama į miškininkystės, žemės ūkio ir maisto sistemų pažeidžiamumą dėl neigiamo klimato kaitos poveikio.

4.2. Kaip patvirtino Europos Parlamentas, Europos Komisija ir Taryba, Europos žaliajame kurse, strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ ir Klimato teisės akte daug dėmesio skiriama 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslui. Tačiau tam pasiekti būtina, kad būtų skirta pakankamai išteklių DFP, BŽŪP biudžete ir priemonės „NextGeneration EU“ ES ekonomikos gaivinimo fonde. Kitaip negalima tikėtis, kad ūkininkai padarys viską, kas yra būtina nustatytiems tikslams pasiekti. Jei negalima skirti lėšų, mažo anglies dioksido produktų vertę reikia sukurti pasitelkus anglies dioksido rinkas. Ūkininkai atlieka savo vaidmenį sprendžiant šį klausimą ir, prireikus, prašys didesnio finansavimo.

4.3. Dabartinė COVID-19 krizė parodė, kad apsirūpinimo maistu ES negalima laikyti savaime suprantamu dalyku ir norint įgyvendinti 2030 m. klimato srities užmoją ypatingą dėmesį reikia skirti maisto gamybai. Pirmiau minėtoje rezoliucijoje dėl ekonomikos atgaivinimo po COVID-19 krizės pažymėjome, kad reikia „padidinti mūsų maisto sistemos atsparumą ir tvarumą atkuriant įvairesnius ūkininkavimo modelius, skatinant vietos maisto skirstymo centrus ir trumpesnes tiekimo grandines bei gerinant smulkiųjų ūkininkų, mažo poveikio žvejų ir akvakultūros gamintojų galimybes patekti į rinką“. Tuo pat metu tvarios žemės ūkio produktų grandinės yra labai svarbios pasaulio mastu užtikrinant apsirūpinimą maistu augant gyventojų skaičiui pasaulyje.

4.4. EESRK mano, kad priemonės „Next Generation EU“ ES ekonomikos gaivinimo fondui nustatyti nauji klimato srities tikslai turi atspindėti Taksonomijos reglamento deleguotajame akte, tokiu būdu užtikrinant galimą išplėsti pertvarką. Dabar siūloma deleguotuoju aktu nustatyti pereinamojo laikotarpio priemones nišinei gamybai. Tik pagal holistinį požiūrį vykstantis perėjimas prie klimato nekenkiančio žemės ūkio ateityje užtikrins tvarų maisto sektorių. Perėjimui paskatinti maisto grandinė turi didinti tvarias investicijas ir paramą. Norint pasiekti klimato tikslus, labai svarbu įgyvendinti paprastas, ekonomiškai efektyvias ir prieinamas priemones, pavyzdžiui, naudoti biodujų įmones, vandentvarką ir anglies dioksido kreditus (gyvatvores, anglies dioksido sekvestraciją dirvožemyje).

4.5. EESRK pritaria ES anglies dioksido kreditų sistemų pagrindui, kuriuo būtų galima vadovautis siekiant klimato srities tikslų, kaip išdėstyta Parlamento pranešime dėl Klimato teisės akto. Bioekonomikoje anglies dioksidas taip pat turi būti atitinkamos kainos. Be to, reikėtų remti mokslinius tyrimus ir inovacijas ieškant kuo daugiau techninių ir tvarių sprendimų, sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir skatinti anglies dioksido sekvestraciją žemės ūkio sektoriuje.

4.6. Dabartinis metano apskaitos būdas neatspindi naujausių mokslo duomenų. Labai svarbu, kad vertinant maisto poveikį klimatui būtų taikoma naujausia mokslinė metodika. Mažinant išmetamųjų teršalų kiekį iki nulinio lygio 2050 m. būtina atsižvelgti į tai, kokią poveikį klimatui daro metanas kaip trumpalaikės šiltnamio efektą sukeliančios dujos, kurios neturi būti nulinio lygio norint pasiekti poveikio klimatui neutralumą ar išvengti papildomo atšilimo didėjimo.

4.7. Prioritetą reikia teikti tinkamam mokslinių tyrimų ir inovacijų, skirtų prisitaikymui prie klimato kaitos ir jos švelninimui žemės ūkyje, finansavimui. Reikia skatinti ir remti investicijas į novatorišką praktiką ir ekonomiškai efektyvias tvarios gamybos technologijas ir metodus, kad būtų galima sumažinti išmetamą ŠESD kiekį kartu išsaugant galimybę didinti ES gyvulininkystės produkcijos potencialą siekiant užtikrinti subalansuotą gyventojų mitybą. Ateityje vandentvarka ir ariamosios žemės drėkinimas bus dar svarbesni. Reikėtų skatinti naujas investicijas į veiksmingesnes sistemas ir užkirsti kelią vandens taršai.

4.8. Norint pasiekti klimato tikslus, būtina pripažinti naujas technologijas ir inovacijas. ES maisto grandinė jau dabar pasauliniu mastu yra konkurencinga klimato požiūriu. Sektorių pritaikant prie klimato kaitos ir didinant jo atsparumą neigiamam jos poveikiui bus užtikrinamas tolesnis ES maisto gamybos anglies pėdsako mažėjimas. Šiuo požiūriu siekiant atsparios ES maisto sistemos, labai svarbu taikyti, pavyzdžiui, naujus veisimo metodus, pereiti nuo gyvūninių baltymų prie augalinių baltymų, taikyti pažangias, skaitmenines ūkininkavimo technologijas ir diegti inovacijas.

4.9. EESRK ragina parengti specialią ES bioekonomikos programą, kuri sudarytų palankesnes sąlygas investicijoms ir sukurtų bendruomenėmis ir ūkiais grindžiamas tiekimo grandines. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos sinergijos skatinimas gaminant biodujas ir tvarkant mėšlą yra itin svarbus decentralizuotai atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybai, kuri taip pat prisideda prie pragyvenimo šaltinio kaime.

5. Pramonė, medžiagos, energetika ir transportas

5.1. EESRK palankiai vertina poveikio vertinimo metu padarytą išvadą, kad iki 2030 m. 55 proc. sumažinusi išmetamą ŠESD kiekį ES ne tik užimtą tvirtą poziciją siekiant poveikio klimatui neutralizavimo tikslo, bet ir sudarytų sąlygas savo verslui ir pramonei tapti pasauliniais naujovių pradininkais. Tai apima tvariai iš vandenilio, kuris savo ruožtu gaunamas naudojant tvariai pagamintą elektros energiją, o ne anglis, pagamintą plieną. Šiuo tikslu Švedijoje neseniai pradėjo veikti pirmoji bandomoji gamykla.

5.2. Kaip pažymima ankstesnėse nuomonėse, pavyzdžiui, neseniai priimtoje nuomonėje „Tarp transeuropinio supertinklo ir vietos energetinių salų“, EESRK yra nurodęs, kaip svarbu suvokti, kad energetikos pertvarka – ne tik technologinis klausimas, bet ir rimtas socialinis ir politinis iššūkis. EESRK pabrėžtinai reikalavo užtikrinti politikų žadamą ne tik įmonių, bet ir darbuotojų, profesinių sąjungų ir vartotojų dalyvavimą šioje energetikos pertvarkoje. Vis dėlto Komisija ir valstybės narės ir šiuo atveju palieka daugiau neišspręstų klausimų nei atsakymų. Negana to, dabar pradėtos energetikos politikos iniciatyvos ne skatins didelio piliečių skaičiaus dalyvavimą, o greičiau užkirs jam kelią. Visgi, vykdamas Europos energetikos pertvarką pirmiausia ir viešajam, ir privačiajam sektoriams būtinas tikrumas dėl investicijų, o tai pasiekti galima tik priėmus aiškius principinius sprendimus.

5.3. Komitetas palaiko Komisijos ketinimą, kurį ji nurodė savo komunikate „Energetikos sistemos integravimo strategija“ – elektros energijos sistemą integruoti į šilumos tiekimo ir transporto sistemą; tai gyvybiškai svarbu siekiant tikslų, susijusių su poveikio klimatui neutralumu, energijos tiekimo saugumu (kuriam priskiriamas ir energijos importo mažinimas) Europos vartotojams prieinamomis ir Europos ekonomikai tinkančiomis kainomis. Akivaizdu, kad artimiausiais metais reikės skirti pakankamai viešųjų ir privačių finansinių išteklių, kad būtų galima vykdyti reikiamas investicijas.

5.4. Ekonominių ir socialinių pasekmių klausimu EESRK pakartoja savo nuomonę, kad decentralizuotos energetikos sistemos gali suteikti svarbų postūmį regioninei plėtrai ir paskatinti regionuose kurti naujas, aukštos kokybės ir kvalifikuotas darbo vietas.

5.5. Visiškai sutinkame su Komisija, kad statybų sektorius, kuris šiuo metu ES suvartoja 40 proc. galutinės energijos ir išmeta 36 proc. ŠESD kiekio, turi didelį potencialą šių teršalų kiekį ekonomiškai efektyviai mažinti. Tai išsamiau aptarsime savo nuomonėje „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“.

5.6. EESRK pritaria Komisijos pozicijai (16 psl.), kad aviacijos ir jūrų transporto sektoriams taip pat turi būti taikomos visos ekonomikos mastu įgyvendinamos priemonės, kurios yra būtinos atsižvelgiant į Paryžiaus susitarimą. Šios pasaulinės transporto rūšys, kartu su tam tikrais pramoniniais išmetalais, šiuo metu yra labiausiai nutolusios nuo ekonomiškai veiksmingų naujų neišskastinio kuro rūšių, nors šiuo metu atliekami vilčių teikiantys bandymai. Be to, sunku nacionaliniais ar net Europos teisės aktais reguliuoti aviaciją ir jūrų transportą, nes didžiausia šių sektorių išmetamųjų teršalų dalis išskiriama ne ES teritorijoje. Kadangi nuo 1990 m. ES laivybos ir aviacijos išmetamųjų teršalų kiekis tarptautiniu mastu išaugo daugiau kaip 50 proc., pritariame Komisijos siekiui ieškoti konstruktyvių būdų į ES klimato politiką įtraukti aviaciją ir laivybą. Oro transportas ES valstybėse narėse ir tarp jų jau yra įtrauktas į Europos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą ir šiuo metu Komisija svarsto, ar nebūtų galima panašiai į ATLPS įtraukti ir laivybos. Ne ES teritorijoje išmetamųjų teršalų klausimu pritariame Komisijos tikslui aktyviai bendradarbiauti su JT organizacijomis, pavyzdžiui, Tarptautine jūrų organizacija (IMO) ir Tarptautine civilinės aviacijos organizacija (ICAO) plėtojant veiksmingas ir privalomas išmetamųjų teršalų mažinimo sistemas.

5.7. Komitetas remia neseniai Komisijos paskelbtą darnaus ir išmanaus judumo strategiją, nes transporto sektorius atsilieka išmetamųjų teršalų mažinimo srityje. Nepaisant efektyvesnių transporto priemonių ir mažataršio kuro ir variklių naudojimo, nuo 1990 m. kelių transporto išmetamas ŠESD kiekis padidėjo daugiau kaip ketvirtadaliu, iš esmės dėl išaugusios transporto paklausos. Į strategiją įtraukti plataus spektro veiksmai ir iniciatyvos, kurios yra būtinos paspartinti perėjimą nuo priklausomybės nuo iškastinio kuro prie darnaus judumo. Pažangiajai pertvarkai itin svarbus yra piliečių įsipareigojimas, nes automobilis tiek anksčiau, tiek dabar yra laikomas vienu svarbiausių laisvės simbolių.

5.8. Bioenergijos ir biologinių medžiagų atveju būtina visapusiškai atsižvelgti į žemės ir miškų ūkiuose sumažintą išmetamą ŠESD kiekį, kad būtų visapusiškai pripažintas anglies dioksido absorbentas. Pakeitus iškastinį kurą ir medžiagas, atsižvelgiant į iškastinį kurą deginant išmetamo CO₂ ir kitų dujų pakeitimo poveikį, galima daugiau kaip 100 proc. sumažinti išmetamuosius teršalus.

6. Visuomenės dalyvavimas, piliečiai ir vartotojai

6.1. EESRK tvirtai remia Komisijos pareiškimą, kad „piliečiai nori gyventi modernioje, tvarioje, teisingoje ir atsparioje Europoje. Jie yra svarbiausi partneriai kovojant su klimato kaita ir gali prie šios kovos prisidėti politiniu susitelkimu ir vartojimo pasirinkimais“, nes mano, kad aktyvus visų visuomenės grupių dalyvavimas yra būtina sąlyga, norint sėkmingai įgyvendinti klimato politiką ES, atsižvelgiant į tai, kad būtent pilietinės visuomenės dalyviai (įmonės, darbuotojai, vartotojai ir piliečiai bei jų organizacijos) praktiškai įgyvendina klimato srities tikslus.

6.2. Todėl EESRK palankiai vertina spalio 29 d. Europos Komisijos pradėtą viešą konsultaciją, siekiant sužinoti nuomonę apie politikos peržiūrą, kurios reikia siekiant iki 2030 m. padidinti išmetamųjų teršalų mažinimo tikslą.

6.3. Dėl šios priežasties, kaip nurodyta mūsų nuomonėje dėl Klimato pakto⁽³⁾, pakartojame savo pasiūlymą sukurti Europos klimato pakto suinteresuotųjų subjektų platformą, siekiant organizuoti ir palengvinti visų visuomenės grupių dalyvavimą.

⁽³⁾ OL C 364, 2020 10 28, p. 67.

6.4. EESRK mano, kad ypatingą dėmesį reikėtų skirti mažesnes pajamas gaunantiems piliečiams. Jie dažnai nuogąstauja dėl energetikos pertvarkos, nes bijo, kad dėl to gyvenimas dar labiau pabrangs. Todėl labai svarbūs Komisijos žodžiai: „Siekiant išvengti neigiamo poveikio pažeidžiamiems vartotojams, reikia skirti daugiau dėmesio socialinei politikai ir energijos vartojimo efektyvumo politikai, pagal kurią būtų remiama jų būstų renovacija ir kontroliuojamas poveikis sąskaitoms už šildymą ir elektros energiją.“ Tai išsamiau aptarsime savo nuomonėje „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“⁽⁴⁾.

6.5. EESRK taip pat ragina nustatyti bendrus apibrėžties kriterijus ir bendrus rodiklius Europos lygmeniu – tai būtų pirmas žingsnis siekiant geriau įvertinti energijos nepriteklių, remiantis 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija dėl energijos nepritekliaus (C(2020) 9600 final⁽⁵⁾). Kad būtų galima pritaikyti šią apibrėžtį prie skirtingų nacionalinių aplinkybių, valstybės narės turi parengti daugiau statistinių priemonių, leidžiančių veiksmingai pasiekti pažeidžiamus namų ūkius.

6.6. Komitetas pritaria Komisijai, kad atsinaujinantieji energijos ištekliai sudarys sąlygas didelei decentralizacijai, kuri vartotojams suteiks galimybių įsitraukti į gamybą, gaminantiems vartotojams – patiems gaminti, naudoti energiją ir ja dalytis, o vietos ir ypač kaimo bendruomenėms – skatinti vietines investicijas į atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Tai taip pat paskatins naujų darbo vietų kūrimą vietos lygmeniu. Vis dėlto norėtume pažymėti, kad deramą dėmesį reikia skirti piliečių teisėtiems nuogąstavimams, pavyzdžiui, dėl kraštovaizdžio niokojimo ar trukdymo mėgautis gyvenimu. Šiuos nuogąstavimus gali sumažinti aktyvus dalyvavimas ir finansinė ir (arba) energetinė nauda, gauta iš atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginių, kurie bus įrengti. Be to, reikia imtis priemonių, kad naujos užimtumo galimybės paskatintų darbo vietų, užtikrinančių deramą darbo užmokestį ir geras darbo sąlygas, augimą.

6.7. Komisija pagrįstai ragina, kad mūsų ekonomikos pertvarka vyktų kartu investuojant į persikvalifikavimą ir tolesnį mokymąsi ir nuolatinį daugelio profesinių grupių mokymąsi. EESRK norėtų pabrėžti, jog pageidautina, kad jaunimas vėl išdrįstų rinktis ūkininko profesiją, nes dėl darbuotojų senėjimo žemės ūkyje kyla ilgalaikė grėsmė tvariam apsirūpinimui maistu. Europos ir nacionaliniu lygmenimis būtinos tinkamos išankstinės sąlygos ir finansiniai ištekliai.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG*

⁽⁴⁾ COM(2020) 662 final.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2020/LT/C-2020-9600-F1-LT-MAIN-PART-1.PDF>

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1367/2006 dėl Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančias sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais nuostatų taikymo Bendrijos institucijoms ir organams

(COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD))

(2021/C 123/10)

Pranešėjas **Arnaud SCHWARTZ**

Bendrapranešėję **Isabel CAÑO AGUILAR**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 2020 10 19 Taryba, 2020 10 20
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 192 straipsnio 1 dalis ir 304 straipsnis
Biuro sprendimas	2020 10 28
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2021 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	254 / 2 / 7
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą⁽¹⁾ stiprinti Orhuso reglamente⁽²⁾ numatytą vidaus peržiūros mechanizmą ir vertina jo potencialą.

1.2. EESRK pritaria Komisijos komunikate nustatytiems keturiems prioritetiniams veiksams, t. y. valstybių narių pareigai visapusiškai ir tinkamai perkelti teisės kreiptis į teismus reikalavimus, kylančius iš ES antrinės teisės, teisės aktų leidėjams keliamam reikalavimui į naujus ir patikslintus ES teisės aktus dėl aplinkos apsaugos įtraukti nuostatas dėl teisės kreiptis į teismus, valstybių narių atliekamai nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, kuriomis užkertamas kelias teisei kreiptis į teismus arba jai kliudoma, peržiūrai ir nacionalinių teismų įpareigojimui užtikrinti fizinių asmenų ir NVO teisę į veiksmingą teisinę gynybą pagal ES teisę.

1.3. Vis dėlto EESRK įspėja Komisiją, kad šiame pasiūlyme yra spragų, kuriomis, siekdamas išvengti atsakomybės, gali pasinaudoti institucijos.

1.4. Todėl, pavyzdžiui, EESRK nepritaria Komisijos pasiūlymui neįtraukti ES teisės aktų, dėl kurių reikia patvirtinti „nacionalines įgyvendinimo priemones“, nes yra reali galimybė, kad dėl šios išimties Komisijos pasiūlymas gali neturėti poveikio arba jo poveikis gali būti mažesnis.

1.5. EESRK taip pat yra susirūpinęs dėl to, kad leidus pilietinės visuomenės organizacijoms (PVO) atlikti peržiūrą tik priėmus įgyvendinimo priemones, daugelis, o gal net dauguma ES aktų ir neveikimo atvejų išvengtų vidaus peržiūros.

1.6. Nepaisant Komisijos pateiktų argumentų, EESRK pažymi, kad teisiškai neprivalomi ES teisės aktai gali turėti didelį poveikį tiek ES teisės aktų įgyvendinimui, tiek jų aiškinimui Europos Sąjungos Teisingumo Teisme (ESTT).

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/legislative_proposal_amending_aarhus_regulation.pdf

⁽²⁾ 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1367/2006 dėl Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančias sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais nuostatų taikymo Bendrijos institucijoms ir organams (OL L 264, 2006 9 25, p. 13).

1.7. Socialiniai partneriai yra svarbūs subjektai aplinkos apsaugos srityje, todėl EESRK ragina aiškiai pripažinti jų teisę kreiptis į teismus.

1.8. EESRK pabrėžia, kad naujuoju reglamentu turėtų būti leidžiama atlikti Komisijos sprendimų dėl valstybės pagalbos vidaus peržiūrą.

1.9. EESRK mano, kad reikia tinkamai užtikrinti PVO apsaugą nuo papildomos naštos (pavyzdžiui, papildomų išlaidų ir biurokratiinių priemonių) nacionaliniu ir ES lygmenimis, kad teisminė peržiūra būtų prieinama praktiškai.

2. Kontekstas

2.1. Orhuso konvencija ir Komisijos pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto

2.1.1. Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (UNECE) konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija) buvo priimta 1998 m. birželio 25 d.⁽³⁾ Konvencija nustatomos tam tikros visuomenės (asmenų ir jiems atstovaujančių asociacijų) su aplinka susijusios teisės. Ją sudaro trys dalys:

- **teisė kiekvienam gauti valdžios institucijų turimą informaciją apie aplinką** („teisė gauti informaciją apie aplinką“). Tai gali būti informacija apie aplinkos būklę, tačiau taip pat ir apie įgyvendinamą politiką ar priemones, arba apie žmonių sveikatą ir saugumą, kai tam aplinkos būklė gali daryti jiems poveikį. Prašantieji informacijos turi teisę ją gauti per vieną mėnesį nuo prašymo pateikimo ir nenurodant, kodėl prašoma tokios informacijos. Be to, valdžios institucijos išsipareigoja, vadovaujantis Konvencija, aktyviai skleisti savo turimą su aplinka susijusią informaciją,
- **teisė dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais**. Valdžios institucijos turi patvirtinti susitarimus, kuriais visuomenei ir nevyriausybinėms aplinkosaugos organizacijoms būtų suteikta teisė pareikšti nuomonę tokiais klausimais, kaip pasiūlymai dėl projektų, kuriais daromas poveikis aplinkai, arba su aplinka susiję planai ir programos. Į šias nuomones turi būti atsižvelgta priimant sprendimus, taip pat turi būti teikiama informacija apie galutinius sprendimus bei juos pagrindžiančias priežastis („visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais“),
- **teisė peržiūrėti procedūras**, norint užginčyti viešuosius sprendimus, kurie buvo priimti neatsižvelgiant į dvi pirmiau minėtas teises arba į aplinkosaugos teisę plačiąja prasme („teisė kreiptis į teismus“).

2.1.2. ES yra Orhuso konvencijos šalis. 2006 m. priimtu Orhuso reglamentu⁽⁴⁾ prisidedama prie Konvencijoje ES institucijoms ir organams numatytų išsipareigojimų įgyvendinimo.

2.1.3. 2019 m. gruodžio 11 d. paskelbtame komunikate dėl Europos žaliojo kurso⁽⁵⁾ Komisija išsipareigojo „apsvarstyti galimybę peržiūrėti Orhuso reglamentą, kad būtų suteikta galimybė piliečiams ir NVO, kuriems kelia susirūpinimą poveikį aplinkai darančių sprendimų teisėtumas, pasinaudoti administracine ir teismine peržiūra ES lygmeniu“ ir „imtis veiksmų, kad pagerintų jų galimybes kreiptis į nacionalinius teismus visose valstybėse narėse“.

2.1.4. 2020 m. spalio 14 d., ES Komisija priėmė pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo iš dalies keičiamas Orhuso reglamentas⁽⁶⁾, siekiant, kaip numatyta, „tobulinti Orhuso konvencijos įgyvendinimą“ peržiūrint „NVO labai sukurta [vidaus] peržiūros mechanizmą, susijusį su ES institucijų ir organų administraciniais aktais ir neveikimu“.

2.1.5. Europos Komisija savo pasiūlyme, grindžiamame Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimais dėl Orhuso konvencijos svarbos ES teisei tvarkai, pabrėžė, kad teismo ir administracinės procedūros, susijusios su galimybe kreiptis į teismus įgyvendinant aplinkos apsaugos teisę, „iš esmės“ yra taikoma valstybių narių teisė. Todėl sudaromos palankesnės sąlygos kreiptis dėl administracinės ir teisminės peržiūros ES lygmeniu tik papildoma galimybė užginčyti ES aplinkos apsaugos klausimus valstybių narių nacionaliniuose teismuose.

⁽³⁾ Orhuso konvencijos tekstas: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>.

⁽⁴⁾ Reglamentas (EB) Nr. 1367/2006.

⁽⁵⁾ Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019) 640 final).

⁽⁶⁾ COM(2020) 642 final, https://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/legislative_proposal_amending_aarhus_regulation.pdf.

2.1.6. Nacionaliniai teismai privalo suteikti teisę kreiptis į teismą aplinkos apsaugos klausimais pagal Konvencijos 9 straipsnio 2 ir 3 dalis, taip pat ir įgyvendinant ES aplinkos apsaugos teisę. Tačiau, jei atitinkamos NVO nacionaliniu lygmeniu nustato patvirtintų administracinių procedūrų trūkumų, dėl teisių gynimo jos pirmiausia turėtų kreiptis į kompetentingą valstybės narės nacionalinį teismą. Vėliau pagal SESV 267 straipsnį jos gali kreiptis į ESTT pagal prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą. Ši procedūra taip pat gali būti susijusi su ES institucijų aktų galiojimu.

2.2. Svarbiausios Europos Komisijos dokumento nuostatos

2.2.1. Komisijos pasiūlytais pakeitimais konkrečiai siekiama pagerinti galimybes aplinkosaugos srityje dirbančioms nevyriausybiniams organizacijoms kreiptis į ES institucijas, siekiant peržiūrėti aktus, kurie, nevyriausybinių organizacijų manymu, prieštarauja su aplinka susijusiai ES teisei.

2.2.2. Tai turėtų paskatinti atvirumą ir atskaitomybę aplinkos apsaugos srityje, prisidėti prie didesnio skaidrumo ir veiksmingesnio ES aplinkos apsaugos tikslų siekimo ir taip padėti įgyvendinti sisteminius visuomenės pokyčius, kurių reikalaujama pagal Europos žaliąjį kursą.

2.2.3. Pasiūlymu iš dalies keičiamas 2006 m. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1367/2006, kuris buvo priimtas 2006 m., po to kai 2005 m. ES ratifikavo Orhuso konvenciją.

2.2.4. 2017 m. Atitikties Orhuso konvencijai komitetas nustatė, kad ES nesilaikė savo įsipareigojimų, susijusių su teise kreiptis į teismus dėl aplinkosaugos klausimų. Komisijos pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto siekiama atkreipti dėmesį į šias išvadas.

2.2.5. Kartu su pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto pateikiamas Komisijos komunikatas⁽⁷⁾, kuriuo siekiama nevyriausybiniams organizacijoms ir ES valstybėms narėms palengvinti galimybę kreiptis į teismus dėl aplinkosaugos klausimų.

2.2.6. Taikydamos ES aplinkos apsaugos teisės aktus, nacionalinės ir vietos valdžios institucijos priima daug svarbių sprendimų, pavyzdžiui, išduodamos leidimus infrastruktūros projektams arba pramonės įrenginiams, galintiems teršti gamtą ir dirvožemį, orą ar vandenį.

2.2.7. Taip pat svarbu pagerinti šių sprendimų visuomeninę kontrolę. Komisija imsis priemonių siekdama padėti valstybėms narėms tobulinti savo sistemas, pavyzdžiui, mokymą, dalijimąsi informacija ir gebėjimų stiprinimą, tačiau taip pat yra pasirengusi imtis teisinių veiksmų ES teisės pažeidimų atveju.

2.3. Tolesni veiksmai

2.3.1. Dabar dėl Komisijos pasiūlymo turi derėtis ir jį priimti Europos Parlamentas ir Taryba. Komisija ištrauks į konstruktyvų darbą su abiem institucijomis, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas peržiūrėto Orhuso reglamento priėmimui iki Orhuso konvencijos Šalių susitikimo, vyksiančio 2021 m. spalio mėn.

3. Bendrosios pastabos

3.2. EESRK primena savo ankstesnės nuomonės „Teisė kreiptis į teismą nacionaliniu lygmeniu su ES aplinkos teisės įgyvendinimo priemonėmis susijusiais klausimais“ išvadas⁽⁸⁾:

3.2.1. EESRK pripažįsta, kad nuoseklus teisės kreiptis į teismus taikymas visoje ES yra esminis veiksnys, kuriuo grindžiama bendroji rinka ir nuoseklus ES teisėje numatytų teisių įgyvendinimas Sąjungoje, ir kad jis suteikia būtiną aiškumą bei tikrumą rinkoms ir investuotojams;

3.2.2. **EESRK remia Orhuso konvenciją ir visapusišką jos įgyvendinimą iš ES pusės ir ES viduje.** Todėl labai svarbu, kad Šalių skiriamo nepriklausomo Atitikties Orhuso konvencijai komiteto išvadoms dėl atitikties Šalys visiškai pritartų;

⁽⁷⁾ COM(2020) 643 final., https://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/communication_improving_access_to_justice_environmental_matters.pdf.

⁽⁸⁾ EESRK nuomonė „Teisė kreiptis į teismą nacionaliniu lygmeniu su ES aplinkos teisės įgyvendinimo priemonėmis susijusiais klausimais“ (komunikatas) (OL C 129, 2018 4 11, p. 65).

3.2.3. atsižvelgiant į tai, kad aplinkos gynėjai visame pasaulyje yra bauginami ir persekiojami, ES yra raginama imtis vadovaujamo vaidmens sudarant palankesnes sąlygas kreiptis į teismus;

3.2.4. bendradarbiaujant su aplinkos srities NVO ir plačiąja pilietine visuomene, pirmenybė turi būti teikiama plataus masto ir ryžtingam požiūriui į tai, kokiais būdais ir kuriose srityse ES gali geriau įgyvendinti konvenciją ir geriau užtikrinti teisę kreiptis į teismus ES institucijose ir iš jų pusės. Be to, reikėtų apsvarstyti ir lygiagretų bei papildantį teisės kreiptis į teismus įgyvendinimo ES institucijose ir iš jų pusės būdą ir susijusias rekomendacijas bei įgyvendinimo priemones.

3.3. EESRK taip pat primena savo poziciją, išreikštą nuomonėje „ES aplinkosaugos reikalavimų laikymosi ir aplinkos valdymo gerinimo veiksmai“⁽⁹⁾, kad **dabartiniai trūkumai mažina piliečių pasitikėjimą ES teisės aktų veiksmingumu**, todėl jis prašo valstybių narių ir Europos Komisijos sutelkti daug lėšų papildomų darbuotojų įdarbinimui, kad būtų galima stebėti aplinkos valdymą ir aplinkos teisės aktų įgyvendinimą.

3.4. Atkreipdamas dėmesį į savo nuomonę „Konstruktyvesnis pilietinės visuomenės vaidmuo įgyvendinant aplinkosaugos teisės aktus“⁽¹⁰⁾, EESRK dar kartą ragina Komisiją:

3.4.1. imtis veiksmų, siekiant pagerinti pilietinės visuomenės galimybę kreiptis į teismus, pavyzdžiui, užtikrinant teisę pilietinės visuomenės organizacijoms kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą ir skirti specializuotus teisėjus ir prokurorus ES, nacionaliniu ir vietos lygmenimis;

3.4.2. suteikti teisę fiziniams asmenims tiesiogiai kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, kaip Europos Žmogaus Teisių Teismo atveju, kai tai susiję su ES teisės aktų perkėlimu į nacionalinę teisę ir kai išnaudojamos visos vidaus teisių gynimo priemonės;

3.4.3. nustatyti su aplinkos apsaugos klausimais, išskyrus ekstremaliąsias situacijas, susijusį įsakymą, kurio turėtų laikytis valstybės narės; tuo atveju, kai padaroma tiesioginė žala aplinkai, juo būtų sustabdomas darbas, kol laukiama Pirmosios instancijos teismo sprendimo;

3.4.4. sukurti tinkamą mechanizmą, kad už aplinkai padarytą žalą sumokėtos baudos būtų investuojamos į veiksmus, kuriais siekiama remti aplinkos apsaugą.

4. Konkrečios pastabos

4.2. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą stiprinti Orhuso reglamente numatytą vidaus priežiūros mechanizmą ir vertina šio pasiūlymo potencialą.

4.3. EESRK pritaria **Komisijos komunikate** nustatytiems keturiems prioritetiniams veiksams, t. y. valstybių narių pareigai visapusiškai ir tinkamai perkelti teisės kreiptis į teismus reikalavimus, kylančius iš ES antrinės teisės, teisės aktų leidėjams keliamam reikalavimui į naujus ir patikslintus ES teisės aktus dėl aplinkos apsaugos įtraukti nuostatas dėl teisės kreiptis į teismus, valstybių narių atliekamai nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, kuriomis užkertamas kelias teisei kreiptis į teismus arba jai kliudoma, peržiūrai ir nacionalinių teismų įpareigojimui užtikrinti fizinių asmenų ir NVO teisę į veiksmingą teisinę gynybą pagal ES teisę.

4.4. Nepaisant to, EESRK pabrėžia, kad šie veiksmai nėra teisės tinkamai kreiptis į ESTT prašant atlikti vidaus peržiūrą pakaitalas, jie taip pat nepakeičia poreikio parengti horizontaliąją direktyvą, kuria valstybių narių lygmeniu būtų reglamentuojama teisė kreiptis į teismus.

4.5. EESRK pritaria Komisijos nuostatai, kad, siekdamas įgyvendinti žaliajame kurse numatytus tikslus ir pažadus, valstybės narės ir ES institucijos privalo toliau stiprinti ES aplinkosaugos teisės aktų įgyvendinimą ir vykdymą.

⁽⁹⁾ EESRK nuomonė „ES aplinkosaugos reikalavimų laikymosi ir aplinkos valdymo gerinimo veiksmai“ (OL C 283, 2018 8 10, p. 83).

⁽¹⁰⁾ EESRK nuomonė „Konstruktyvesnis pilietinės visuomenės vaidmuo įgyvendinant aplinkosaugos teisės aktus“ (OL C 47, 2020 2 11, p. 50).

4.6. Todėl EESRK įspėja Komisiją, kad šiame pasiūlyme yra **probleminių spragų**, kuriomis gali pasinaudoti institucijos, siekdamos išvengti atskaitomybės.

4.7. EESRK primena Komisijai, kad pilietinės visuomenės organizacijos (PVO), įskaitant visus socialinius partnerius, prašo ES numatyti griežtus vykdymo užtikrinimo mechanizmus, kuriais būtų galima priversti ES institucijas prisiimti atsakomybę už neįgyvendintus su aplinka ir žmonių sveikata susijusius tikslus.

4.8. EESRK mano, kad, neįgyvendinus atitinkamų pokyčių, šiuo pasiūlymu ES institucijos nebus priverstos prisiimti atsakomybės, taip pat nebus užtikrintas ES tarptautinėje teisėje numatytų įsipareigojimų laikymasis.

4.9. EESRK nepritaria Komisijos pasiūlymui neįtraukti ES aktų, dėl kurių reikia patvirtinti „nacionalines įgyvendinimo priemones“. Egzistuoja reali tikimybė, kad dėl šio neįtraukimo Komisijos pasiūlymas gali neturėti jokio poveikio arba tapti mažiau veiksmingu.

4.10. Kadangi dažnai neaišku, kuriems ES teisės aktams bus numatytos įgyvendinimo priemonės, EESRK mano, kad, siekiant išvengti delsimo ir teisinio neapibrėžtumo, pasiūlymu pilietinėms visuomenės organizacijoms turėtų būti suteikta galimybė prašyti peržiūrėti šiuos aktus dar iki įgyvendinimo priemonių patvirtinimo. EESRK nerimauja, kad dėl pasiūlymo teksto nebus užtikrinta daugelio, o gal net daugumos ES aktų ir neveikimo atvejų vidaus peržiūra. Į tai atsižvelgdamas, EESRK pabrėžia, kad galimybė kreiptis į nacionalinius teismus su galimybe priimti prejudicinį sprendimą nėra teisės į vidaus peržiūros mechanizmą pakaitalas.

4.11. EESRK mano, kad administracinių aktų apibrėžtis turėtų būti suderinta su nusistovėjusia Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) praktika, siekiant, kad visi „teisiškai privalomi“ aktai būtų peržiūrimi taikant vidaus peržiūros mechanizmą, įskaitant parengiamuosius aktus, kurie yra reglamentų pagrindas, taip laikantis atsargumo principo, kuris yra esminis ginčų dėl aplinkos apsaugos klausimas.

4.12. EESRK taip pat mano, kad administracinių aktų, kuriems taikoma administracinė ir teisminė kontrolė, apibrėžtis nėra išsami, todėl reikia aiškaus paaiškinimo, kad būtų galima išnagrinėti visus administracinius aktus, **susijusius su aplinka**.

4.13. EESRK taip pat mano, kad teisiškai neprivalomi ES teisės aktai gali turėti didelį poveikį tiek ES teisės aktų įgyvendinimui, tiek jų aiškinimui ESTT. Todėl tokio pobūdžio aktams taip pat turėtų būti taikomas vidaus peržiūros mechanizmas.

4.14. Be to, EESRK pabrėžia, kad pasiūlyme turėtų būti numatyta leisti atlikti su valstybės pagalba susijusių Komisijos sprendimų vidaus peržiūrą. Kaip patvirtinta ESTT ⁽¹¹⁾, Europos Komisijos priimami su valstybės pagalba susiję sprendimai privalo būti suderinti su ES aplinkosaugos teisės aktais, todėl svarbu suteikti galimybę pilietinės visuomenės organizacijoms ginčyti šiuos sprendimus, jei jos mano, kad Komisija nesilaiko šio reikalavimo.

4.15. EESRK mano, kad reikia tinkamai užtikrinti PVO apsaugą nuo papildomos naštos (pavyzdžiui, papildomų išlaidų ir biurokratinių priemonių) nacionaliniu ir ES lygmenimis, kad teisminė peržiūra būtų prieinama praktiškai.

4.16. Orhuso reglamente turėtų būti patikslinta, kad ESTT teisminė peržiūra, taikoma vidaus peržiūros sprendimui, turėtų apimti materialinį ar procesinį sprendimo teisėtumą.

4.17. EESRK pabrėžia, kad būtinas nuoseklus reglamentavimas, t. y. visi administracinės ir (arba) teisminės kontrolės procedūriniai terminai taikomi tik tada, kai yra žinomas ginčijamo administracinio akto turinys, susijęs su aplinkos teisės saugomais svarbiausiais visuomenės interesais ir žalos aplinkai neatitaisomumu. Tai būtina siekiant išvengti praktikos, kuri galėtų pažeisti Orhuso konvencijos 9 straipsnį ir ESTT praktiką (žr. bylą C-261/18, Komisija prieš Airiją ⁽¹²⁾), nes tai gali paskatinti savivališkumą.

⁽¹¹⁾ Byla C-594/18 P, *Austrija prieš Komisiją*, ECLI:EU:C:2020:742, 42–46 punktai.

⁽¹²⁾ Byla C-261/18, *Komisija prieš Airiją*, ECLI:EU:C:2019:955, 80 ir 95 punktai.

4.18. Galiausiai svarbu pažymėti, kad socialiniai partneriai yra svarbūs subjektai aplinkos apsaugos srityje, todėl EESRK ragina aiškiai pripažinti jų teisę kreiptis į teismus. EESRK mano, kad Orhuso reglamento 11 straipsnis šiuo metu nesuderinamas su Orhuso konvencijos 2 straipsnio 5 dalimi ir kad jį reikėtų iš dalies pakeisti taip, kad nebūtų ribojama pilietinės visuomenės organizacijų teisė kreiptis į teismus, numatant, kad pakanka, jog nevyriausybinė organizacija, be kita ko, siektų aplinkos apsaugos tikslo.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma paprastųjų tunų (*Thunnus thynnus*) laimikio dokumentavimo programa ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 640/2010

(COM(2020) 670 final – 2020/0302 (COD))

(2021/C 123/11)

Vienintelis pranešėjas **Florian MARIN**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2020 11 11 Taryba, 2020 11 11
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 3 straipsnio 1 dalies d punktas ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2021 1 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	250 / 0 / 9
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK mano, kad Tarptautinės Atlanto tunų apsaugos komisijos (ICCAT) rekomendacijų priėmimas yra svarbus ir tinkamas, nes ES nuo 1986 m. yra ICCAT susitariančioji šalis ir turi užtikrinti, kad ES teisėje būtų laikomasi visų ICCAT patvirtintų priemonių.

1.2 EESRK rekomenduoja, kad prieigos prie informacijos išteklių ir techninės pagalbos palengvinimas ir jos užtikrinimas žvejams ir platinimo grandinės dalyviams, naudojančiams elektroninę paprastųjų tunų laimikio dokumentavimo (eTLD) sistemą, ir toliau išliktų Europos Komisijos ir valstybių narių prioritetu.

1.3 ICCAT rekomendacijoje 18–13 nustatytais terminais būtina atsižvelgti į COVID-19 pandemijos poveikį ir pandeminę situaciją, įskaitant galimus vėlavimus įgyvendinant ICCAT nustatytus ataskaitų teikimo reikalavimus.

1.4 EESRK mano, kad reikia dėti visas būtinas pastangas siekiant užtikrinti TLD ir eTLD atitiktį, tikslumą ir sinergiją, taip pat veiksmingą atsekamumo, tvirtinimo ir tikrinimo procesą.

1.5 EESRK mano, kad 4 straipsnis iš dalies paimtas iš Rekomendacijos 18–13 (TLD patvirtinimas) II dalies 11 punkto, pagal kurį kiekvieno sužvejoto, iškrauto, perkeltą į varžą, paskersto, perkrauto, parduodamo vidaus rinkoje arba eksportuojamo paprastojo tūno patvirtinimo procesas turi būti atliekamas kiekvieną kartą, kai jis iškraunamas, perkeliamas, paskerdžiamas, perkraunamas, parduodamas vidaus rinkoje arba eksportuojamas.

1.6 EESRK rekomenduoja išplėsti pasiūlymą, remiantis ICCAT rekomendacijos 18–13 II dalies „TLD patvirtinimas“ 12 punktu, kuriuo reglamentuojamos situacijos, kai TLD formato skirsnis nesuteikia pakankamai erdvės užtikrinti visišką paprastųjų tunų sekimą nuo sugavimo iki rinkos. Prie originalaus TLD galėtų būti pridėtas priedas, naudojant originalų TLD formatą ir numerį.

1.7 EESRK rekomenduoja 2 straipsnio 5 dalies b punktą, kaip ir 2 straipsnio 5 dalies a punkte, papildyti žodžiu „gaudyklė“. Papildžius punktas turėtų būti išdėstytas taip: „vienoje valstybėje narėje arba tarp dviejų ar daugiau valstybių narių vykdoma prekyba Sąjungos žuiklės laivu arba gaudykle konvencijos rajone sužvejotais žuvininkystės ūkiuose auginamais paprastaisiais tunais, perkeltais į varžą Sąjungos teritorijoje įsisteigusiuose žuvininkystės ūkiuose.“

1.8 EESRK rekomenduoja 3 straipsnio 2 dalį papildyti žodžiu „partija“. Papildžius jis turėtų būti išdėstytas taip: „TLD pildomas dėl kiekvienos žvejybos laivu ar gaudykle sužvejoto arba iš jų perkeltos, iškrauto ar perkrauto uostuose arba perkeltos į varžas ar paskersto žuvininkystės ūkiuose paprastojo tuno partijos.“

1.9 Komisija turėtų apsvarstyti 5 straipsnio 3 dalies b punkto įgyvendinimo poveikį. Nors tai ICCAT rekomendacija, tačiau reikės, kad bendrovės pakeistų savo logistiką – išardytų padėklus ir iš naujo identifikuočių kiekvieną pakuotę.

1.10 EESRK pageidautų, kad Komisija ir valstybės narės apsvaistytų galimybę registruoti ir patvirtinti žuvų dalis net ir nepatvirtinus perkėlimo į varžas, kad būtų užtikrinta kuo didesnė nauda ir išvengta švaistymo. Šiuo metu, kai tunai nugaišta atvežus į ūkį, jie negali būti parduodami, nes jų perkėlimas į varžas dar nepatvirtintas. Perkėlimas į varžas priklauso nuo stereoskopinėmis kameromis atlikto vertinimo, kuris trunka maždaug du mėnesius, todėl šie bandiniai turi būti užšaldyti arba sunaikinti. Tai prieštarauja Komisijos iniciatyvoms dėl maisto nuostolių ir švaistymo.

2. Komisijos pasiūlymo santrauka

2.1 Nagrinėjamo pasiūlymo ⁽¹⁾ tikslas – į ES teisę perkelti paprastųjų tunų laimikio dokumentavimo priemonės, priimtas Tarptautinės konvencijos dėl Atlanto tunų apsaugos (toliau – ICCAT), kurios susitariančiąja šalimi Europos Sąjunga yra nuo 1986 m.

2.2 ICCAT konvencijoje nustatyta regioninio bendradarbiavimo tunų ir tunams giminingų rūšių žuvų išteklių Atlanto vandenyne ir gretimose jūrose išsaugojimo ir valdymo klausimais sistema ir ICCAT konvencijos teritorijoje taikomų rekomendacijų, kurios tampa privalomos susitariančiosioms šalims, priėmimo sistema.

2.3 Taigi Europos Sąjunga privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi visų pagal ES teisę ICCAT patvirtintų priemonių. Siūlomu reglamentu panaikinamas 2010 m. liepos 7 d. Reglamentas (ES) Nr. 640/2010, į naująjį reglamentą įtraukiant naujas ICCAT priemones, susijusias su privalomu elektroninės paprastųjų tunų laimikio dokumentavimo sistemos (eTLD) naudojimu, kad būtų galima nustatyti visų paprastųjų tunų kilmę, o popierinius TLD leidžiama naudoti tik išimtiniais atvejais.

2.4 Pasiūlymu Komisijai suteikiami deleguotieji įgaliojimai pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 straipsnį, kad ji galėtų greitai į ES teisę įtraukti būsimus ICCAT rekomendacijų pakeitimus.

2.5 Siekiant sudaryti vienodas sąlygas ES ir trečiųjų valstybių žvejams ir užtikrinti, kad taisyklės būtų visiems priimtinos ir visų taikomos, ICCAT rekomendacijos turėtų būti tiesiog įgyvendintos ES teisės aktais.

2.6 Pasiūlyme numatytos priemonės yra susijusios su paprastųjų tunų laimikio dokumento ir reeksporto sertifikato techninėmis specifikacijomis, jo patvirtinimu valstybėse narėse, laimikio registravimu ir tvirtinimu eTLD sistemoje, ženklavimo įsagais nuostatomis, valstybių narių atliekamam informacijos tikrinimu ir metiniu ataskaitų teikimu ICCAT.

2.7 Žūklės laivų kapitonai, gaudyklių operatoriai, žuvininkystės ūkių operatoriai, pardavėjai ir eksportuotojai privalo užpildyti TLD apie kiekvieną sužvejotą, iškrautą, perkeltą į varžą, paskerstą, perkrautą, parduodamą vidaus rinkoje arba eksportuojamą paprastojo tuno partiją. Visi prekybos sandoriai turi būti registruojami ir tvirtinami eTLD sistemoje.

2.8 Prie kiekvienos reeksportuojamų paprastųjų tunų partijos turi būti pridėtas valstybės narės patvirtintas paprastųjų tunų reeksporto sertifikatas. Už reeksportą atsakingas veiklos vykdytojas išduoda paprastųjų tunų reeksporto sertifikatą ir prašys jį patvirtinti.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK mano, kad tikslinga ir svarbu į ES teisę perkelti Tarptautinės Atlanto tunų apsaugos komisijos (ICCAT) priimtas priemones, kurios yra naudingos valdant paprastųjų tunų išteklius. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos ir valstybių narių pastangas laikytis visų ICCAT nustatytų sąlygų ir rekomendacijų perkeliant jas į konkrečius teisės aktus, nes jos turėjo ir ekonominę, ir socialinę poveikį valstybių narių lygmeniu.

(¹) . Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Amerikos tropinių tunų konvencijos rajone taikytinos valdymo, išsaugojimo ir kontrolės priemonės ir iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (ES) Nr. 520/2007 (COM(2020) 308 final): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0308&qid=1603701098515>.

3.2 EESRK palankiai vertina Komisijos, valstybių narių ir žvejybos sektoriaus pastangas ir nuolaidžiavimą siekiant atkurti paprastųjų tunų išteklius pagal griežtas ICCAT taisykles. Paprastųjų tunų išteklių valdymas rytinėje Atlanto vandenyno dalyje ir Viduržemio jūroje yra sėkmingas pavyzdys, nes išteklių lygis yra rekordiškai aukštas.

3.3 EESRK iš esmės pritaria siūlomam reglamentui, nes juo perkeliama ICCAT rekomendacija. Kartu, EESRK mano, kad įdiegus ir naudojant elektroninę dokumentavimo sistemą buvo galima daug greičiau rinkti ir naudoti paprastųjų tunų atsekamumo duomenis – ši sistema visiškai įdiegta nuo 2017 m. sausio mėn. Taikant skaitmeninius sprendimus, kuriais siekiama užtikrinti paprastųjų tunų išteklių tvarumą, galima lengviau ir veiksmingiau aiškinti duomenis.

3.4 EESRK rekomenduoja laikytis ICCAT nustatytų taisyklių ir rekomendacijų, kurias Europos Sąjunga perkėlė į savo teisės aktus, kad visiems žvejams būtų užtikrintos sąžiningos ir teisingos sąlygos.

3.5 EESRK rekomenduoja Europos Komisijai ir valstybėms narėms palengvinti žvejų ir platinimo grandinės dalyvių prieigą prie informacijos išteklių ir techninės pagalbos, kad jie tinkamai, laikydamiesi reikalavimų ir veiksmingai naudotų eTLD sistemą.

3.6 ICCAT rekomendacijoje 18–13 nustatytais terminais būtina atsižvelgti į COVID-19 pandemijos poveikį, pripažįstant, kad gali būti vėluojama įgyvendinant ICCAT nustatytus ataskaitų teikimo reikalavimus.

3.7 EESRK rekomenduoja dėti visas būtinas pastangas siekiant užtikrinti TLD ir eTLD atitiktį, tikslumą ir sinergiją, kad būtų sėkmingai ir tinkamai dokumentuojama paprastųjų tunų atsekamumo ir ataskaitų teikimo sistema, ypač Rekomendacijoje 18–13 nurodytų išimčių ir nukrypti leidžiančių nuostatų atveju.

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK mano, kad 4 straipsnis iš dalies paimtas iš Rekomendacijos 18–13 (TLD patvirtinimas) II dalies 11 punkto, pagal kurį kiekvieno sužvejoto, iškrauto, perkeltą į varžą, paskersto, perkrauto, parduodamo vidaus rinkoje arba eksportuojamo paprastojo tūno patvirtinimo procesas turi būti atliekamas kiekvieną kartą, kai jis iškraunamas, perkeliamas, paskerdžiamas, perkraunamas, parduodamas vidaus rinkoje arba eksportuojamas.

4.2 EESRK rekomenduoja išplėsti pasiūlymą, remiantis ICCAT rekomendacijos 18–13 II dalies „TLD patvirtinimas“ 12 punktu, kuriuo reglamentuojamos situacijos, kai TLD formato skirsnis nesuteikia pakankamai erdvės užtikrinti visišką paprastųjų tunų sekimą nuo sugavimo iki rinkos. Prie originalaus TLD galėtų būti pridėtas priedas, naudojant originalų TLD formatą ir numerį retais atvejais, kai tai gali būti būtina.

4.3 EESRK rekomenduoja, kaip 2 straipsnio 5 dalies a punkte, papildyti 2 straipsnio 5 dalies b punktą žodžiu „gaudyklė“, kad jis būtų išdėstytas taip: „vienoje valstybėje narėje arba tarp dviejų ar daugiau valstybių narių vykdoma prekyba Sąjungos žūklės laivu arba gaudykle konvencijos rajone sužvejotais žuvininkystės ūkiuose auginamais paprastaisiais tunais, perkeltais į varžas Sąjungos teritorijoje įsisteigusių žuvininkystės ūkiuose“.

4.4 EESRK rekomenduoja 3 straipsnio 2 dalį papildyti žodžiu „partija“, kad jis būtų išdėstytas taip: „TLD pildomas dėl kiekvienos žvejybos laivu ar gaudykle sužvejoto arba iš jų perkeltą, iškrauto ar perkrauto uostuose arba perkeltą į varžas ar paskersto žuvininkystės ūkiuose paprastojo tūno partijos.“

4.5 Komisija turėtų apsvarstyti 5 straipsnio 3 dalies b punkto įgyvendinimo poveikį. Nors tai ICCAT rekomendacija, tačiau reikės, kad bendrovės pakeistų savo logistiką – išardyti padėklus ir iš naujo identifikuotų kiekvieną pakuotę.

4.6 EESRK pageidautų, kad Komisija ir valstybės narės apsvarstytų galimybę registruoti ir patvirtinti žuvų dalis net ir nepatvirtinus perkėlimo į varžas, kad būtų užtikrinta kuo didesnė nauda ir išvengta švaistymo. Šiuo metu, kai tunai nugaišta atvežus į ūkį, jie negali būti parduodami, nes jų perkėlimas į varžas dar nepatvirtintas. Perkėlimas į varžas priklauso nuo stereoskopinėmis kameromis atlikto vertinimo, kuris trunka maždaug du mėnesius, todėl šie bandiniai turi būti užšaldyti arba sunaikinti. Tai prieštarauja Komisijos iniciatyvoms dėl maisto nuostolių ir švaistymo.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m.

(COM(2020) 652 final – 2020/0300 (COD))

(2021/C 123/12)

Pagrindinis pranešėjas **Lutz RIBBE**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2020 11 11 Taryba, 2020 11 5
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 192 straipsnio 1 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Biuro sprendimas	2020 12 1
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	227 / 4 / 4
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) dabartiniame pasiūlyme dėl 8-osios aplinkosaugos veiksmų programos (AVP) išvelgia tik labai nedidelę pridėtinę vertę. Šią pridėtinę vertę suteikia paskelbtas patobulintas stebėsenos modelis ir geresnis ataskaitų teikimas. Pasiūlymas veikiau išsiskiria bendru situacijos aprašymu ir ketinimų deklaravimu, o ne savo turiniu ir veiksmais. Tačiau siekiant tik geresnio valdymo „veiksmų programa“ nebūtina.

1.2. EESRK kyla abejonų, ar tikrai tokia, kokia dabar paskelbta 8-oji aplinkosaugos veiksmų programa, yra reikalinga norint suteikti daugiau impulsų ES aplinkos politikai, kuri po to, kai buvo paskelbtas Europos žaliasis kursas, tapo pagrindine ES politikos dalimi.

1.3. EESRK mano, kad Komisijos pateiktas pasiūlymas visiškai patvirtina jo požiūrį, į kurį jis jau ne vienerius metus atkreipia dėmesį: trūksta ne suvokimo, ką reikėtų daryti. Trūksta gerai žinomų, dažnai jau seniai patvirtintų priemonių įgyvendinimo ir politinės valios.

1.4. Todėl EESRK mano, kad būtų naudinga, jei, pavyzdžiui, Komisijos pateiktos strateginės iniciatyvos žaliojo kurso įgyvendinimui, pavyzdžiui, Biologinės įvairovės strategija, strategija „Nuo ūkio iki stalo“ arba Žiedinės ekonomikos veiksmų planas, kartu su atitinkamais išsamiais jų reikalavimais būtų integruoti ir įtraukti į 8-ąją AVP. Dar daugiau: Taryba ir Europos Parlamentas galėtų 8-osios AVP pagalba įpareigoti Komisiją įtvirtinti ir stiprinti Europos žaliąjį kursą, suteikdama jai aiškius įgaliojimus ne vėliau kaip iki naujos kadencijos pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl „ES 2050 m. darbotvarkės“ (iš dalies pakeisto ir išplėsto „Europos žaliojo kurso 2“), kurią papildytų prie 8-osios AVP pridėtas priedas jame pateikiant konkretų ir išsamų priemonių sąrašą. Tačiau tai nenumatyta.

1.5. Todėl EESRK ragina surengti politinius debatus dėl aplinkosaugos veiksmų programų prasmės ir naudingumo ir pakartoja savo raginimą parengti atskirą „ES darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2050 m.“ Komitetas mano, kad Europos žaliasis kursas yra geras ir tvirtas pagrindas šiam tikslui pasiekti.

2. Nuomonės rengimo aplinkybės

ES aplinkosaugos veiksmų programos

2.1. Aplinkosaugos veiksmų programos ES lygmeniu įgyvendinamos nuo XX a. 8-ojo dešimtmečio pradžios. 7-oji AVP baigė galioti 2020 m. gruodžio 31 d.

2.2. Komisija savo pasiūlyme dėl 8-osios AVP teigia, kad aplinkosaugos veiksmų programos „naudojamos ES aplinkos politikai rengti“. Tačiau ji taip pat turi netiesiogiai pripažinti, kad galiausiai šios programos neturėjo laukto poveikio. Taigi Komisija daro išvadą, kad „pažanga, susijusi su gamtos apsauga, sveikata ir politikos integracija, yra nepakankama“. Ji taip pat nurodo 2019 m. gruodžio 4 d. Europos aplinkos agentūros paskelbtą ataskaitą „Europos aplinka: 2020 m. padėtis ir perspektyva“ (angl. *The European Environment – state and outlook 2020*), kurioje teigiama: „Dabartiniai aplinkos, klimato ir tvarumo uždaviniai yra precedento neturinčio masto ir skubos, todėl juos reikia spręsti imantis neatidėliotinų suderintų veiksmų ir taikant sisteminius sprendimus.“ Nes „nepakeitus dabartinio augimo modelio, prognozuojama, kad neigiamas poveikis aplinkai toliau didės, o tai turės tiesioginį ir netiesioginį žalingą poveikį žmonių sveikatai ir gerovei. Tai ypač pasakytina apie didžiausią poveikį aplinkai darančius sektorius – maisto, judumo, energetikos, taip pat infrastruktūros ir pastatų.“

2.3. Šis pareiškimas atitinka praėjusių metų gruodžio mėn. Darnaus vystymosi sprendimų tinklo (angl. *Sustainable Development Solutions Network – SDSN*) ir Europos aplinkos politikos instituto pateiktą 2020 m. Europos darnaus vystymosi ataskaitą (angl. *Europe Sustainable Development Report*). Viena iš pagrindinių šios ataskaitos išvadų yra ta, kad Europa susiduria su didžiausiais iššūkiais siekdama darnaus vystymosi tikslų (DVT) tvaraus žemės ūkio ir aprūpinimo maistu, klimato ir biologinės įvairovės srityse.

2.4. Komisija paaiškina, kad 2019 m. gruodžio 11 d. paskelbtu komunikatu dėl Europos žaliojo kurso ji priėmė plataus užmojo darbotvarkę, kurios pagalba ES iki 2050 m. turėtų: a) tapti pirmuoju neutralizuoto poveikio klimatui žemynu, b) saugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą, taip pat c) saugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo aplinkos pavojų ir daromo poveikio.

2.5. Taryba, Europos Parlamentas ir Regionų komitetas paragino Komisiją ne vėliau kaip 2020 m. pradžioje pateikti pasiūlymą dėl 8-osios AVP, kurią po to turi patvirtinti Taryba ir EP. Šioje nuomonėje nagrinėjama *Pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m.* (8-oji AVP) Komisija pateikė 2020 m. spalio 14 d., t. y. praėjus beveik metams po Europos žaliojo kurso paskelbimo ir likus tik dviem su puse mėnesio iki 7-osios aplinkosaugos veiksmų programos pabaigos.

8-osios AVP turinys

2.6. 8-ąją AVP sudaro tik šeši straipsniai.

2.7. 2 straipsnyje išvardijami jau žinomi ir Tarybos bei EP pripažinti ES aplinkos apsaugos tikslai, pavyzdžiui, šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimas, poveikio klimatui neutralizavimas iki 2050 m., prisitaikymas prie klimato kaitos, nulinės taršos tikslas, kad aplinkoje neliktų toksiškų medžiagų, biologinės įvairovės apsauga, išsaugojimas ir atkūrimas ir kt., ir šie tikslai įvardijami 8-osios AVP teminiais prioritetiniais tikslais. Tačiau, priešingai nei 7-ojoje AVP, konkrečios priemonės ar būdai tikslams pasiekti ar aplinkosaugos veiksmai nenustatyti. Tai stebina, ypač dėl to, kad keliama reikalavimai kai kuriais atvejais yra itin aukšti. Pavyzdžiui, vienas iš ketinimų yra „progresyviai diegti regeneracinį augimo modelį, pagal kurį mūsų planetai grąžinama daugiau, negu iš jos paimama“⁽¹⁾.

2.8. 3 straipsnyje taip pat minimos tik jau seniai žinomos „sąlygos“, būtinos prioritetiniams tikslams pasiekti. Tarp jų numatyta:

- veiksmingai ir efektyviai įgyvendinti galiojančius aplinkos ir klimato srities teisės aktus,
- integruoti nustatytus prioritetinius tikslus į visas atitinkamas strategijas, teisėkūros ir ne teisėkūros iniciatyvas, programas, investicijas ir projektus Sąjungos bei nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis ir
- laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis.

2.9. 4 straipsnyje apibūdinamas tikrasis 8-osios AVP tikslas. Tai ketinimas sukurti geresnę stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemą, kuri turėtų padėti geriau informuoti politikos formuotojus ir visuomenę apie pasiektą pažangą (arba trūkumus). Be kita ko, atkreipiamas dėmesys į tai, kad, pavyzdžiui, Taryba ir EESRK paragino ekonominės veiklos rezultatus ir visuomenės pažangą vertinti atsižvelgiant ne tik į BVP. Taip pat numatoma parengti pagrindinius rodiklius, kad būtų galima geriau stebėti, pavyzdžiui, biologinę įvairovę arba žiedinę ekonomiką. Šioje srityje svarbų vaidmenį atlieka Europos aplinkos agentūra ir Europos cheminių medžiagų agentūra, todėl reikėtų didinti jų darbuotojų skaičių.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0652:FIN:LT:PDF>, 2 straipsnio 2 dalies c punktas.

2.10. Galiausiai, 5 straipsnyje nustatyta, kad Komisija ne vėliau kaip 2029 m. kovo 31 d. turi atlikti 8-osios AVP vertinimą; taigi, vidurio laikotarpio vertinimas nėra numatytas.

2.11. 6 straipsnyje reglamentuojamas teisės akto įsigaliojimas.

3. Pastabos

3.1. EESRK sutinka su Komisija, kad aplinkosaugos veiksmų programomis ilgą laiką buvo vadovaujamosi plėtojant ES aplinkos politiką. Tačiau aštuntojo, devintojo ar dešimtojo dešimtmečių aplinkos politika skiriasi nuo dabartinės; taigi, kyla klausimas dėl aplinkosaugos veiksmų programų vaidmens ir funkcijos.

3.2. Todėl EESRK kyla abejonų, ar tikrai reikalinga 8-oji aplinkosaugos veiksmų programa norint suteikti daugiau impulsų ES aplinkos politikai, kuri po to, kai buvo paskelbtas Europos žaliasis kursas, tikrai tapo pagrindine ES politikos dalimi. Taip yra visų pirma dėl to, kad 8-oji AVP labiau išsiskiria bendru situacijos aprašymu ir ketinimų deklaravimu, o ne savo turiniais ir siūlomais veiksmais. Tai veiksmų programa, kurios nėra veiksmų!

3.3. Žinoma, EESRK taip pat neabejoja, kad 2 straipsnyje išdėstyti prioritetai yra geri ir kad 3 straipsnyje nustatytos „Reikiamos sąlygos [...] prioritetiniams tikslams pasiekti“ yra teisingos. Tačiau kokia nauda aplinkos politikai, kai 8-ojoje AVP praktiškai paprasčiausiai pakartojami jau, *inter alia*, Europos žaliajame kurse nustatyti tikslai, net nenurodant įgyvendinimo priemonių ar veiksmų, kurie taptų privalomi pagal Tarybos ir Europos Parlamento sprendimą? Ir kokią realią naudą duoda paprasčiausias gerai žinomų „reikiamų sąlygų“ išvardijimas, jei nepateikiamas ir nepriimamas privalomas planas šioms sąlygoms įvykdyti?

3.4. EESRK mano, kad Komisijos pateiktas pasiūlymas visiškai patvirtina jo požiūrį, į kurį jis jau ne vienerius metus atkreipia dėmesį: trūksta ne suvokimo, ką reikėtų daryti. Trūksta gerai žinomų, dažnai jau seniai patvirtintų priemonių įgyvendinimo ir politinės valios. Komisija ir, kai kuriais atvejais, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas jau daugelį metų reiškia nepasitenkinimą, kad valstybės narės dažnai netinkamai įgyvendina daugelį galiojančių aplinkosaugos teisės aktų. Jokia aplinkosaugos veiksmų programa negali kompensuoti nepakankamo tokių teisės aktų įgyvendinimo ar politinės valios stokos.

3.5. Net ir be aplinkosaugos veiksmų programos, Europos institucijos ir valstybės narės turi pakankamai galimybių įvykdyti duotus pažadus. Vienas iš pavyzdžių – biologinės įvairovės politika.

3.6. Gamtos apsauga, išsaugojimas ir atkūrimas nuo 2-osios AVP (trukmė: 1977–1981 m.) visose (!) aplinkosaugos veiksmų programose buvo aiškiai įvardijami kaip „prioritetiniai tikslai“; tai pakartojama ir 8-ojoje AVP. Šiose programose daugiau kaip 40 metų (!) daug dėmesio skiriama biologinei įvairovei, tačiau Komisija savo 2020 m. gegužės mėn. Biologinės įvairovės strategijoje vis dėlto priversta daryti išvadą, kad „gamta išgyvena krizę“, ir tai nėra geras ligšiolinių aplinkosaugos veiksmų programų įvertinimas.

3.7. Tačiau, greta visų aplinkosaugos veiksmų programų, esama aiškių idėjų ir pasiūlymų, kaip ištaisyti padėtį. Pavyzdžiui, ilgas veiksmų sąrašas pateikiamas Komisijos pristatytoje Biologinės įvairovės strategijoje⁽²⁾. Tiek Taryba, tiek Europos Parlamentas turėjo pakankamai galimybių, *inter alia*, reformuojant bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) įgyvendinti konkrečius šių programų reikalavimus. Tačiau šia galimybe nebuvo pasinaudota. EESRK neaišku, ką šia 8-ąja AVP, dėl kurios Taryba ir EP turi priimti sprendimą, būtų galima patobulinti.

3.8. Tačiau kartu tampa aišku, koku būdu 8-oji AVP galėtų suteikti pridėtinę vertę: oficialiai į ją integruojant Biologinės įvairovės strategiją, strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ (ir kitus panašius strateginius dokumentus), kuriuos Komisija pateikė Europos žaliojo kurso įgyvendinimui, su jų konkrečiais išsamiais reikalavimais, o priimdami sprendimą Taryba ir Parlamentas pritartų konkrečių pasiūlymų įgyvendinimui.

3.9. Dar daugiau: Taryba ir EP galėtų 8-osios AVP pagalba įpareigoti Komisiją įtvirtinti ir stiprinti Europos žaliąjį kursą, suteikdami jai aiškius įgaliojimus ne vėliau kaip iki naujos kadencijos pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl „ES 2050 m. darbotvarkės“ (iš dalies pakeisto ir išplėsto „Europos žaliojo kurso 2“), kurį papildytų prie 8-osios AVP pridėtas priedas jame pateikiant konkretų ir išsamų priemonių sąrašą.

⁽²⁾ 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija, COM(2020) 380 final.

3.10. Tačiau šiuo metu to neplanuojama, todėl tokios, kokia dabar pateikta, 8-osios AVP pridėtinė vertė apsiriboja tik ketinimu sukurti patobulintą stebėsenos modelį ir užtikrinti geresnį ataskaitų teikimą. Tačiau geresnei stebėsenai ir valdymui, kurie neabejotinai yra svarbūs, nereikia „veiksmų programos“.

4. Baigiamosios pastabos

4.1. Komisija akivaizdžiai geriau vertina paskutinių aplinkosaugos veiksmų programų ir būsimos 8-osios AVP svarbą ir poveikį, nei tai daro EESRK. Pavyzdžiui, mes aiškiai nepritariame Komisijos teiginiui, kad 7-ojoje AVP, „dar prieš priimant Jungtinių Tautų darbotvarkę iki 2030 m.“, buvo akcentuoti svarbūs šios darbotvarkės aspektai. JT darbotvarkė iki 2030 m. yra daug sudėtingesnė, nei tai galėtų būti atspindėta vis dar labai novatoriškoje Europos aplinkos politikoje. Žinoma, bet kokioje aplinkos politikoje taip pat turėtų būti atsižvelgiama į skurdo, bado, švietimo ar lyčių klausimus, tačiau neįmanoma jų ten pakankamai išnagrinėti.

4.2. Būtent dėl šios priežasties EESRK ragino ES parengti atskirą „ES darbotvarkę iki 2050 m.“, kuri, žinoma, turi apimti ir tvirtą aplinkosaugos ašį. Net dabartinio Europos žaliojo kurso nepakanka JT darbotvarkei iki 2030 m. įgyvendinti, nes socialiniams klausimams – tiek Europos, tiek pasaulio kontekste – nėra skiriama pakankamai dėmesio. Tačiau EESRK ypač norėtų pabrėžti, kad, jo nuomone, Europos žaliasis kursas būtų geras ir tvirtas išsamios darnaus vystymosi strategijos „ES darbotvarkė iki 2050 m.“ pagrindas.

4.3. Be to, EESRK rekomenduoja Komisijos dokumentuose nustatytus politinius siekius suformuluoti taip, kad Europos piliečiai galėtų įsivaizduoti, kaip jie bus įgyvendinami. 8-ojoje AVP kalbama apie „regeneracinio augimo modelio, pagal kurį mūsų planetai grąžinama daugiau, negu iš jos paimama“, skatinimą. Galima lengvai įsivaizduoti, kad daugelis piliečių ir politikų nežino, kas yra šis „regeneracinio augimo modelis“ ir ką reikštų kasdieniame gyvenime grąžinti planetai daugiau, negu iš jos paimama.

4.4. Galiausiai, EESRK primygtinai rekomenduoja pradėti bendras diskusijas dėl galimų būsimų aplinkosaugos veiksmų programų vaidmens. Šiuo tikslu būtų naudinga atlikti vertinimą anksčiau, nei likus devyniems mėnesiams iki 8-osios AVP pabaigos.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl minimalaus jūrininkų rengimo (kodifikuota redakcija)*(COM(2020) 739 final – 2020/0329 (COD))**(2021/C 123/13)*

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 2020 11 23 Europos Sąjungos Taryba, 2020 11 27
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	Vieningai
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų taisyklių, bendrųjų taisyklių, kuriomis užtikrinamas bazinis susisiekimas krovinių ir keleivių vežimo keliais sektoriuje pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, nurodytam Susitarime dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos

(COM(2020) 826 final – 2020/0362 (COD))

(2021/C 123/14)

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Sąjungos Taryba, 2020 12 11 Europos Parlamentas, 2020 12 14
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 91 straipsnio 1 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	Vieningai
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų taisyklių, kuriomis užtikrinamas bazinis oro susisiekimas pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, nurodytam Susitarime dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos

(COM(2020) 827 *final* – 2020/0363 (COD))

(2021/C 123/15)

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Sąjungos Taryba, 2020 12 11 Europos Parlamentas, 2020 12 14
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	Vieningai
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tam tikrų aviacijos saugos aspektų, susijusių su Susitarime dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos nustatyto pereinamojo laikotarpio pabaiga

(COM(2020) 828 *final* – 2020/0364 (COD))

(2021/C 123/16)

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Sąjungos Taryba, 2020 12 11 Europos Parlamentas, 2020 12 14
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	Vieningai
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo atsižvelgiant į COVID-19 protrūkį nustatomos konkrečios laikinosios priemonės dėl tam tikrų pažymėjimų, licencijų bei leidimų atnaujinimo arba pratęsimo ir tam tikrų periodinių patikrinimų ir kvalifikacijos kėlimo kursų atidėjimo tam tikrose transporto teisės aktais reglamentuojamose srityse vėlesniais referenciniais laikotarpiais, nei nurodyta Reglamente (ES) 2020/698

(COM(2021) 25 final – 2021/0012 (COD))

(2021/C 123/17)

Prašymai pateikti nuomonę	Europos Sąjungos Taryba, 2021 1 28 Europos Parlamentas, 2021 2 8
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 91 straipsnis, 100 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	Vieningai
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl Jungtinės Karalystės vandenyse žvejojantiems Sąjungos žvejybos laivams skirtų žvejybos leidimų ir Jungtinės Karalystės žvejybos laivų Sąjungos vandenyse vykdomų žvejybos operacijų iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/2403

(COM(2020) 830 *final* – 2020/0366 COD)

(2021/C 123/18)

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 2020 12 14 Taryba, 2020 12 11
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	vieningai balsavo už
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo dėl Jungtinėje Karalystėje išaugintos miško dauginamosios medžiagos lygiavertiškumo tokiai Sąjungoje išaugintai medžiagai iš dalies keičiamas Tarybos sprendimas 2008/971/EB

(COM(2020) 852 final – 2020/0378 (COD))

(2021/C 123/19)

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 2021 1 18 Taryba, 2021 1 8
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	vieningai balsavo už
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo dėl Jungtinėje Karalystėje atliekamo aprobavimo lygiavertiškumo ir žemės ūkio augalų rūšių veislių palaikymo praktikos patikrinimų lygiavertiškumo iš dalies keičiami Tarybos sprendimai 2003/17/EB ir 2005/834/EB

(COM(2020) 853 final – 2020/0379 (COD))

(2021/C 123/20)

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 2021 1 18 Taryba, 2021 1 8
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 1 27
Plenarinė sesija Nr.	557
Balsavimo rezultatai	vieningai balsavo už
(už / prieš / susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, 557-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2021 m. sausio 27 ir 28 d. (2021 m. sausio 27 d. posėdis) vieningai priėmė palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2021 m. sausio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos
leidinių biuras
L-2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT